วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๒๗ ฉบับที่ ๙๙ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๙

ห้องที่ ๑๓๑

พระรามให้พระพรต พระสัตรุต พร้อมทั้งท้าวพระยาวานร ยกทัพไปช่วยพิเภกและรบกับท้าวอัฑรวรรคีเมืองมลิวัน

อาศิรวาท พระแม่เจ้าฯ

๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๙

กรองดวงใจ ไทยทั้งชาติ ถวายบังคม
สมเด็จพระบรม ราชินีนาถ ปราชญ์แห่งศิลป์
พระพ่อเจ้า เสด็จไหน ใกล้ไกลถิ่น
พระแม่แห่งแผ่นดิน โดยเสด็จไท้ ไปทุกครา

ทรงบริบาล พระพ่อเจ้า ทรงพระสำราญ
ด้วยทรงงาน แสนเหน็ดเหนื่อย สุดเมื่อยล้า
ทุกวันวาร พระทรงงาน ตลอดเวลา
พระแม่ทรงหา หนทางช่วย หน่วยครอบครัว

ทรงแนะนำ ให้แม่บ้าน มีอาชีพเสริม
ทำเงินเพิ่ม เพื่อความสุข ของลูกผัว
ศิลปาชีพ ปราศความยากจน ให้ตั้งตัว
สุขกันทั่ว ทุกครัวเรือน สบายใจ

ทรงอนุเคราะห์ กิจการแพทย์ การศึกษา
ให้ก้าวหน้า ช่วยประชา ที่เจ็บไข้
ช่วยเด็กทุกคน ได้เล่าเรียน สูงขึ้นไป
เมื่อเติบใหญ่ ช่วยชาติไทย ให้พัฒนา

เฉลิมพระชนม์ สิบสองสิงห์ มงคลประเสริฐ
เชิญพระโฉมเฉิด เกียรติกระเดื่อง เลื่องลือหล้า
ชื่นพระชนม์ ยิ่งยาวยืน หมื่นพรรษา
เคียงพระหทยา จอมราชันย์ ทรงพระเจริญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย
(ขอุ่ม ปัญจพรรค์ ร้อยกรอง)

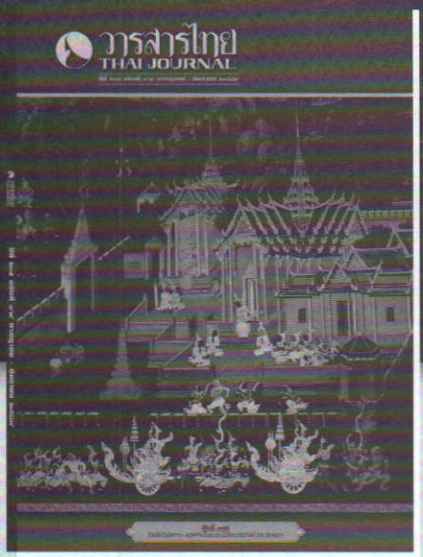

ปก : หน้า - หลัง ภาพจิตรกรรมฝาผนัง เรื่องรามเกียรติ์ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงเทพมหานคร
ภาพ : จักรกฤษณ์ มณีปิตะสุต

วารสารไทย THAI JOURNAL

ปีที่ ๒๗ ฉบับที่ ๙๙ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๔๙
หมายเลขสากลประจำวารสาร ISSN 0125 572X

วารสารไทย เป็นวารสารเผยแพร่ข้อมูลความรู้เชิงสารคดีที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย เพื่อสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

วารสารไทย เป็นวารสารเผยแพร่เพื่อเป็นอภินันทนาการแก่ประชาชนทั่วไป ทรรศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความเห็นของบรรณาธิการและคณะผู้จัดทำ

สำนักงานวารสารไทย
ฝ่ายผลิตสื่อและเผยแพร่
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐-๒๖๒๙-๙๔๘๐ ๐-๒๖๒๙-๙๔๘๒
โทรสาร ๐-๒๒๘๒-๕๓๒๒
http://identity.opm.go.th

พิมพ์ที่
บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด
๔๙ ซอยวชิรธรรมสาธิต ๓๗
ถนนสุขุมวิท ๑๐๑/๑ แขวงบางจาก
เขตพระโขนง กรุงเทพฯ ๑๐๒๖๐
โทร. ๐-๒๗๔๖-๓๑๓๐-๔ ๐-๒๗๔๓-๙๐๐๐
โทรสาร ๐-๒๓๙๘-๗๐๗๓

ห้ามจำหน่าย

เผยแพร่เพื่อเป็นอภินันทนาการ จากสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

บรรณาธิการ
นายชาคริต จุลกะเสวี

ผู้ช่วยบรรณาธิการ
นายวิษณุ เอมประณีตร์
นายเมธี เผื่อนทอง

กองบรรณาธิการ
คุณหญิงคณิตา เลขะกุล
นายวิจิตร อาวะกุล
นายเย็นใจ เลาหวณิช
นายทินกร ภูวะปัจฉิม
นางเนาวรัตน์ ทองรมย์
นายสมาน นภายน
นายสมหมาย จันทร์เรือง

คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

อนุกรรมการที่ปรึกษา
คุณหญิงคณิตา เลขะกุล

ประธานอนุกรรมการ
นายวิจิตร อาวะกุล

รองประธานอนุกรรมการ
นายชาคริต จุลกะเสวี
นายเย็นใจ เลาหวณิช

อนุกรรมการ
นายทินกร ภูวะปัจฉิม
นางเนาวรัตน์ ทองรมย์
นายวิษณุ เอมประณีตร์
นายสมาน นภายน
นายสมหมาย จันทร์เรือง

อนุกรรมการและเลขานุการ
นายเมธี เผื่อนทอง

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นายมาโนช คามณีย์
ร.ต.ต.หญิงเมทินี ศรีรุ่งเรือง
นายจักรกฤษณ์ มณีปิตะสุต

จากบรรณาธิการ

"วารสารไทย" ใคร่ขอแสดงความยินดีอย่างยิ่งกับความสำเร็จของรัฐบาล ที่ได้ดำเนินงานโครงการ ๑ อำเภอ ๑ ทุน จัดแบ่งเงินที่ได้จากการปราบหวยใต้ดิน แล้วเอาเงินที่ได้เข้าสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล จัดแบ่งให้เป็นทุนการศึกษาของเด็กนักเรียนที่ด้อยโอกาส ซึ่งเป็นผู้อยู่ในครอบครัวที่ยากจนจริงๆ คัดเลือกมาจากอำเภอต่างๆ ในทุกจังหวัดทั่วประเทศ อำเภอละ 1 คน ส่งไปเรียนต่อทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วย

โครงการนี้ครั้งที่ ๑ ซึ่งได้จัดทุนนี้ช่วยเหลือไปแล้วนั้น ก็ดำเนินไปได้ผลดี ได้แก้ไขอุปสรรคต่างๆ ให้นักเรียนเหล่านี้ดีขึ้นแล้ว มีเด็กจากป่าจากเขา จากต่างจังหวัดที่ห่างไกล ก็ยังมีได้รับโอกาสไปเรียนในต่างประเทศ สำหรับรุ่นที่ ๒ นี้ได้จัดทุนให้แก่เด็กนักเรียนจากอำเภอต่างๆ รุ่นนี้มีถึง ๙๑๕ คน ในจำนวนนี้มี ๑๗๕ คน ขอเรียนต่อในประเทศ และอีก ๗๔๐ คน เลือกไปเรียนต่อต่างประเทศอีกรวม ๑๗ ประเทศ มีทั้งอังกฤษ อเมริกา รัสเซีย จีน ฯลฯ

เงินรายได้จากหวยเถื่อนนี้ ปีหนึ่งมีประมาณ ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท จึงได้ทำโครงการช่วยเด็กที่เรียนเก่งแต่ยากจน ที่มีกระจายอยู่ในพื้นที่อำเภอต่างๆ ทั่วประเทศ คัดมาอำเภอละ ๑ คน ส่งให้ไปเรียนต่อ โดยจะให้เรียนได้เต็มที่ตามความสามารถที่จะเรียนได้ รัฐบาลจะหนุนให้เต็มที่ มีกติกาตกลงกันเรียบร้อยที่จะให้ได้มีนักเรียนที่ด้อยโอกาสและเก่งๆ เหล่านี้ สำเร็จแล้วได้กลับมาทำการงานในพื้นที่จังหวัดของตน ขณะนี้กำลังทำโครงการที่ ๒ อยู่ และจะทำต่อไปจนประสบผลสำเร็จ ให้ได้คนดีคนเก่ง กลับมาเป็นกำลังช่วยกันพัฒนาอำเภอ จังหวัดของตนเองด้วย ได้ดียิ่งขึ้นอีกส่วนหนึ่ง

ในการนี้ **"วารสารไทย"** จึงขอร่วมแสดงความยินดี กับความคิดดีๆ ที่รัฐบาลดำเนินการนี้ แต่ผมอยากจะขอสักอย่างหนึ่งจากนักเรียนเหล่านี้ด้วย ก็คือว่าอย่าให้ละลืม **"เอกลักษณ์และความเป็นไทย"** เสียก็แล้วกันนะครับ

สำหรับวารสารไทยฉบับต้อนรับน้ำท่วม ก็ได้รับความร่วมมือจากบรรดาท่านที่เขียนบทความต่างๆ ส่งมาเสนอให้อ่านกันได้หลายทัศนะเช่นเคย มีให้เลือกอ่านได้ตามที่สนใจ อาทิ เรื่องงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี สงคราม ๙ ทัพฯ เรามีศาสนาเดียวกัน เรื่องกิเลส การศึกษาจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถวัดกลางฯ สมุทรปราการ เรื่องวัดมเหยงคณ์ เสื้อครุย สิบแปดมงกุฎ แล้วก็เรื่องเครื่องใช้และผลิตภัณฑ์เหง้าไผ่ตง และเพลงไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ล้วนแต่น่าอ่านดีทั้งนั้น

ผมใคร่ขอขอบพระคุณอย่างยิ่ง สำหรับท่านผู้เขียนเรื่องต่างๆ ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วยเป็นอย่างยิ่ง และถ้าหากท่านผู้อ่านมีความคิดเห็นที่จะเสนอแนะประการใด ก็โปรดกรุณาใช้แบบฟอร์มแผ่นสุดท้ายของวารสารนี้เขียนส่งมายังวารสารไทยได้นะครับ

ด้วยความเคารพอย่างยิ่ง
ชาตรี จุลกะเสวี
๑ กันยายน ๒๕๔๙

สารบัญ

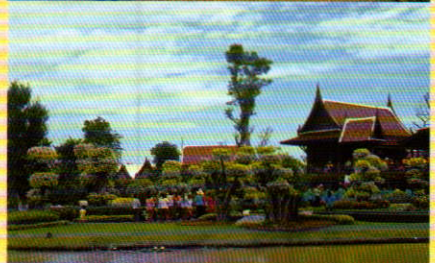

๕. กิเลส
- ธรรมวาที

๗. การศึกษาจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถวัดกลางวรวิหาร จังหวัดสมุทรปราการ
- เนื้ออ่อน ขรัวทองเขียว

๑๔. สงคราม ๙ ทัพ มหาวีรกรรมของจอมทัพไทย
- ชาคริต จุลกะเสวี

๒๑. ภูมินามวิทยา : พระนครศรีอยุธยา
- วัดมเหยงคณ์ : ตำนานของการสร้างพระเจดีย์ช้างล้อม
- ริมฝั่งคลองประตูข้าวเปลือก - คลองประตูจีน
- รองศาสตราจารย์วนิช สุธารัตน์

๒๙. เสื้อครุย
- ดร.สมหมาย จันทร์เรือง

๓๔. สิบแปดมงกุฎ
- เนาวรัตน์ ทองรมย์

๔๔. เพลงไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ตอนจบ
- ใหญ่ นภายน

๖๔. วิกฤตวัฒนธรรม
- ศาสตราจารย์ระพี สาคริก

๖๙. บุคคลและหน่วยงานดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๙
- วิษณุ เอมประณีตร์

๗๗. เครื่องใช้และผลิตภัณฑ์เหง้าไผ่ตง
- คีรีรัตน์ มณีชาญ

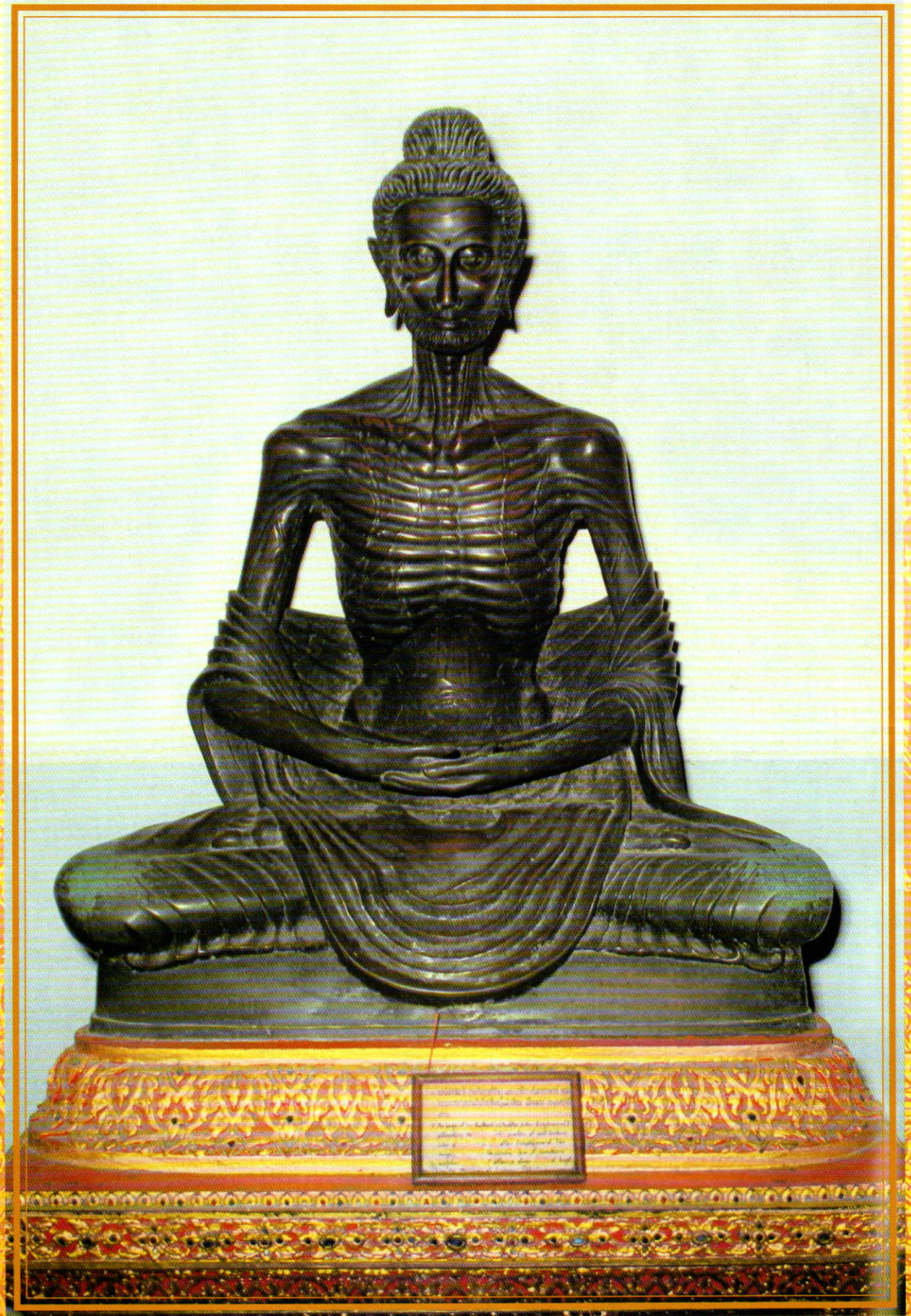

พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา (อดอาหาร)
เพื่อแสวงหามรรคาด้วยพระองค์เองโดยทรงบำเพ็ญตบะทรมานพระองค์

กิเลส

ธรรมวาที

กิเลสมี ๒ อย่าง

๑. กิเลสทางใจ คือ **จิตกิเลส** ความคิดที่มีกิเลสเจือปน โลภ โกรธ หลง

๒. กิเลสทางการกระทำ คือ **กรรมกิเลส** การกระทำลงไป อาจเกิดจาก **กิเลสทางใจที่แรงขึ้นๆ** จนเกิด**กรรมกิเลส** หรือกิเลสทางการกระทำขึ้น

- กิเลสของฆราวาส จึงหมายถึง **กิเลสทางใจที่แรงขึ้น** จนถึงการทำทุจริต นั่นคือเกิดเป็น**กิเลสทางกรรม**ขึ้นแล้ว จะได้รับทุกข์รับโทษในที่สุด
- **"พึงมีตัณหาที่ดี เพื่อลดตัณหาที่ไม่ดี" "ท่านผู้นี้บรรลุดีงามแล้ว ทำอย่างไรจะบรรลุบ้าง"** คือการอาศัยตัณหา เพื่อสร้างความดี มีสุข

ความอยาก ตัณหา โลภ โกรธ หลง เมื่ออยากได้มาก ได้เท่าไรก็ไม่พอ อยากดีมากเกินไปกระเสือกกระสน ทำงานเกินกำลัง อยากดีมากเกินกำลังก็ไม่ดี จะต้องลดลง ให้อยู่ในระดับพอดี เป็นทางสายกลางพอเหมาะสม จึงจะเป็นความดี มีสุข

การตกเป็นทาสของตัณหา จะขาดมาตรฐานความเป็นมนุษย์ลงไป มาตรฐานของความเป็นมนุษย์ คือ **ความสามารถในการลดกิเลส โลภ โกรธ หลง** ลงได้ สัตว์ไม่สามารถลดความโลภ โกรธ หลง ลงได้ ผู้ที่ไม่สามารถลดกิเลส ความโลภ โกรธ หลง ลงได้ จึงเป็นเพียงคนธรรมดา ไม่สามารถเป็นมนุษย์ที่ประเสริฐได้

ผู้ที่มี**ความโลภ โกรธ หลง ย่อมก่อทุกข์** และเบียดเบียนผู้อื่นเพราะขาดสติและปัญญา สร้างรอยกรรมให้แก่ตนเองซึ่งต้องรับกรรมนั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ยิ่งทำความโลภ โกรธ หลง ในทางทุจริต เป็น**กิเลสที่ผู้คนมองเห็น ย่อมสร้างความเสื่อมเสีย** เดือดร้อน เศร้าหมองแก่ผู้กระทำ ทำให้ไม่มีสุข ต้องหลบซ่อน กลบเกลื่อน แก้ตัว คอยหลบหนี จิตใจเศร้าหมอง ไม่ผ่องใส กายก็เสื่อมถอยหมดสง่าราศี เสียบุคลิก

โลภ รวยแล้วอยากรวยอีก *(รวยแล้วต้องรู้จักพอ)* รวยอีกอยากรวยอีกจนล้นฟ้า **เป็นการเบียดเบียนผู้อื่นโดยไม่รู้ตัว เป็นบาป** เป็นกรรม เพิ่มรอยกรรมรอยบาป **ทำให้ชีวิตสะดุด ตกต่ำ**

ความโลภ จึงหมายถึง ความอยากได้ อยากเป็นในสิ่งที่ไม่ควรจะได้จะเป็นของตน

โกรธ เมื่อมีผู้ใดมาขัดขวาง ความคิด ความต้องการ หรือมาแบ่งปัน หรือรู้เท่าทัน จึงโกรธ ทำร้าย เข่นฆ่า เป็นบาปเป็นกรรม ความโกรธ จึงหมายถึง ความแค้นเคือง เพราะไม่ได้ดังใจ ขัดใจ ไม่ถูกใจ ไม่ตรงใจ มากขึ้นไปถึง ต้องเอาให้ได้ในทางร้าย ตอบโต้ โต้แย้ง เกิดการรบราฆ่าฟันกัน

หลง หลงว่าตนเองมีอำนาจ มีตำแหน่ง อิทธิพล รวยกว่า สวยกว่า สำคัญกว่า ย่อมทำได้ทุกอย่าง สร้างกรรม สร้างบาป วันหนึ่งย่อมถูกล้างแค้น ล้างกรรมที่แผ่อิทธิพลไว้ กรรมย่อมสนองกรรม รับบาปรับกรรมที่ได้ทำไว้ ความหลง จึงหมายถึง การไม่ใช้ปัญญาพินิจพิเคราะห์ให้รู้เหตุรู้ผล ไม่รู้จักตนตามที่เป็นจริง หลงทาง หลงผิด เพราะไม่มีมนกสิการ *(ใส่ใจพิจารณา)* โดยแยบคาย

วิธีที่ถูกต้อง เรียกว่า **การปฏิบัติในทางธรรม** หรือการปฏิบัติธรรม

วิธีประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องในทางโลก เรียกว่า ทำดี ทำถูก

ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติถูกต้องในทางธรรม หรือการปฏิบัติดีในทางโลกย่อมอยู่ที่การรู้จักลด ละ เลิก กิเลส *(ความเศร้าหมองต่างๆ คือ ความทุจริตทางกาย วาจา ใจ)* ลงทุกวันจนหมดสิ้นไป จะทำให้บังเกิดความสุขกาย ทำให้เจริญวัย บังเกิดสุขใจ เจริญสุข เป็นความสุข สงบที่แท้จริง

วิธีที่จะลดความโลภ โกรธ หลง คือ การหัดใช้ปัญญา พิจารณาไตร่ตรอง เพื่อให้เห็น ได้รู้ว่า อะไรดี อะไรชั่ว อย่างแยบยลไม่ให้อยู่ในอำนาจของความโลภ โกรธ หลงได้ จึงจะเป็นการพิจารณาที่ดี ที่ถูกต้อง

มนุษย์มีการศึกษา มีปัญญาทำให้รู้จักคิด มีกฎหมาย มีคตินิยม มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่นิยมกันว่าดีงาม มีศาสนาสำหรับเป็นทางปฏิบัติดี ทางกาย วาจา ใจ ประพฤติสิ่งที่ควรประพฤติ เว้นในสิ่งที่ควรเว้น เป็นสิ่งจำเป็นต้องมีในหมู่ชนที่เจริญเรียกว่าโลกสัจจะ

การศึกษาจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถวัดกลางวรวิหาร จังหวัดสมุทรปราการ*

เนื้ออ่อน ขรัวทองเขียว
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

จิตรกรรมบนฝาผนังด้านหลังพระประธานเขียนเรื่องไตรภูมิและพุทธประวัติตอนพระพุทธองค์เสด็จโปรดพุทธมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

วัดกลางวรวิหาร จังหวัดสมุทรปราการ เป็นวัดเก่าแก่ที่มีประวัติการตั้งวัดประมาณ พ.ศ. ๒๒๙๙ สมัยอยุธยาตอนปลาย ก่อนเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ *(พ.ศ. ๒๓๑๐)* เป็นเวลา ๑๑ ปี ตรงกับสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ในช่วงที่เกิดสงครามวัดถูกทิ้งร้างไประยะหนึ่ง จนบ้านเมืองสงบเรียบร้อยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีตั้งกรุงธนบุรีเป็นราชธานี ผู้คนจึงอพยพกลับมาและได้ร่วมกันหล่อพระพุทธรูปเพื่อเป็นที่ระลึกคราวหนีพม่า ครั้นสมัยรัชกาลที่ ๓ ได้มีการปฏิสังขรณ์วัดครั้งใหญ่ และยกฐานะขึ้นเป็นวัดหลวง ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๕ เริ่มมีการปฏิรูปการศึกษาและศาสนาขึ้นใหม่โดยตั้งวัดกลางวรวิหารนี้เป็นศูนย์กลาง ถึงสมัยรัชกาลที่ ๖ ก็ได้ยกฐานะขึ้นเป็นพระอารามหลวงอีกครั้งซ้ำกับรัชกาลที่ ๓ *(สมชาติ มีกลิ่นหอม และคณะ, ๒๕๓๒)* จะเห็นได้ว่าเป็นวัดที่มีการสืบทอดอย่างต่อเนื่องในระดับที่มีความสำคัญเป็นศูนย์กลางของชุมชนก็ว่าได้

---

* *สรุปความจากงานวิจัยเรื่องการศึกษาจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถวัดกลางวรวิหาร จังหวัดสมุทรปราการ*

พระอุโบสถหลังเก่าอยู่ด้านขวาของพระอุโบสถหลังใหม่

หน้าบันพระอุโบสถวัดกลางวรวิหาร

ภายในพระอุโบสถของวัดมีจิตรกรรมฝาผนังที่มีความสำคัญอย่างมาก โดยทั่วไปงานจิตรกรรมถือเป็นงานศิลปกรรมที่สะท้อนถึงศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ และมรดกทางสุนทรียศาสตร์ได้เป็นอย่างดี รวมทั้งเป็นหลักฐานทางโบราณคดีที่ถือได้ว่าสำคัญนำไปสู่ความรู้อื่นๆ ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ในช่วงเวลานั้นๆ ได้ อีกทั้งงานจิตรกรรมฝาผนังที่วัดนี้มีความงามไม่ด้อยไปกว่าวัดอื่นๆ ทั้งจากลักษณะเทคนิคการเขียน เนื้อหาเรื่องราว การจัดวางภาพ ฯลฯ ซึ่งรูปแบบที่ปรากฏนำไปสู่ข้อถกเถียงเรื่องการกำหนดอายุ เนื่องจากวิธีการวางภาพและเทคนิคการเขียนมีความคาบเกี่ยวระหว่างสมัยอยุธยาตอนปลายและรัตนโกสินทร์ตอนต้น

จากการศึกษาในอดีตมีเพียงบทความของ น. ณ ปากน้ำ เท่านั้นที่กล่าวถึงจิตรกรรมฝาผนังที่วัดนี้ว่าถูกเขียนขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย *(ประยูร อุลุชาฎะ (น. ณ ปากน้ำ) ๒๕๓๕, ๑๑๐ - ๑๑๘)* ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นจริงก็นับว่ามีคุณค่ายิ่ง เนื่องจากจิตรกรรมฝาผนังที่มีอายุเก่าแก่ถึงสมัยอยุธยาตอนปลายที่เหลือให้เห็นจำนวนไม่มากนัก จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะได้มีการศึกษาจิตรกรรมวัดนี้อย่างละเอียด และถูกต้องตามแบบแผนเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาจิตรกรรมฝาผนังของไทยต่อไป การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด คติความเชื่อ รูปแบบและเทคนิคที่ปรากฏ โดยนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบจิตรกรรมที่วัดกลางวรวิหารกับวัดอื่นๆ ในสมัยอยุธยาตอนปลายและรัตนโกสินทร์ตอนต้น เพื่อกำหนดอายุของจิตรกรรมที่วัดกลางวรวิหาร

ในอดีตการศึกษางานจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทยได้มีผู้ศึกษาอย่างต่อเนื่อง เช่น กมลา กองสุข *(๒๕๓๔)* ได้ทำการวิจัยเรื่องภาพมารวิชัยในจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เสมอชัย พูลสุวรรณ *(๒๕๓๙)* ได้ทำการศึกษาเรื่องสัญลักษณ์ในงานจิตรกรรมไทย ระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๙ ถึง ๒๔ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายของจิตรกรรมพุทธศิลป์ในวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาระหว่างต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๙ ถึงปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๔ รวมถึงจิตรกรรมในกลุ่มที่อาจ

พระอุโบสถหลังเก่าที่มีภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนัง

ภาพพระพุทธเจ้าอยู่ด้านทิศเหนือและทิศใต้ใกล้กับพระประธาน

ผนังด้านมารผจญฝั่งตรงข้ามพระประธานเป็นตอนพระยาวัสวดีมารพ่ายแพ้ต่อพระพุทธองค์

มีความเกี่ยวข้องกันในศิลปะสุโขทัยและล้านนาระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๙ ถึง ๒๑ *(วิไลรัตน์ ยังรอด, ๒๕๔๐)* ได้ทำการศึกษาภาพภูมิจักรวาลจากจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ตัวอย่างการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสนใจที่จะค้นหาความหมายอื่นๆ รวมทั้งอิทธิพลจากศิลปะแหล่งอื่นๆ ที่แฝงอยู่ในงานจิตรกรรมไทยซึ่งเป็นมรดกที่สะท้อนถึงคติความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมที่มีคุณค่ายิ่ง

จากการที่ผู้เขียนเป็นผู้ที่ชอบเข้าวัดและชื่นชมงานจิตรกรรมฝาผนังและศิลปกรรมอื่นๆ ในวัด เมื่อมีผู้ชักชวนให้ชมงานจิตรกรรมฝาผนังที่วัดกลางวรวิหารจึงได้ใช้เวลาว่างจากการสอนทำการศึกษาประวัติวัด รวมทั้งเนื้อหาและเรื่องราวที่ปรากฏบนจิตรกรรมฝาผนัง และฝึกสังเกตโดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อกำหนดอายุของงานจิตรกรรม

จากการตรวจสอบข้อมูลด้านเอกสารทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ศิลปะพบว่า พระอุโบสถเก่ามีการซ่อมขึ้นใหม่ทั้งหลังจากไม้เป็นปูนใน พ.ศ. ๒๓๔๕ *(สมชาติ มีกลิ่นหอม และคณะ, ๒๕๓๒)* โดยมีรูปทรงแบบวิลันดาและหย่อนท้องช้างบริเวณหลังคา หน้าบันมีการตกแต่งลวดลายด้วยกระเบื้องเคลือบและถ้วยชามแบบจีนซึ่งเป็นที่นิยมสร้างกันในสมัยรัชกาลที่ ๓ ภายในพระอุโบสถมีการตกแต่งภายในที่สะท้อนถึงความเชื่อท้องถิ่น อันได้แก่ การเจาะชุ้มเว้าเข้าไปในผนังเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูป ซึ่งเป็นความนิยมของกลุ่มชนมอญและพม่า

จิตรกรรมฝาผนังเชื่อว่าถูกเขียนขึ้นพร้อมกับการบูรณะพระอุโบสถหลังเก่าขึ้นใหม่ใน พ.ศ. ๒๓๔๕ สภาพของงานจิตรกรรมในปัจจุบันพบได้ในระดับ

การเจาะชุ้มเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปบริเวณหลังพระประธาน

จิตรกรรมฝาผนังเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติฝั่งตรงข้ามพระประธาน

ความสูงที่ ๓.๐๐ เมตรขึ้นไป ด้านล่างลบเลือนหมด ผนังด้านทิศใต้ชำรุดจนแทบไม่ปรากฏภาพ เนื้อหาของงานจิตรกรรมเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ ผนังด้านสกัดฝั่งตรงข้ามพระประธานเป็นตอนมารวิชัย ผนังด้านสกัดหลังพระประธานเป็นเรื่องไตรภูมิและพุทธประวัติตอนพระพุทธองค์เสด็จโปรดพุทธมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ผนังด้านทิศเหนือและทิศใต้ด้านที่อยู่ใกล้พระประธานเป็นภาพพระพุทธเจ้า ถัดออกไปเป็นภาพเทพชุมนุม

เมื่อวิเคราะห์รายละเอียดของงานจิตรกรรม พบว่า ช่างพยายามถ่ายทอดรูปแบบของงานจิตรกรรมให้ตรงตามคัมภีร์และมีการดัดแปลงรายละเอียดให้สอดคล้องกับพื้นที่ในการวาด นอกจากนี้ยังมีการใช้สัญลักษณ์ตัวละครทศกัณฐ์แทนพระยาวัสวดีมารเพื่อให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่าย เนื่องจากเป็นตัวละครสำคัญจากเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่รู้จักแพร่หลายในประเทศไทย โดยเฉพาะการแสดงโขนที่มีการเล่นสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยอยุธยา *(กมลา กองสุข, ๒๕๓๔)* รวมทั้งมีการแสดงอารมณ์ขันที่หลุดไปจากแบบแผนประเพณีของงานช่างหลวง และแทรกรายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของช่างเข้าไปด้วย

นอกจากนี้ยังพบการเขียนภาพที่พยายามแสดงถึงลักษณะทัศนียวิทยาแบบตะวันตก *(Perspective)* ที่แสดงมิติตื้นลึกด้วยการทับซ้อนกันของวัตถุในภาพในบางจุด เช่น ภาพช้างในฉากมารพ่ายที่แสดงมุมมองด้านตรงโดยเขียนให้ส่วนศีรษะทับซ้อนกับส่วนหาง การแสดงมุมมองที่ทับซ้อนดังกล่าวส่งผลให้เกิดการลวงตาผลักระยะของวัตถุในภาพให้ดูใกล้ - ไกลเหมือนจริง ซึ่งการแสดงออกดังกล่าวนับว่าแปลกไปจากประเพณีของช่างหลวง *(สันติ เล็กสุขุม, ๒๕๔๖)* โดยทั่วไปจิตรกรรมไทยประเพณี จะลำดับความลึกของภาพแบบทัศนียวิสัยแบบเส้นขนาน *(สน สีมาตรัง, ๒๕๒๒) (Parallel Perspective)* คือเขียนขนาดของตัวบุคคล อาคารบ้านเรือนและส่วนประกอบต่างๆ เท่ากันทั้งผนัง จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ราวปลายรัชกาลที่ ๓ จึงเริ่มมีระบบทัศนียวิทยาเข้ามาปะปน การนำเสนอมุมมองของช้างในลักษณะที่ปรากฏที่วัดกลางอาจเป็นช่วงรอยต่อที่ช่างพยายามเลียนแบบการ

นำเสนอมุมมองที่ทับซ้อนกันแบบตะวันตกก็เป็นได้

ประเด็นที่น่าสนใจและเป็นแบบอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนคือการเขียนภาพพระอาทิตย์และพระจันทร์โดยใช้สัญลักษณ์ทั้ง ๒ แบบในการสื่อความหมาย คือใช้รูปกระต่ายและนกยูงในวงกลมและราชรถเทียมด้วยสัตว์พาหนะ ความสำคัญอีกประการหนึ่งคือการเขียนตำแหน่งของภาพพระพุทธเจ้าจำนวน ๒ ชั้น ในด้านที่ติดกับพระประธานต่อด้วยภาพเทพชุมนุม แสดงถึงความพยายามในการรักษารูปแบบประเพณีนิยมควบคู่ไปกับความเชื่อท้องถิ่น ซึ่งการเลือกเรื่องพระพุทธเจ้ามาเขียนขึ้นใหม่ในสมัยรัชกาลที่ ๓ สะท้อนแนวคิดท้องถิ่นที่คงสืบทอดความเชื่อของชาวมอญและพม่าที่มีการติดต่อกันยาวนานตั้งแต่สมัยพุกาม *(สันติ เล็กสุขุม, ๒๕๓๖)* การปรากฏภาพพระพุทธเจ้าที่วัดกลาง ซึ่งตามประวัติเกี่ยวข้องกับชุมชนชาวมอญคงเป็นการสืบเนื่องความเชื่อเดียวกันนั่นเอง

เมื่อวิเคราะห์เทคนิคของงานจิตรกรรมพบว่าเป็นจิตรกรรมที่ยังคงรักษารูปแบบไทย ประเพณีที่มีการเขียนสีฝุ่นเทคนิคโบราณ โครงสีส่วนใหญ่มีน้ำหนักเข้ม มีการใช้แนวก้อนหินต้นไม้หรือภูเขากั้นฉาก การเขียนต้นไม้มีทั้งเหมือนจริงไล่น้ำหนักแสงเงาและแบบอุดมคติ ในขณะที่การเขียนน้ำจะตัดเส้นเป็นริ้วๆ สลับไปมาแบบเกล็ดปลา การเขียนภาพบุคคลถ้าเป็นคนชั้นสูงใช้ท่าทางแบบนาฏลักษณ์ ถ้าเป็นยักษ์ มารหรือคนธรรมดาจะแสดงออกทางสีหน้า จิตรกรรมที่วัดกลางมีการปิดทองแวววาวทั่วภาพ การตัดเส้นคมชัดสม่ำเสมอเป็นแบบแผนของช่างหลวงมากกว่าช่างท้องถิ่น

ด้านการกำหนดอายุ เชื่อว่าเป็นงานจิตรกรรมที่ถูกเขียนพร้อมกับการสร้างพระอุโบสถหลังเก่าขึ้นใหม่ เนื่องจากการวางองค์ประกอบภาพยังคงยึดตามแบบประเพณี โดยผสมความเชื่อท้องถิ่น

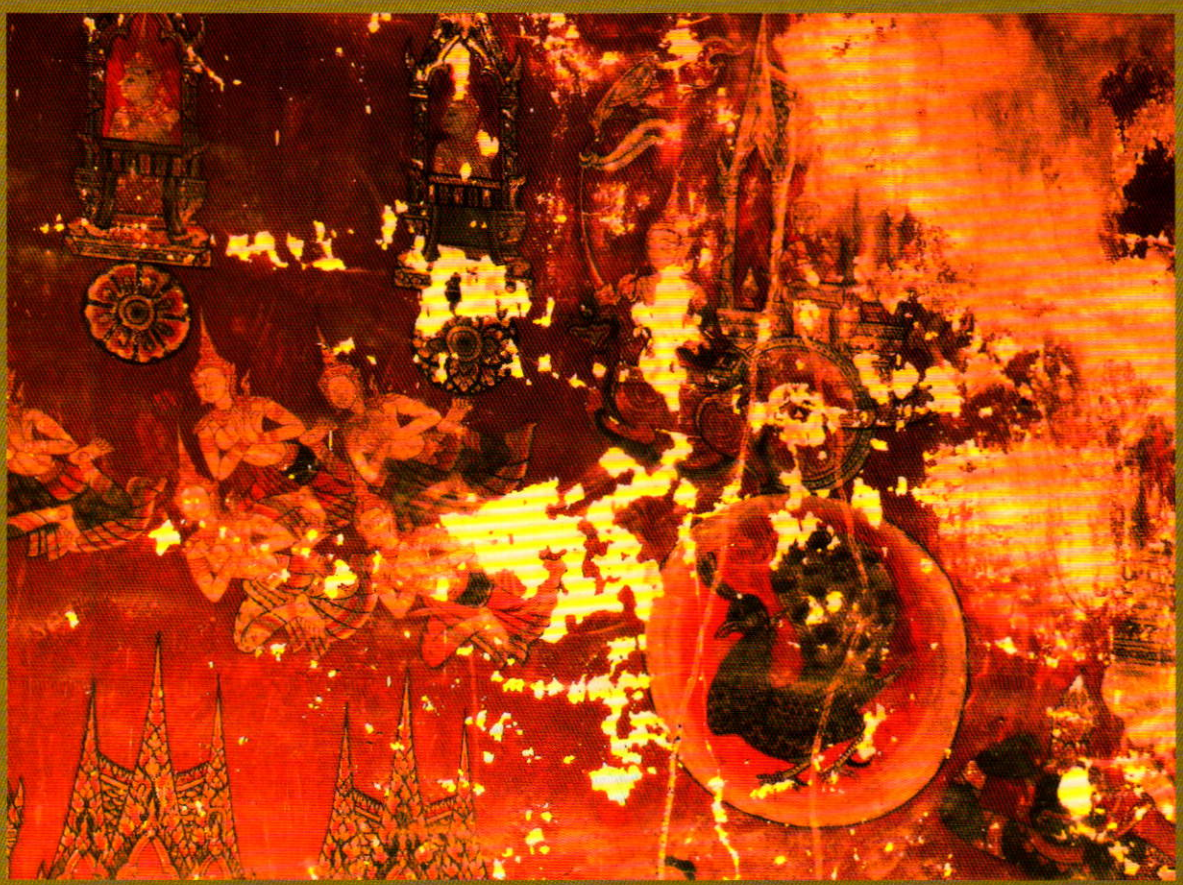

รูปพระอาทิตย์มีการใช้สัญลักษณ์ทั้งราชรถเทียมสิงห์และนกยูงในวงกลมซึ่งเป็นลักษณะที่แปลกไม่เคยพบที่วัดใดมาก่อน

ผนังด้านซ้ายและขวาของพระประธานเขียนเป็นรูปพระพุทธเจ้าต่อด้วยเทพชุมนุมซึ่งเป็นลักษณะแปลกที่ไม่เคยพบที่วัดใดมาก่อนเช่นกัน (ในภาพเป็นผนังด้านซ้ายมือของพระประธาน)

ลงไปด้วย มีการแทรกอารมณ์ขันในฉากมารวิชัย และไตรภูมิ การเขียนต้นไม้แตกกิ่งก้านสาขาคล้ายจริงและระบายสีต้นไม้ไล่น้ำหนักแสงเงา รวมทั้งปิดทองแวววาวทั่วทั้งภาพ เทคนิคที่ใช้เป็นเขียนพื้นด้วยสีหนักทึบแล้วจึงเขียนรูปตัวคน สัตว์ ต้นไม้ด้วยสีนวลทับไปบนสีพื้นแล้วปิดทองคำเปลว ให้ภาพตัวคนลอยเด่นขึ้นมาซึ่งเป็นแบบที่นิยมในสมัยรัชกาลที่ ๓ ผิดกับสมัยอยุธยาที่มีการปิดทองคำเปลวน้อยใช้เฉพาะศิราภรณ์และเครื่องประดับเท่านั้น อีกทั้งนิยมเขียนรูปพระพุทธเจ้าให้มีฉัพพรรณรังสีที่พระเศียรมีลักษณะเป็นกระหนกแกนกลางหลายสีโดยรอบเป็นลักษณะที่นิยมทำในสมัยรัชกาลที่ ๑ - ๓ *(ศิลปากร, กรม, ๒๕๒๕)*

โครงสีโดยรวมของจิตรกรรมที่วัดกลางเมื่อเปรียบเทียบกับจิตรกรรมสมัยอยุธยาตอนกลางและตอนปลาย ซึ่งส่วนมากมักระบายพื้นสีแดงหรือขาว *(ประยูร อุลุชาฎะ (น. ณ ปากน้ำ), ๒๕๓๐)* และใช้เนื้อสีที่บางมาก *(ประยูร อุลุชาฎะ (น. ณ ปากน้ำ), ๒๕๔๓)* ส่งผลให้ภาพดูใสกระจ่าง และมักเป็นโทนสีออกแดง - ชมพูหม่น แต่ที่วัดกลางเป็นสีน้ำตาลเทา - แดงหม่น ซึ่งเป็นน้ำหนักที่เข้มกว่ามาก คล้ายกับภาพเขียนสมัยรัตนโกสินทร์ นอกจากนี้การเขียนฉากธรรมชาติที่วัดกลางดูสมจริงมีการแรเงาต้นไม้ เช่น ซุ้มโพธิ์ในฉากมารวิชัยมีการใช้พู่กันแบบแตะสีแล้วแตะไล่น้ำหนักแสงเงาจนดูปริมาตร ซึ่งเป็นเทคนิคที่นิยมในสมัยรัชกาลที่ ๓ เช่นกัน *(สน สีมาตรัง, ๒๕๒๒)* จากการวิเคราะห์การวางองค์ประกอบภาพและเทคนิคการสร้างงานจิตรกรรม ได้ข้อสรุปว่า งานจิตรกรรมน่าจะถูกเขียนขึ้นราวในช่วงเวลาที่รัชกาลที่ ๒ ทรงโปรดให้กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ *(รัชกาลที่ ๓)* เป็นแม่กองคุมงานก่อสร้างเมืองสมุทรปราการ โดยโปรดให้มีการ

บูรณปฏิสังขรณ์ทั่วทั้งพระอารามซึ่งรวมถึงงานจิตรกรรมฝาผนังด้วย

จากการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่าจิตรกรรมฝาผนังถูกเขียนขึ้นพร้อมกับการสร้างพระอุโบสถหลังเก่าขึ้นใหม่ราวรัชกาลที่ ๓ เนื้อหาจิตรกรรมเป็นเรื่องพุทธประวัติไตรภูมิสอดคล้องกับวรรณกรรมพระปฐมสมโพธิกถา ไตรภูมิโลกวินิจฉยกถา ชินกาลมาลีปกรณ์ พระสูตร และอรรถกถา เทคนิคและรายละเอียดของงานจิตรกรรมสืบทอดจากช่างไทยโบราณสมัยอยุธยาตอนปลาย ผสมลักษณะการเขียนภาพเหมือนจริงแบบรัตนโกสินทร์ตอนต้น เช่น ความเป็นอิสระในการถ่ายทอดชีวิตชาวบ้านและอารมณ์ขันของจิตรกร งานจิตรกรรมให้ความสำคัญกับความเชื่อท้องถิ่นเรื่องพระพุทธเจ้าที่สืบต่อมาของพวกมอญและพม่า รูปแบบของงานจิตรกรรมบางส่วนแสดงความคิดสร้างสรรค์ที่ไม่ปรากฏที่วัดใดมาก่อน

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะและคุณค่าของงานจิตรกรรมฝาผนังแห่งนี้พบว่า เป็นงานจิตรกรรมฝาผนังที่มีความงดงามและมีคุณค่าสูงแห่งหนึ่งของประเทศไทย อีกทั้งมีลักษณะริเริ่มที่ต่างไปจากที่อื่นอย่างเห็นได้ชัด เป็นการผสมผสานความเชื่อท้องถิ่นกับแบบแผนของช่างหลวงได้อย่างกลมกลืน จากสภาพที่ชำรุดอย่างมากในปัจจุบันสมควรที่จะมีการดูแลรักษา และทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักกันในวงกว้างต่อไป ผู้เขียนหวังว่าเมื่อใดก็ตามที่ท่านได้แวะเข้าไปยังตัวเมืองสมุทรปราการคงมีโอกาสได้ชื่นชมงานศิลปะที่มีคุณค่าสูงยิ่งแห่งหนึ่งของประเทศไทย

การเขียนรูปช้างที่แสดงมุมมองด้านหน้าแสดงการทับซ้อนของศีรษะและส่วนหาง

บรรณานุกรม

กมลา กองสุข. (๒๕๓๔). **ภาพมารวิชัยในจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิไลรัตน์ ยังรอด. (๒๕๔๐). **การศึกษาภาพภูมิจักรวาลจากจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ประยูร อุลุชาฎะ (น. ณ ปากน้ำ). (๒๕๓๐). **จิตรกรรมสมัยอยุธยาตอนกลางและตอนปลายระยะสกุลช่างนนทบุรี ณ วัดชมภูเวกและวัดปราสาท.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.

_____. (๒๕๓๕, มกราคม - มีนาคม). **จิตรกรรมสมัยอยุธยาที่พระอุโบสถวัดกลางวรวิหาร.** เมืองโบราณ, ๑๘ (๑), ๑๑๐ - ๑๑๘.

_____. (๒๕๔๓). **จิตรกรรมอยุธยา.** กรุงเทพฯ ด่านสุทธาการพิมพ์.

สน สีมาตรัง. (๒๕๒๒). **จิตรกรรมฝาผนังสกุลช่างรัตนโกสินทร์.** กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.

สมชาติ มีกลิ่นหอม และคณะ. (๒๕๓๒). **สถาปัตยกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ.** สมุทรปราการ : โรงพิมพ์โรงเรียนสมุทรปราการ.

_____. (๒๕๓๖). ลุ่มน้ำแม่กลอง พัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เสมอชัย พูลสุวรรณ. (๒๕๓๙). **สัญลักษณ์ในงานจิตรกรรมไทยระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๙ - ๒๔.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

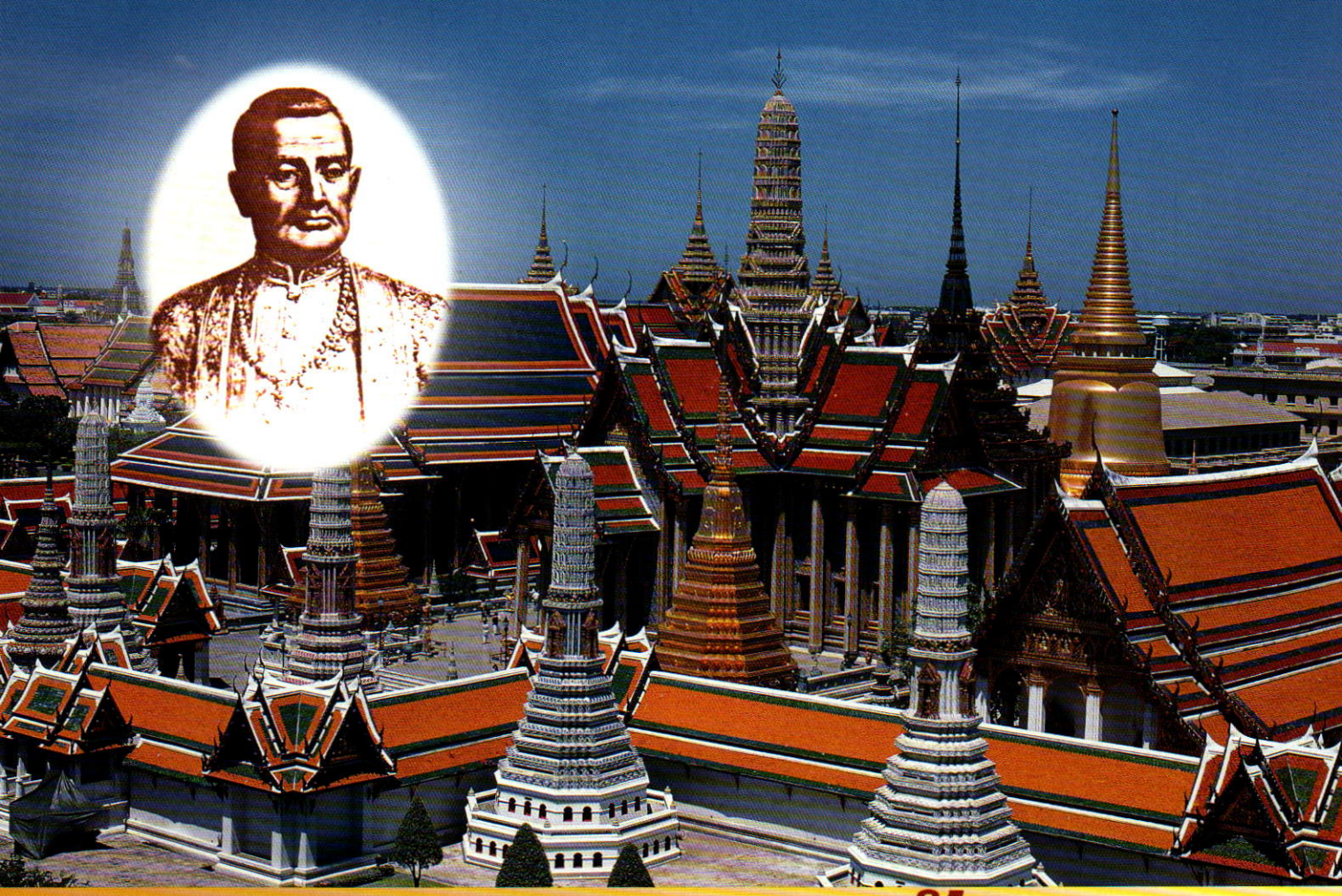

สงคราม ๙ ทัพ

มหาวีรกรรมของจอมทัพไทย

ชาคริต จุลกะเสวี

ผมจำได้ว่าได้เคยเสนอเรื่องแนะนำให้ชาวไทย ระลึกถึง **"วันมหาจักรี"** คือ วันที่ ๖ เมษายน ซึ่งเป็นวันที่ชาวไทยทุกคนควรระลึกถึงอดีตพระมหากษัตริย์ ที่ทรงเป็นปฐมบรมราชวงศ์จักรี คือ**พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช** เป็นวันสำคัญที่ทางราชการได้จัดเป็นวันที่ระลึกพิเศษ เชิญชวนพี่น้องประชาชนทั่วประเทศได้ร่วมใจกันน้อมเกล้าฯ ระลึกถึงพระคุณอันยิ่งใหญ่ด้วยความเคารพเทิดทูนเป็นพิเศษ ถวายความจงรักภักดีแด่พระองค์ท่าน พร้อมทั้งถวายพระพรชัย แด่พระมหากษัตริย์เจ้าแห่งราชวงศ์จักรีทุกพระองค์ ที่ทรงเป็นมิ่งขวัญของปวงประชาชาวไทยทั้งหลายด้วย

แต่ในครั้งก่อนนั้น ผมได้แต่เสนอเพียงพระราชประวัติอย่างผิวเผิน และมิได้เสนอพระราชกรณียกิจที่สำคัญ เพื่อเสริมความรอบรู้เผยแพร่ต่อพี่น้องประชาชนได้ทราบด้วย ต่อมาจึงได้มีจดหมายและคำบอกเล่าสอบถามเพิ่มเติมมาเป็นอันมาก ทำให้ผมต้องรีบดำเนินการรวบรวมความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเสนอในวารสารไทยนี้ด้วย

ท่านผู้อ่านทั้งหลาย คงจะเห็นความจริงประการหนึ่งนะครับ ที่ว่าปวงประชาชาวไทยเราควรยอมรับความจริงที่ว่าบรรพบุรุษของเรา ได้ยอมพลีชีวิตและเลือดเนื้อเพื่อปกป้องชาติไทย ให้คงมีเอกราชและแผ่นดินไทยอยู่ได้จนถึงทุกวันนี้ นับไม่ได้ว่าบรรดาบรรพบุรุษทั้งหลายนั้น ท่านต้องเสียสละชีวิตและเลือดเนื้อรวมทั้งทรัพย์สินทั้งหลาย ต้องทับถมแผ่นดินไปมากมายเพียงใดก็สุดประมาณ

พระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระปฐมบรมชนกนาถ แห่งรัชกาลที่ ๑

อาจารย์รณรงค์ ปิยะกาญจน์ ผู้สันทัดกรณีทางด้านประวัติศาสตร์นี้ ได้เปิดเผยเป็นที่ปรากฏได้เด่นชัดว่า ผู้ที่สามารถต่อสู้ด้วยความเสียสละ สร้างสรรค์ประเทศให้อยู่ยั้งยืนยง คงความเจริญมาสู่คนไทยปัจจุบันได้นั้น ก็มีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นเบื้องต้น และต่อมาก็คือยอดวีรบุรุษวีรสตรีผู้กล้าหาญทั้งหลาย ดังมีหลักฐานจารึกไว้ประจักษ์ชัดแจ้งในประวัติศาสตร์ชาติไทย นับเป็นมรดกอันล้ำค่า ที่ชาวไทยทั้งชาติควรถวายพระเกียรติ และควรจะยกย่องท่านทั้งหลายนั้น เป็นเยี่ยงอย่างแห่งวีรกรรมของบรรพชนทั้งวีรบุรุษและวีรสตรีไทย

และเพื่อเผยแพร่พระเกียรติยศอันยิ่งใหญ่ของพระมหากษัตริย์เจ้าผู้ทรงเป็นต้นแห่งพระราชจักรีวงศ์พระองค์นี้ จึงขอสรุปรายงานให้ท่านผู้อ่านได้ทราบดังต่อไปนี้ คือ

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงสืบเชื้อสายมาจากเจ้าพระยาโกษาปาน ในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จากพระราชบิดา คือ **หลวงพินิจอักษร** และพระราชมารดาชื่อ **"ดาวเรือง"**

ทรงประสูติเมื่อวันพุธ เดือน ๔ แรม ๕ ค่ำ ปีมะโรง ตรงกับวันที่ ๑๙ มีนาคม พุทธศักราช ๒๒๗๙ พระนามเดิมชื่อ **"ทองด้วง"** เป็น ๑ ใน ๓ ทหารเสือของพระเจ้าตากสินมหาราช มีน้องชายชื่อ **"บุญมา"** *(สมเด็จเจ้าพระยาสุรสีหนาท)*

ทรงปราบดาภิเษกขึ้นเสวยราชสมบัติ เป็นปฐมบรมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี เมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๓๒๕ ครองราชสมบัติอยู่ ๒๗ พรรษา กับ ๒ เดือน เสด็จสวรรคต ณ วันพฤหัสบดี เดือน ๙ แรม ๑๓ ค่ำ ปีมะเส็ง ตรงกับวันที่ ๗ กันยายน พ.ศ. ๒๓๕๒ ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระชนมายุได้ ๗๓ พรรษา กับอีก ๖ เดือน

มีอัครมเหสีทรงพระนามว่า **สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี** มีพระราชโอรสและพระราชธิดาหลายพระองค์ พระราชโอรสองค์ที่ ๔ ได้เสวยราชสมบัติเป็นรัชกาลที่ ๒ ทรงพระนามว่า **"พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย"**

พระราชโอรสอีกองค์หนึ่ง มีพระนามว่า **กรมหลวงรักษาณเรศ** *(หม่อมไกรสร)* ซึ่งถูกสำเร็จโทษในรัชกาลที่ ๓

ผมรายงานสรุปเร็วไป ต้องขออนุญาตย้อนหลัง

สักเล็กน้อย คือเมื่อนายทองด้วง *(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก)* ทรงมีพระชันษา ๒๑ พรรษา ได้ทรงผนวชเป็นพระภิกษุสามเดือน เมื่อลาสิกขาบทแล้ว พระองค์ได้เข้ารับราชการในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอุทุมพร ครั้นถึงแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ หรือ **"สมเด็จพระเจ้าสุริยาศน์อมรินทร์"** ก็ได้รับตำแหน่งเป็นหลวงยกกระบัตรประจำเมืองราชบุรี

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช นอกจากจะเป็นพระสหายรักของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชแล้ว พระองค์ท่านยังมีฝีพระหัตถ์ในทางการสงคราม จึงได้รับการเทิดพระเกียรติจากสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ให้เป็น ๑ ใน ๓ ทหารเสือ ทำการรบทัพจับศึกเคียงบ่าเคียงไหล่กับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกันมาโดยตลอด ตั้งแต่มีเกียรติยศเกียรติศักดิ์เป็นเจ้าพระยาจักรี จนกระทั่งได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก

ต่อมาในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ซึ่งได้รับราชการสืบต่อมา ก็ได้แสดงพระปรีชาสามารถให้ปรากฏอย่างเด่นชัด ทั้งในทางราชการฝ่ายทหารและพลเรือน โดยเฉพาะทรงเชี่ยวชาญอย่างยิ่งในราชการสงคราม พระองค์จึงได้รับพระราชทานปูนบำเหน็จความดีความชอบได้เลื่อนชั้นเป็น **"พระราชวรินทร์"** ภายหลังที่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ได้ตั้งเมืองธนบุรีเป็นราชธานีแล้ว

ต่อมาได้เลื่อนชั้นเป็น **"พระยาอภัยรณฤทธิ์"** เมื่อตีด่านกระโทก เมืองนครราชสีมาของเจ้าพิมายได้ และต่อมาเมื่อปราบปรามเจ้าพระฝางได้ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีก็ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เลื่อนพระยารณฤทธิ์ขึ้นเป็น **"พระยายมราช"** ว่าที่สมุหนายก แล้วได้ตั้งให้เป็น **"เจ้าพระยาจักรี"**

และในที่สุดได้เลื่อนขึ้นเป็น **"เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก"** เพราะว่าทรงเป็นแม่ทัพตีได้เมืองจัมปาศักดิ์ เมืองโขง เมืองอัตปือ ตลอดจนเกลี้ยกล่อมได้เมืองป่าดงได้อีก ๓ เมือง คือ เมืองสุรินทร์ เมืองสังขะ และเมืองขุขันธ์

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๓๒๑ พระองค์ได้เป็นแม่ทัพไปปราบปรามกรุงศรีสัตนาคนหุต ก็ตีได้เมืองเวียงจันทร์ เมืองหลวงพระบาง กับหัวเมืองขึ้นทั้งปวง มาเป็นข้าขอบขันธสีมาของไทย

พระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เมื่อครั้งดำรงพระยศเป็นเจ้าพระยาจักรี ตอนอะแซหวุ่นกี้แม่ทัพใหญ่ของประเทศพม่ายกทัพมาตีเมืองพิษณุโลก แต่ไม่สามารถตีได้ เพราะพระยาจักรีสามารถป้องกันไว้ได้ อะแซหวุ่นกี้จึงได้ขอดูตัวเจ้าพระยาจักรี

นอกจากนี้พระองค์ได้อัญเชิญ**พระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร พระแก้วมรกต** กับ**พระบาง**จากเมืองเวียงจันทร์มายังกรุงธนบุรีด้วยใน พ.ศ. ๒๓๒๓ ทางประเทศเขมรหรือกรุงกัมพูชาเกิดการจลาจล เนื่องจากเจ้านายได้รบชิงราชสมบัติกัน สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีจึงโปรดเกล้าฯ ให้พระองค์เป็นแม่ทัพไปปราบปราม

ขณะที่ทำการรบติดพันอยู่ในเขมร พระองค์ได้ทรงทราบจากพระสุริยอภัยผู้ครองเมืองนครราชสีมาว่าการจลาจลได้มีเกิดขึ้นในกรุงธนบุรี ด้วยเหตุว่าพระเจ้ากรุงธนบุรี ทรงพระประชวรเป็นโรคเครียด ทรงมีพระราชอัธยาศัยผิดปกติไปจากพระองค์เดิม ทำให้มีผลกระทบแก่ประชาชน รวมทั้งสงฆ์และพราหมณ์ทั้งหลายทั้งปวงด้วย พระยาสรรค์และพรรคพวก จึงถือโอกาสคบคิดกันเป็น

กบฏ คุมพระองค์สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีไปคุมขังไว้เพื่อปลงพระชนม์

เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก *(สมัยนั้น)* ได้ทราบข่าว จึงมอบให้พระยาสุริยอภัยยกทัพมากรุงธนบุรีก่อน แล้วพระองค์คุมทัพติดตามมา พระยาสุริยอภัยสามารถปราบพระยาสรรค์ และพรรคพวกลงได้อย่างรวดเร็ว เมื่อเจ้าพระยามหากษัตริย์เสด็จถึงกรุงธนบุรี ราษฎรพากันชื่นชมยินดีออกไปต้อนรับเป็นอันมาก ต่างก็ร้องขอให้พระองค์ท่านทรงปราบยุคเข็ญ เพื่อให้เข้าสู่ภาวะปกติสุขต่อไปโดยเร็วด้วย

ครั้นถึงพระราชวัง ข้าราชการทั้งปวงพากันเข้าอ่อนน้อมและอัญเชิญขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้ทรงรับภาระที่จะบำรุงแผ่นดินต่อไป สมณชีพราหมณ์จึงได้จัดตั้งพระราชพิธีถวายให้พระองค์ท่านได้ปราบดาภิเษกขึ้นครองราชย์สืบมา นับเป็นรัชกาลที่ ๑ ของพระบรมราชจักรีวงศ์

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ผู้ทรงสถาปนาพระบรมราชจักรีวงศ์ ได้ทรงเปิดศักราชใหม่สำหรับประเทศไทย โดยโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายราชธานีจากกรุงธนบุรี ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา มาตั้งทางฝั่งตะวันออก ซึ่งเป็นชัยภูมิอันเหมาะสมดีกว่า ด้วยพระราชวังที่กรุงธนบุรีตั้งอยู่ในเขตที่คับแคบ มีวัดแจ้งและวัดท้ายตลาดขนาบอยู่ ยากที่จะขยายเขตพระราชวังออกไปอย่างกว้างขวางได้

นอกจากนี้เขตพระราชวังอยู่ทางคุ้งน้ำ เป็นเหตุให้น้ำเซาะเข้าไปได้เสมอ ซึ่งอาจจะเป็นอันตรายแก่พระราชวังในภายหน้าได้ และกรุงธนบุรีก็สร้างแม่น้ำไว้กลางเมือง ตั้งแนวปราการและคูเมืองทั้งสองฟาก เหมือนอย่างเมืองพิษณุโลก การรักษาเมืองเกรงจะไม่ใคร่ทันท่วงที ต้องข้ามน้ำ ดังที่พระองค์เองเมื่อครั้งเป็นแม่ทัพก็ทรงมีประสบการณ์มาแล้ว ในการรักษาเมืองพิษณุโลก เมื่อครั้งทำการรบกับท่านอะแซหวุ่นกี้แม่ทัพใหญ่ของพม่า

ส่วนฝั่งตะวันออกซึ่งเป็นที่ตั้งกรุงเทพมหานคร มีอาณาเขตกว้างขวางพอที่จะขยายออกไปเป็นราชธานีใหญ่ได้ ประกอบกับมีแม่น้ำเจ้าพระยากั้นอยู่ ซึ่งใช้เป็นคูเมืองด้านทิศตะวันตกและทิศใต้ หากมีการขุดคลองขึ้นเป็นคูเมืองทางด้านทิศเหนือ และทิศตะวันออกแล้ว เมืองหลวงใหม่นี้ก็จะมีแม่น้ำล้อมรอบ เป็นคูเมืองต่อสู้ข้าศึกได้อย่างดี

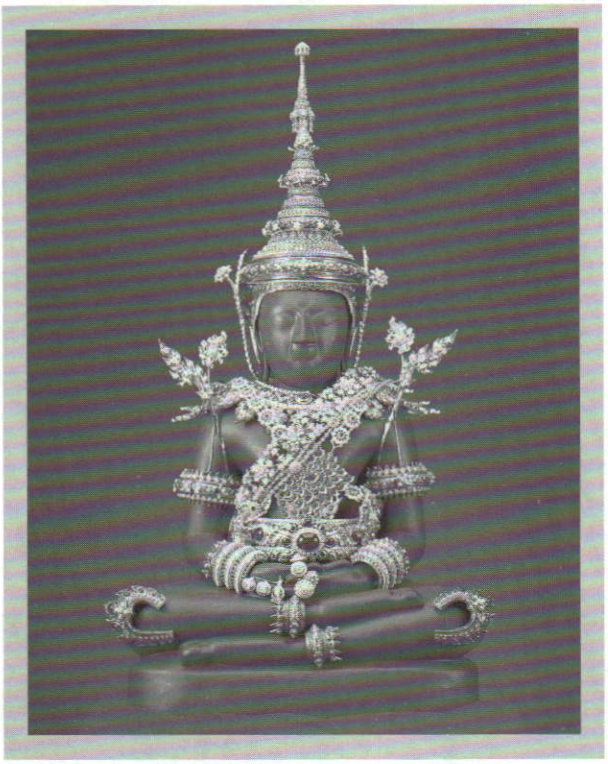

ในการสร้างราชธานีใหม่ทั้งหมดนี้ โปรดเกล้าฯ ให้พระยาวิจิตรนาวี และพระยาธรรมาธิบดี เป็นแม่กองคุมช่างและไพร่สร้างพระราชวังใหม่ ที่บริเวณบ้านพระยาราชาเศรษฐี และบ้านชาวจีนอื่นๆ ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นพระบรมมหาราชวัง แล้วให้พระยาราชาเศรษฐีนำพวกจีนทั้งปวง ไปตั้งบ้านเรือนใหม่ที่สวน ตั้งแต่วัดสามปลื้มไปถึงวัดสำเพ็ง ซึ่งเดี๋ยวนี้นิยมเรียกกันว่าบริเวณสำเพ็งนั่นเองแหละครับ

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก มีรับสั่งให้รื้อกรุงเก่าส่วนที่ปลักหักพัง เอาอิฐมาสร้างป้อมปราการใหม่ที่กรุงเทพฯ เพราะจะป้องกันมิให้ข้าศึกใช้เป็นที่อาศัยในยามสงคราม

นอกจากนี้ยังได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระอุโบสถขึ้นในพระบรมมหาราชวัง และอัญเชิญ**พระพุทธมณีรัตนปฏิมากร** จากพระราชวังเดิมฟากตะวันตก มาประดิษฐานในพระอุโบสถซึ่งสร้างขึ้นใหม่นี้พระราชทานพระอารามนี้ว่า **"วัดพระศรีรัตนศาสดาราม"**

อนึ่ง เมื่อทรงขึ้นครองราชย์แล้ว พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้ทรงสถาปนาพระราชวงศ์ให้มียศต่างๆ กันคือ

๑. สมเด็จพระอนุชาธิราช *(นายสุดจินดา)* เป็นกรมพระราชวังบวรสถานมงคล

๒. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอพระองค์ใหญ่ เป็นกรมพระยาเทพสุดาวดี

๓. สมเด็จพระเจ้าหลานเธอเจ้าฟ้าทองอิน เป็นกรมหลวงอนุรักษ์เทเวศร์

๔. สมเด็จพระพี่นางเธอพระองค์น้อย *(แก้ว)* เป็นกรมพระศรีสุดารักษ์

๕. สมเด็จพระเจ้าหลานเธอเจ้าฟ้าบุญเรือง เป็นกรมหลวงธิเบศร์บดินทร์

๖. สมเด็จพระเจ้าหลานเธอเจ้าฟ้าทองจีน เป็นกรมหลวงนรินทรพรรณเรศร์

๗. สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าสา เป็นกรมหลวงจักรเจษฎา

๘. สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์ใหญ่ เจ้าฟ้าฉิม เป็นกรมอิศรสุนทร ***(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย** รัชกาลที่ ๒ ในเวลาต่อมา)*

สงครามระหว่างไทยกับพม่าในรัชกาลของพระองค์มีขึ้นถึง ๗ ครั้ง แต่ครั้งที่สำคัญที่สุด คือเมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๘ คือ **"สงคราม ๙ ทัพ"** พม่ายกเข้ามารุกรานไทย ๕ ทาง ด้วยกัน

คือทางด้านบ้องตี้ ด่านพระเจดีย์สามองค์ ด่านแม่ละเมา ด่านสิงขร และทางทะเลตะวันตกของภาคใต้ โดยพระเจ้าปดุง พระเจ้าแผ่นดินพม่า เป็นแม่ทัพหลวง ทั้ง ๙ ทัพ มีจำนวนพลทั้งสิ้น ๑๔๔,๐๐๐ คนด้วยกัน ความตั้งใจของพระเจ้าปดุงคิดว่า ต้องปราบปรามไทยลงให้ราบคาบ เช่นเมืองอื่นๆ ที่ได้ปราบมาแล้ว จึงกรีธาทัพใหญ่มาดังนี้

ทัพที่ ๑ ให้**กงหวุ่นแมงยี** อัครมหาเสนาบดี เป็นแม่ทัพ มีทั้งทัพบก ทัพเรือ จำนวนพล ๑๐,๐๐๐ คน เรือกำปั่นรบ ๑๕ ลำ ให้ยกทัพบกมาตีเมืองไทยทางปักษ์ใต้ตั้งแต่เมืองชุมพรลงไปจนถึงเมืองสงขลา ส่วนทัพเรือนั้นให้ตีเมืองฝ่ายทะเลตะวันตก ตั้งแต่เมืองตะกั่วป่าไปจนถึงเมืองถลาง

ทัพที่ ๒ ให้**จนอกแฝกคิดหวุ่น** เป็นแม่ทัพถือพล ๑๐,๐๐๐ คน ลงมาตั้งที่เมืองถวายให้เดินเข้าทางด่านบ้องตี้ มาตีหัวเมืองไทยฝ่ายตะวันตก ตั้งแต่เมืองราชบุรี เมืองเพชรบุรี ลงไปบรรจบกับกองทัพที่ ๑ ที่เมืองชุมพร

ทัพที่ ๓ ให้**หวุ่นคยีสะโดะ สิริมหาอุจจะนา**

เจ้าเมืองตองอู เป็นแม่ทัพถือพล ๓๐,๐๐๐ คน ยกมาทางเมืองเชียงแสน ให้ลงมาตีเมืองนครเชียงใหม่ ลำปาง และหัวเมืองทางริมแม่น้ำแควใหญ่และแม่น้ำยม ตั้งแต่เมืองสวรรคโลก เมืองสุโขทัย แล้วลงมาบรรจบกองทัพหลวงที่กรุงเทพมหานคร

ทัพที่ ๔ ให้**เมียนหวุ่นแมงยี มหาทิมช่อง** เป็นแม่ทัพถือพล ๑๑,๐๐๐ คน ยกมาตั้งที่เมืองเมาะตะมะ เป็นทัพหน้าที่จะยกมาตีเมืองรัตนโกสินทร์ทางด่านเจดีย์สามองค์

ทัพที่ ๕ ให้**เมียนแมหวุ่น** เป็นแม่ทัพถือพล ๕,๐๐๐ คน มาตั้งหนุนที่เมืองเมาะตะมะเป็นทัพหนุนทัพที่ ๔

ทัพที่ ๖ ให้**ตะแคงกามะ** ราชบุตรที่ ๒ เป็นแม่ทัพถือพล ๑๒,๐๐๐ คน มาตั้งที่เมืองเมาะตะมะ เป็นทัพหน้าที่ ๑ ของทัพหลวง ที่จะยกเข้าตีกรุงเทพฯ ทางด่านเจดีย์สามองค์

ทัพที่ ๗ ให้**ตะแคงจักกุ** ราชบุตรที่ ๓ เป็นแม่ทัพถือพล ๑๑,๐๐๐ คน มาตั้งที่เมืองเมาะตะมะ เป็นทัพหน้าที่ ๒ ของทัพหลวง

ทัพที่ ๘ เป็น**กองทัพหลวง** ถือพลจำนวน ๕๐,๐๐๐ คน พระเจ้าปดุงเป็นจอมทัพ เสด็จลงมาเมืองเมาะตะมะ เมื่อเดือน ๑๒ ปีมะเส็ง พ.ศ. ๒๓๒๘

ทัพที่ ๙ ให้**จอช่องนรทา** เป็นแม่ทัพถือพลจำนวน ๕,๐๐๐ คน ยกเข้ามาทางด่านแม่ละเมา แขวงเมืองตาก มาตีเมืองเหนือทางริมแม่น้ำปิง ตั้งแต่เมืองตาก เมืองกำแพงเพชร ลงมาบรรจบทัพภูธรที่กรุงเทพฯ

ทั้ง ๙ ทัพที่กล่าวมานี้ ได้กำหนดให้ยกเข้ามาโจมตีเมืองไทย ในเดือนอ้าย ปีมะเส็ง พร้อมกันทั้ง ๙ ทัพ คือยกตรงเข้าตีกรุงเทพฯ ๕ ทัพ เป็นจำนวนพล ๘๙,๐๐๐ คน ยกเข้าโจมตีหัวเมืองฝ่ายเหนือ ๒ ทัพ เป็นจำนวนพล ๓๕,๐๐๐ คน โจมตีเมืองปักษ์ใต้ฝ่ายตะวันตก ๒ ทัพ เป็นจำนวนพล ๒๐,๐๐๐ คน รวมจำนวนพลทั้งสิ้นถึง ๑๔๔,๐๐๐ คนด้วยกัน เมื่อเปรียบเทียบกับกำลังพลของไทยในเวลานั้น ไทยระดมกำลังได้ประมาณ ๗๐,๐๐๐ คนเท่านั้น ไม่ถึงครึ่งหนึ่งของกำลังพลพม่า

แต่เมื่อเปิดทำศึกกันเข้าจริงจัง หาได้เป็นไปตามที่พระเจ้าปดุง จอมทัพของพม่าได้คิดประมาทฝีมือคนไทยไว้ไม่

ด้านพระปรีชาสามารถ ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ พร้อมด้วยเจ้าพระยาสุรสีหนาท *(พระอนุชา)* และแม่ทัพนายกองของพระองค์ท่าน ได้ทำการต่อสู้อย่างเด็ดเดี่ยวกล้าหาญ อาทิ ท้าวเทพกษัตรีและท้าวศรีสุนทร แม้จะเป็นสตรีเพศแต่สามารถรบชนะพม่าและป้องกันเมืองถลางเอาไว้ได้ เป็นต้น

ซึ่งทำให้พม่าแพ้แตกทัพย่อยยับกลับไป และแม้แต่ใน พ.ศ. ๒๔๒๙ พม่าจะพยายามยกทัพมาแก้แค้นไทย และรบกันที่ท่าดินแดง สามสบ กาญจนบุรี แต่ก็ต้องพ่ายแพ้กลับไปอีก

ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาพม่ารู้ตัวดีว่า ทั้งฝีมือและยุทธวิธีในการรบสู้ไทยไม่ได้ จึงไม่กล้ายกกองทัพมารุกรานไทยอีก

ได้สร้างพระนครอยู่ ๓ ปี จึงสำเร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๘ แล้วโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งพระราชพิธีราชาภิเษกเฉลิมพระราชมณเฑียรอีกครั้งหนึ่ง ทั้งมีการฉลองพระอารามสมโภชพระนคร พระราชทานนามพระนครใหม่ ให้ต้องกับนามพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากรว่า **กรุงเทพมหานครอมรรัตนโกสินทร์ฯ**

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงมีพระราชดำริในการจัดการป้องกันมหานครให้มั่นคงแข็งแรง จึงโปรดฯ ให้ก่อกำแพงสร้างป้อมปราการประตูเชิงเทินรอบพระนคร และขุดคูเพื่อป้องกันข้าศึกรอบพระนครด้วย เช่น ขุดคลองบางลำพู คลองโอ่งอ่าง

คลองหลอด คลองมหานาค เหล่านี้ เป็นต้น

ทางด้านการชำระกฎหมายบ้านเมือง ก็ได้มีการตรากฎหมายที่มีชื่อว่า **"ตราสามดวง"** ทั้งได้มีการชำระพระพุทธศาสนาให้บริสุทธิ์ โปรดเกล้าฯ ให้มีการชำระพระไตรปิฎกใหม่ใน พ.ศ. ๒๓๓๑ ด้วย พระองค์ท่านทรงปฏิบัติกิจวัตรศาสนาเป็นแบบอย่างที่ประเสริฐของพระพุทธศาสนิกชน ทั้งได้ทรงส่งเสริมวัฒนธรรมและวรรณคดีของชาติไทย พระราชนิพนธ์เรื่อง **"รามเกียรติ์"** ที่กระจัดกระจายไประหว่างสงครามกับพม่า ก็ได้รับการรวบรวมใหม่ได้คงเดิม

หลังจากครองกรุงรัตนโกสินทร์ได้เพียง ๓ ปี พระองค์ท่านก็ได้ทรงเผชิญกับสงคราม ๙ ทัพ ซึ่งพระเจ้าปดุงแห่งพม่า ยกพล ๑๔๔,๐๐๐ คน จัดกำลัง ๙ ทัพ บุกไทยทั้ง ๕ ทิศทาง ดังที่กล่าวแล้วนั้น แต่พระองค์ท่านทรงสามารถปราบลงได้ ด้วยใช้กำลังพลเพียง ๗๐,๐๐๐ คนเท่านั้น โดยได้ใช้กลยุทธ์ที่เลิศล้ำ ทำให้พม่าเข็ดหลาบตั้งแต่นั้นมา พวกเราชาวไทยจึงเห็นได้ว่าพระองค์ท่านทรงพระปรีชาทั้งทางด้านนักปกครองและนักการทหารอย่างยอดเยี่ยม

พระบรมราชานุสาวรีย์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทางราชการ พ่อค้าและประชาชนได้พิจารณาเห็นว่าพระองค์ท่านได้สร้างสรรค์เกียรติยศเกียรติคุณ อันเป็นประโยชน์แก่ชาติศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยไว้อย่างมากมาย ไม่ว่าในด้านการปกครอง การป้องกันประเทศ และการสร้างสรรค์พัฒนา จนเป็นที่ประจักษ์มาในทุกวันนี้ จึงได้ร่วมจิตร่วมใจกันสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ขึ้น ดังประดิษฐานอยู่ ณ ฝั่งกรุงเทพมหานคร เชิงสะพานปฐมบรมราชานุสรณ์ *(สะพานพุทธ)* เขตพระนคร ดังกล่าวแล้ว พร้อมกับมีคำจารึกอยู่หลังพระวิสูตรคอนกรีต ความโดยสรุปเป็น ๒ ตอน

ตอนแรก กล่าวถึงพระราชประวัติที่พระองค์ได้ทรงตั้งกรุงรัตนโกสินทร์มาครบ ๑๕๐ ปี เมื่อพุทธศักราช ๒๔๗๕ ในโอกาสนี้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ได้สร้างพระบรมราชานุสาวรีย์และสะพานพุทธยอดฟ้า หรือสะพานปฐมบรมราชานุสรณ์ขึ้น เพื่อเฉลิมพระเกียรติข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ตอนบน เป็นบันทึกในมงคลสมัยที่กรุงรัตนโกสินทร์สร้างมาได้ครบ ๒๐๐ ปี ในพุทธศักราช ๒๕๒๕ จัดงานสมโภชฉลองและปวงชนชาวไทย พร้อมใจกันถวายพระราชสมัญญาใหม่ว่า **"พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช"** สืบต่อไป

เมื่อถึงวันที่ ๖ เมษายน ของทุกๆ ปี ซึ่งตรงกับ **"วันจักรี"** นับเป็นวันสำคัญทางประวัติศาสตร์ชาติไทย เพราะเป็นวันเฉลิมราชสมบัติของพระองค์ท่าน รัชกาลที่ ๑ ปฐมวงศ์จักรี ให้เป็นวันถวายบังคมสักการะพระบรมราชานุสรณ์ โดยถือเป็นประเพณีว่าองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ต้องเสด็จมาถวายบังคมด้วยพระองค์เอง พร้อมพสกนิกรสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบันนี้

ภูมินามวิทยา : พระนครศรีอยุธยา

รองศาสตราจารย์วนิช สุธารัตน์

วัดมเหยงคณ์ : ตำนานของการสร้างพระเจดีย์ช้างล้อม

วัดมเหยงคณ์ชื่อนี้เป็นชื่อของวัดที่มีอยู่ทั่วประเทศไทย จากเหนือจรดใต้เฉพาะที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วัดชื่อนี้มีทั้งที่อยู่ในตัวเมือง และที่อำเภอท่าเรือ คำว่า **"มเหยงคณ์"** มาจากคำในภาษาบาลีคือ มหิยงฺคณ แปลว่า ภูเขาหรือเนินดิน

โดยปกติการสร้างวัดนั้นผู้สร้างมักจะเลือกพื้นที่เป็นเนินดินอยู่แต่เดิมเพื่อมิให้น้ำท่วม

วัดมเหยงคณ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่บนพื้นที่ซึ่งมีสภาพเป็นเกาะอันเกิดจากคลองหันตราอยู่ทางทิศเหนือ คลองกระมังอยู่ทางทิศตะวันออกและทิศใต้ และแม่น้ำป่าสักหรือคูขื่อหน้าอยู่ทางด้านทิศตะวันตก พื้นที่อันเป็นที่ตั้งของวัดมเหยงคณ์จึงเป็นเนินดินรูปสามเหลี่ยมที่มีสายน้ำล้อมรอบ สถานที่ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของตัวเมืองพระนครศรีอยุธยา หรือในส่วนที่เข้าใจกันว่าเป็นเมือง**อโยธยา** ซึ่งมีมาก่อนกรุงศรีอยุธยา

ตำนานการสร้างและการบูรณะ

ในพงศาวดารกล่าวว่าผู้สร้างวัดมเหยงคณ์ คือ พระบรมราชาธิราชที่ ๒ หรือเจ้าสามพระยา ดังรายละเอียดต่อไปนี้ **"ศักราช ๗๘๖ ปีมะโรง พ.ศ. ๑๙๖๗ สมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้าสร้างวัดมเหยงคณ์"** *(พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา ๒๕๓๔ เล่ม ๓ หน้า ๒๑๘)*

ฐานพระอุโบสถมีลักษณะตกท้องช้าง หรือโค้งสำเภา

พระบรมราชาธิราชที่ ๒ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างวัดราชบูรณะขึ้นก่อนในศักราช ๗๘๐ ปีกุน พ.ศ. ๑๙๖๑ หลังจากนั้นอีก ๖ ปี ทรงสร้างวัดมเหยงคณ์ การสร้างวัดขนาดใหญ่ถึง ๒ วัด ในเวลาที่ห่างกันไม่นานนัก แสดงถึงบุญญาบารมีของพระมหากษัตริย์ ความมั่งคั่งของพระราชอาณาจักร และศรัทธาของประชาชนที่มีอยู่ในช่วงระยะเวลานั้นทั้งสามส่วนที่กล่าวถึงมานี้จะต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงประสานลงตัวกันอย่างเหมาะเจาะ

กาลเวลาผ่านไป ๒๘๕ ปี จนถึง พ.ศ. ๒๒๕๒ พระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ ขึ้นครองราชสมบัติเป็นกษัตริย์กรุงศรีอยุธยา โปรดเกล้าฯ ให้มีการบูรณปฏิสังขรณ์ ดังเนื้อความว่า

"วัดมเหยงคณ์ ชำรุดปรักหักพังจึงทรงพระกรุณาตรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมสั่งอัครมหาเสนาบดี ให้ปฏิสังขรณ์ขึ้นแล้ว ให้ตั้งพระตำหนักริมวัด แล้วเสด็จพระราชดำเนินออกไปอยู่คราวละหนึ่งเดือนบ้าง ๒ เดือนบ้าง ๓ เดือนบ้าง ครั้นเทศกาลน้ำก็เสด็จพระราชดำเนินประพาสเบ็ดทุกปี สร้างวัดมเหยงคณ์เสร็จแล้ว ทรงพระกรุณาสั่งอัครมหาเสนาบดีให้แต่งการฉลองสมโภช ให้ตั้งโรงโขน โรงรำ สำเร็จแล้วนิมนต์พระสงฆ์ ๓๐๐ รูป สวดพระพุทธมนต์ แล้วฉัน ๓ วัน ถวายผ้าเครื่องไทยทานทุกรูป แล้วมีการมหรสพคำรพ ๓ วัน" *(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา ๒๕๓๔ เล่ม ๓ หน้า ๔๒๙ - ๔๓๑)*

การปฏิสังขรณ์ครั้งนี้เป็นการปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ เนื่องจากวัดสร้างมาเกือบ ๓๐๐ ปี การปฏิสังขรณ์จึงเปรียบเหมือนกับ**การสร้างวัดใหม่** การปฏิสังขรณ์ใช้เวลา ๓ ปีเศษจึงแล้วเสร็จ และมีการสมโภชใน พ.ศ. ๒๒๕๖ เนื่องจากวัดนี้มีการบูรณะก่อนเสียกรุงศรีอยุธยา ครั้งที่ ๒ ใน พ.ศ. ๒๓๑๐ เพียง ๕๔ ปีเท่านั้น และสถานที่ตั้งอยู่นอกพื้นที่เกาะเมืองจึงอยู่นอกเขตความสนใจของนักขุดกรุแสวงโชคทั้งหลาย ทำให้โบราณสถานส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในสภาพที่ค่อนข้างสมบูรณ์

พระอุโบสถใหญ่และเจดีย์ช้างล้อม

"อุโบสถขนาดใหญ่มีพื้นที่ ๑๘ x ๓๖.๘๐ เมตร เป็นครึ่งหนึ่งของพื้นที่ในเขตกำแพงแก้ว ซากผนังและเสาแสดงให้เห็นถึงความใหญ่โตของอุโบสถ มีมุขทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ด้านหน้ามีประตู ๓ ช่อง ด้านหลังมีประตู ๒ ช่อง มีฐานชุกชีขนาดใหญ่ ๒ แผ่น ฐานพระอุโบสถมีลักษณะโค้งที่เรียกว่า ตกท้องช้าง หรือโค้งสำเภา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เด่นของพระอุโบสถสมัยอยุธยาตอนต้น

ใกล้ๆ กับอุโบสถมีเจดีย์ประธานทรงระฆังคว่ำ ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมจตุรัสกว้างด้านละ ๓๒ เมตร

ฐานพระเจดีย์ใหญ่ วัดมเหยงคณ์

โดยรอบฐานเจดีย์มีช้างปูนปั้นเต็มตัวสูง ๑.๐๔ เมตร เรียกได้ว่าเป็นพระเจดีย์ช้างล้อม ซึ่งจัดว่าเป็นอิทธิพลทางศาสนาและศิลปะจากอาณาจักรสุโขทัย ที่มีอายุมาก่อนการเกิดของกรุงศรีอยุธยาร่วมศตวรรษ" *(ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ๒๕๔๖ : ๑๐๖ - ๑๐๗)*

ตำนานของพระเจดีย์ช้างล้อม

ต้นแบบของเจดีย์ช้างล้อมเข้าใจกันว่า สถาปนิกและประติมากรไทยสมัยสุโขทัยได้แบบอย่างมาจากลังกาพร้อมๆ กับการรับนับถือพุทธศาสนานิกายหินยานแบบเถรวาท

"จากประวัติศาสตร์ของลังกากล่าวว่าพระเจ้าทุฏฐคามณีกษัตริย์ของลังกาได้ทำสงครามยุทธหัตถีกับพระเจ้าเอฬารกษัตริย์ทมิฬ ทรงได้รับชัยชนะจึงให้สร้างสถูปรุวันเวลิ *(Ruwanweli)* หรือมหาสถูปขึ้นในพุทธศตวรรษที่ ๔ เพื่อเฉลิมฉลองชัยชนะในครั้งนั้น สถูปองค์นี้ได้รับการยอมรับนับถือว่าเป็นสถูปที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของเมืองอนุราธปุระ ชาวสิงหลเรียกชื่อพระสถูปองค์นี้ต่างกันออกไป เช่น รุวันเวลิสยะเจดีย์มหาสถูป เหมปาลี รัตนมาลี และสุวรรณมาลิกเจดีย์" *(ปรีชา นุ่นสุข ๒๕๔๑ : ๘๑ - ๘๒)*

แรงบันดาลพระทัยของกษัตริย์สิงหล

ประเพณีโบราณสมัยพุทธกาลมกุฎราชกุมารของแคว้นต่างๆ ในชมพูทวีปจะต้องศึกษาศิลปศาสตร์ ๑๘ ประการ เป็นต้นว่า **สูติ** วิชาฟังเสียงคนเสียงสัตว์ให้รู้ว่าดีหรือร้าย **สังขยา** วิชาคำนวณ **โยคยันตร์** วิชาการช่าง **ธนุพเพธา** วิชาการยิงธนู **ฉันทสา** วิชาการประพันธ์ เป็นต้น ดังนั้น เมื่อมกุฎราชกุมารขึ้นเสวยราชเป็นกษัตริย์จึงทรงพระปรีชาสามารถทั้งทางด้านศาสตร์และศิลปะทุกแขนง

ตำนานของสิงหลเล่าว่าพระเจ้าทุฏฐคามณี ทรงเป็นกษัตริย์ที่เชี่ยวชาญทั้งทางด้านการรบ งานช่าง และนักปราชญ์ เมื่อทรงทำยุทธหัตถีชนะพระเจ้าเอฬารกษัตริย์จากแคว้นทมิฬทรงมีพระประสงค์จะให้สร้างมหาสถูปเป็นอนุสรณ์แห่งชัยชนะในครั้งนั้น พระองค์ทรงได้รับแรงบันดาลพระทัยจากฟองน้ำหรือฟองอากาศที่ผุดหรือปุดขึ้นเป็นรูปโป่งๆ เหนือผิวน้ำ ทรงให้สร้างมหาสถูปรุวันเวลิขึ้นตามรูปทรงของฟองน้ำ

ความรู้จากประวัติศาสตร์ศิลป์บอกว่า ผลงานทางศิลปะเกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจของศิลปินหรือช่าง เฉพาะเรื่องของเจดีย์ เราทราบว่าเจดีย์ของสิงหลมีหลายรูปแบบ เช่น ผลมะนาวผ่าซีก รูปทรงระฆังคว่ำ รูปโอคว่ำ รูปหยดน้ำ หรือลอมฟาง เป็นต้น

ทำไมจึงต้องมีช้างล้อมเจดีย์

ช้างเป็นสัตว์ที่เป็นสัญลักษณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนาตั้งแต่ความเชื่อเรื่องพระพุทธเจ้าเคยเสวยพระชาติเป็นพระยาฉัททันต์ พระนางเจ้าสิริมหามายา พระพุทธมารดาทรงสุบินนิมิตเห็นพระยาฉัททันต์ก่อนทรงพระครรภ์ และในพุทธประวัติ มีเรื่องที่พระพุทธองค์ทรงมีพุทธกรณียกิจเกี่ยวข้องกับช้างหลายตอน นี่เป็นเหตุผลแรกที่ต้องเป็นช้างล้อมเจดีย์ แทนที่จะเป็นสัตว์ชนิดอื่น

เหตุผลประการที่สองก็คือช้างมีส่วนทำให้พระเจ้าทุฏฐคามณีมีชัยชนะในสงครามยุทธหัตถี เพื่อปกป้องพระพุทธศาสนาจากการรุกรานของกษัตริย์ทมิฬซึ่งนับถือศาสนาอื่น ช้างล้อมเจดีย์จึงเป็นสัญลักษณ์ของการคุ้มครองรักษาพระพุทธศาสนา และเจดีย์เป็นสิ่งกำหนดหมายแทนพระพุทธองค์ด้วย

เหตุผลประการสุดท้ายที่มีความสำคัญพอๆ กันก็คือความสวยงามลงตัวทางด้านศิลปะ ถ้าสังเกตดูให้ดีจะเห็นว่ารูปทรงของช้าง ความแข็งแรง และความเป็นสัตว์ใหญ่จะสอดรับกันได้พอดีกับรูปทรงของสถูปหรือเจดีย์ถึงจะปั้นเป็นรูปสัตว์ชนิดอื่นก็คงจะไม่สวยงามลงตัวสมบูรณ์แบบเท่ากับช้าง

เจดีย์แบบสิงหลเปลี่ยนรูปเป็นแบบสุโขทัย

หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล เชื่อว่าสถูปรุวันเวลิที่มีหัวช้างโผล่เรียงรายรอบฐานเจดีย์องค์ใหญ่ เป็นแรงบันดาลใจให้ประติมากรไทยสร้างเจดีย์ประธานวัดช้างล้อมที่ศรีสัชนาลัยในลักษณะรูปแบบเดียวกัน แต่ของไทยนั้นปั้นรูปช้างเต็มตัว ยืนรายรอบฐาน และยังมีการสร้างเจดีย์ลักษณะนี้อีกหลายแห่งในเมืองสุโขทัย จนรูปแบบของเจดีย์ช้างล้อมเป็นรูปแบบเฉพาะของเจดีย์แบบสุโขทัยแบบหนึ่ง *(สันติ เล็กสุขุม ๒๕๔๐ : ๕๑ - ๕๓)*

สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒ เสด็จขึ้นไปตีเมืองเชียงใหม่ ศักราช ๗๙๐ และ ๗๙๒ พ.ศ. ๑๙๗๑ และ ๑๙๗๓ ระหว่างเสด็จยกทัพผ่านสุโขทัยและศรีสัชนาลัย คงจะได้ทอดพระเนตรเห็นรูปแบบของเจดีย์ช้างล้อมเป็นที่ต้องพระราชหฤทัยจึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้นายช่างสร้างเจดีย์แบบนี้ขึ้นที่วัดมเหยงคณ์ก็เป็นได้

อีกนัยหนึ่งอาจเกิดจากพระมเหสีของพระบรมราชาธิราชที่ ๒ ซึ่งมีความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนานิกายสีหล ซึ่ง พิริยะ ไกรฤกษ์ *(๒๕๒๘ : ๒๑๓)* ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ดังนี้

"ความนิยมสถูปทรงลังกาฐานช้างล้อมนี้แพร่หลายเข้ามาที่พระนครศรีอยุธยา หลังจากได้มีการประดิษฐานนิกายสีหลภิกษุขึ้นเป็นครั้งแรกที่พระนครศรีอยุธยา ในพ.ศ. ๑๙๖๘ หลังจากที่พระมหาเถระ ๘ รูป จากอาณาจักรสยาม และ ๒๔ รูป จากนครเชียงใหม่ ได้ไปอุปสมบทใหม่ในแม่น้ำกัลยาณี และกลับมาทำอุปสมบทใหม่ให้แก่พระภิกษุผู้มีฉายาว่า สีลวิสุทธิ ซึ่งเป็นพระอาจารย์ของพระมเหสีในสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒ และพระมหาเถระสัทธัมนโกวิทที่พระนครศรีอยุธยา ดังนั้นนิกายนี้คงได้รับการสนับสนุนจากพระมเหสีของสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒"

สิ่งที่ได้จากการศึกษาวัดมเหยงคณ์ก็คือ สิงหล หรือลังกาทวีป **เป็นต้นแบบของการทำยุทธหัตถี และการสร้างสถูปเป็นอนุสรณ์**แห่งชัยชนะของกษัตริย์ในอุษาคเนย์ รูปแบบการสร้างเจดีย์ของไทยส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลโดยตรงจากลังกา ข้อสังเกตเพิ่มเติมก็คือ รูปปูนปั้นช้างล้อมเจดีย์วัดมเหยงคณ์ของอยุธยานั้น รูปช้างประติมากรปั้นได้สวยงาม **แบบคลาสสิค** ช่างปั้นมีฝีมือระดับเดียวกับศิลปินผู้ปั้นรูป**รากษส**ชายหญิง ซึ่งรองรับเรือนแก้วเบื้องซ้ายขวาของพระพุทธชินราช วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลก ศิลปะแบบคลาสสิคนั้น น. ณ ปากน้ำ อธิบายว่า ในประเทศไทยตัวอย่างศิลปะแบบคลาสสิค ก็คือศิลปะสมัยสุโขทัยและอยุธยาตอนต้น ศิลปะแบบนี้เมื่อมองเห็นจะเกิดความรู้สึกปีติ ชื่นตาชื่นใจ ในความงามเหมือนดังการชมดอกไม้หอมบานในคืนพระจันทร์วันเพ็ญ

วัดมเหยงคณ์จึงเป็นสัญลักษณ์ของความใกล้ชิดระหว่างกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยากับสิงหลทวีปในอดีต

หนังสืออ้างอิง

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (๒๕๔๒) **ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม ๓.** กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (๒๕๔๖). **อยุธยา.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย.

น. ณ ปากน้ำ. (๒๕๓๗). **ศิลปะโบราณในสยาม.** กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์

ปรีชา นุ่นสุข. (๒๕๔๑). **ศิลปะศรีลังกา.** กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.

พิริยะ ไกรฤกษ์ (๒๕๒๘) **ประวัติศาสตร์ศิลปในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์

สันติ เล็กสุขุม. (๒๕๔๐). **ศิลปะสุโขทัย.** กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์.

ถนนชีกุน คลองประตูข้าวเปลือก คลองประตูจีนในปัจจุบัน

ริมฝั่งคลองประตูข้าวเปลือก - คลองประตูจีน

มนุษย์มีจินตนาการกว้างไกลและลึกซึ้ง ไร้ขอบเขต เรื่องบางเรื่องแม้จะห่างไกลในเรื่องของสถานที่และกาลเวลา มนุษย์ก็สามารถใช้จินตนาการสร้างความคิดเพื่อทำความเข้าใจเรื่องดังกล่าวได้

นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน คือ เจ.เจ.กอร์ดอน *(J.J. Gordon, 1961)* ได้เสนอแนะวิธีการสร้างความคิดวิธีหนึ่งที่เรียกว่า **การอุปมาอุปไมยโดยอิงตัวเอง** *(Personal Analogy)* วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้ศึกษามองเห็นภาพของสิ่งต่างๆ ที่กำลังศึกษาอยู่ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น แม้ว่าจุดเริ่มต้นจะเป็นการสร้างภาพจากจินตนาการก็ตาม

วิธีการอุปมาอุปไมยโดยอิงตัวเองทำได้ง่ายๆ คือ สมมติให้ตัวเราไปแทนที่สิ่งอื่นหรือเดินทางไปในเหตุการณ์ต่างๆ ที่กำลังเกี่ยวข้องอยู่ โดยบุคคลจะต้องบรรยายความรู้สึก ความคิด ภาพที่เห็น รวมทั้งสิ่งอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากจินตนาการแล้วบันทึกลงในสมุด การสมมติแบบนี้ทำให้บุคคลหลุดพ้นไปจากโลกแห่งความเคยชินที่ตนอยู่ และทำให้เกิดจินตนาการในทางสร้างสรรค์ทำให้สามารถสร้างภาพของสิ่งต่างๆ ได้ชัดเจน

วิธีการอุปมาอุปไมยแบบนี้เป็นวิธีการที่ผู้สร้างผลงานทางด้านศิลปะ วิทยาศาสตร์ สถาปัตยกรรม วรรณกรรม โบราณคดี รวมทั้งงานสืบสวนอาชญากรรม ใช้เป็นแนวทางในการคิด แก้ปัญหา และทำงานของตนจนประสบความสำเร็จมามากต่อมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงพระราชนิพนธ์เพลงไทยเดิม ชื่อบุหลันลอยเลื่อน จากการที่ทรงสุบินว่า พระจันทร์ลอยลงมาหาพระองค์แล้วทรงสดับเสียงดนตรีสวรรค์ ทรงเรียบเรียงเพลงนี้จากเสียงเพลงในความฝัน

ครูไพบูลย์ บุตรขัน แต่งเพลง **"มนต์เมืองเหนือ"** อันแสนไพเราะ จากการจินตนาการว่าตนเองได้ท่องเที่ยวไปตามสถานที่ต่างๆ ในภาคเหนือ ทั้งที่ในความเป็นจริงในขณะนั้นยังไม่เคยไป

จอห์น คีตส์ *(John Keats)* กวีชาวอังกฤษเขียนบทกวีอันไพเราะที่ชื่อ Endymion บรรยายเสียงคลื่นจากการจินตนาการว่าตัวเองแช่อยู่ในน้ำทะเล และชูคอยาวเหนือผิวน้ำมองดูระลอกคลื่นกระทบหินและหาดทราย ฯลฯ

มาลองสร้างจินตนาการกันว่า ท่านกำลังนั่งอยู่ใน**เรือพายม้า**แบบโบราณกำลังจะเดินทางล่องจากป้อมประตูข้าวเปลือก ริมคลองคูเมืองด้านทิศเหนือเข้าคลองประตูข้าวเปลือกโดยมีจุดหมายปลายทางอยู่ที่ปากคลองประตูจีนด้านแม่น้ำเจ้าพระยาทางด้านทิศใต้ การเดินทางครั้งนี้เป็นการเดินทางย้อนยุคในสมัยปลายกรุงศรีอยุธยา

เวลาเช้าเรือกำลังล่องผ่านสายน้ำใสสะอาดเข้าตรงประตูน้ำที่ป้อมประตูข้าวเปลือก ตรงฝั่งคลองด้านทิศตะวันออกเหนือป้อม มีชาวกรุงเก่าหลายคนกำลังคอยเรือที่ท่าเรือ พวกเขากำลังจะข้ามฝั่งไปวัดโรงฆ้อง ท่าเรือนี้เรียกว่า**ท่าทราย** อยู่ติดกำแพงวัดท่าทราย ฝั่งตรงกันข้ามหน้าวัดโรงฆ้อง ใกล้ๆ กับท่าเรือ เป็นบ้านของ**พระยาจักรี** ผู้ใจบุญท่านให้สร้างศาลาไทยสองหลังเคียงคู่ไว้หน้าบ้านสำหรับคนที่ผ่านไปมาพักอาศัยและรับประทานอาหาร **นี่คือโรงทาน**

ฝั่งคลองทิศตะวันตกเหนือป้อมมีท่าเรือชื่อ**ท่าช้างวังหลวงหรือท่าสิบเบี้ย** ชาวกรุงเก่าหลายคนกำลังลงเรือข้ามฟากไปวัดศรีโพธิ์ ผู้ชายชาวเมืองนุ่งผ้ายาวกรอมเข่าขมวดชายพกไม่สวมเสื้อ ผู้หญิงนุ่งผ้าซิ่นพับทบไว้ข้างหน้าส่วนไหล่คลุมไว้ด้วยสไบ ไว้ผมทรงดอกกระทุ่มแสกกลาง

เรือล่องผ่านวัดท่าทราย และวัดราชประดิษฐานประณมมือเหนือศีรษะ นมัสการรอยพระพุทธบาทห้ารอยและระลึกถึงพระมหาจักรพรรดิ์ผู้ทรงสร้างวัดอันสวยงามแห่งนี้เพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา

สะพานช้าง

ข้างหน้าคือสี่แยกสะพานช้าง มีสะพานช้างใหญ่โต **"สะพานนี้สร้างด้วยศิลาแลงเพื่อเป็นเส้นทางสัญจรระหว่างพระราชวังหน้ากับพระราชวังหลวง"** เป็นสะพานที่ใหญ่และสวยงามที่สุด ฝั่งคลองด้านซ้าย คือ วัดกลอง ส่วนฝั่งขวาคือ**วัดพลับพลาชัย** บริเวณนี้มีเรือพายม้า เรือสำปั้น เรือหางแมงป่อง เรืออีแปะ เรืออีโปง เรือโอ่ จอดอยู่หนาแน่น บนตลิ่งมีตลาดอยู่สองแห่ง คือ ตลาดเชิงสะพานช้างกับตลาดข้างวัดกลอง เรือเหล่านี้ชาวบ้านบรรทุกผักสด ผลไม้สด ปลาสด จากหมู่บ้านนอกกำแพงกรุงเข้ามาขายในตลาดทั้งสองตลาดอย่างเนืองแน่น

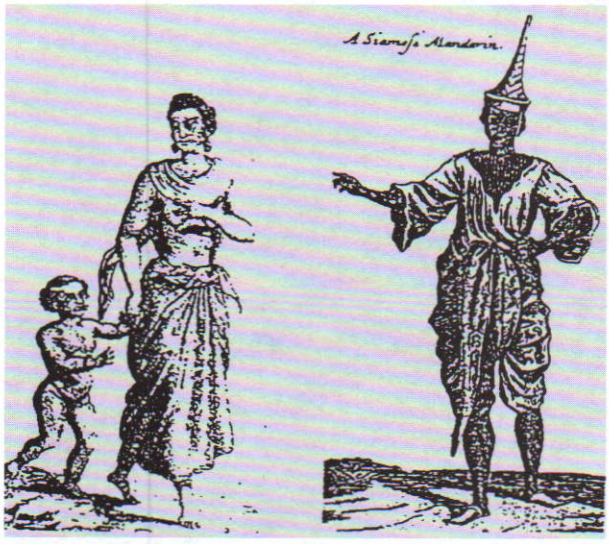

แม่ลูกชาวสยาม *ขุนนางสยาม*

สะพานป่าถ่าน

เรือพายม้าผ่านความจอแจมาถึงสะพานป่าถ่าน สะพานนี้เป็นสะพานขนาดใหญ่ก่ออิฐมี ๓ ช่อง ฝั่งคลองเชิงสะพานด้านขวา คือ เจดีย์อนุสรณ์สองกษัตริย์นักรบเจ้าอ้าย เจ้ายี่ ที่ต้องสิ้นพระชนม์ลงเนื่องจากความเก่งกล้าเท่าเทียมกัน เบื้องหลังเจดีย์คู่ คือ พระอุโบสถและปรางค์อันสวยงามของวัดราชบูรณะใกล้ๆ กับสะพานป่าถ่าน **"มีตลาดขายผลไม้ ส้ม กล้วย ปลา ผัก และผลิตผลจากไร่และสวน"** วางขายกันกล่นเกลื่อน

สะพานวัดลาด

ตรงหน้าวัดมหาธาตุมีสะพานไม้ทอดไปยังฝั่งตะวันออก คือ สะพานวัดลาด พระปรางค์วัดมหาธาตุรูปทรงสูงชะลูดสวยงามแวดล้อมด้วยปรางค์บริวารรอบทิศหน้าวัดมหาธาตุเป็น**ตลาดใหญ่ "มีตลาดย่อยๆ ขายเสื่อตะนาวศรี เสื่อแขก เครื่องอัฐบริขาร เครื่องบวชนาค ตะลุ่ม โอ ชนิดต่างๆ มีตลาดขายเครื่องเหล็ก"**

สะพานชีกุน

เรือล่องผ่าน**ถนนบางเอียน** ทางฝั่งคลองด้านขวามีคลองแยกเข้าไปยัง**บึงชีขัน** ผ่านทะลุถึงวัดพระรามด้านถนนชีกุนเป็นที่ตั้งของโบสถ์พราหมณ์ ตรงหัว**ถนนป่าโทน** คือ สะพานชีกุน สะพานนี้ก่ออิฐเป็นสะพานใหญ่ขนาด ๓ ช่อง เช่นเดียวกับสะพานป่าถ่าน ใกล้ๆ ถนนชีกุนเป็น**วงเวียนเสาชิงช้า** มีเสาชิงช้าสูงใหญ่สำหรับทำพิธีโล้ชิงช้าบูชาพระศิวะของพวกพราหมณ์

หน้าเสาชิงช้ามีตลาด ๒ ตลาด คือ **ตลาดศาลาเสาชิงช้า "สำหรับขายของสดเช้าเย็น เป็นตลาดใหญ่"** และ **ตลาดชีกุน "เป็นตลาดแขก สำหรับพวกแขกขายกำไลมือ กำไลเท้า ปิ่นปักผม แหวนหัวมะกล่ำ แหวนลูกแก้ว ลูกปัด เครื่องประดับประดา เครื่องทองเหลือง"** ทั้งสองตลาดมีประชาชนชาวกรุงเก่าและชาวต่างชาติทั้งฝรั่ง แขก จีน จาม มอญ เขมร ญี่ปุ่น เดินกันขวักไขว่เต็มไปหมด นี่คือ

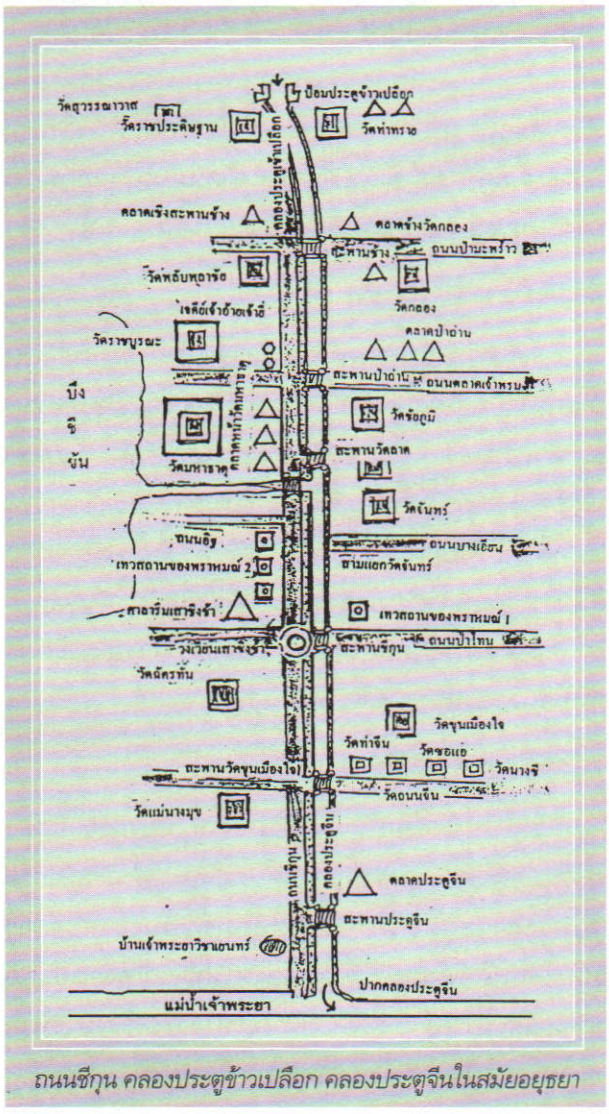

ถนนชีกุน คลองประตูข้าวเปลือก คลองประตูจีนในสมัยอยุธยา

การผสมผสานทางวัฒนธรรมที่มีมาตั้งแต่ครั้งสยามเปิดเมืองต้อนรับชาวต่างชาติในแผ่นดินพระนเรศวรมหาราชครั้งกระโน้น

ฝั่งซ้ายของคลองเป็น**ตลาดบ้านพราหมณ์**ด้านหลังตลาดเป็นที่อยู่อาศัยของพวกพราหมณ์ ทั้งจากอินเดียและที่อพยพมาจากเขมร เมื่อครั้งแผ่นดินก่อนๆ ชาวสยามยอมรับพิธีกรรมแบบพราหมณ์ นำมาผสมผสานกับพุทธและปรับให้เข้ากับความเชื่อเดิมที่มีอยู่อย่างกลมกลืน

สะพานวัดขุนเมืองใจและสะพานประตูจีน

เรือล่องผ่านสะพานวัดขุนเมืองใจ **"สะพานนี้เป็นสะพานไม้ทอดข้ามแนวถนนดินไปยังวัดแม่นางมุก..."** ถิ่นนี้เป็นตลาดใหญ่เป็นที่อยู่อาศัยของคนจีน **"พวกเขาขายเครื่องทองเหลือง เครื่องเคลือบ และปรอท"** ตลาดนี้อยู่ใกล้ๆ กับสะพานประตูจีนชื่อ **ตลาดประตูจีน**

ฝั่งคลองด้านขวาคือบ้านเจ้าพระยาวิชาเยนทร์ฝรั่งชาติกรีกซึ่งเป็นขุนนางมีเกียรติยศชื่อเสียงเลื่องลือไปไกล เรือล่องผ่านออกทาง**ปากคลองประตูจีน**สู่แม่น้ำเจ้าพระยาเมื่อเวลาสายมากแล้ว

ความรู้ที่ได้ คือ คลองนี้มีชื่อเรียกสองชื่อ ด้านเหนือเรียก **คลองประตูข้าวเปลือก** ด้านใต้เรียก **คลองประตูจีน** เส้นทางริมฝั่งคลองมีวัดสำคัญทางประวัติศาสตร์มีสะพานจำนวนหกสะพาน **ถนนชีกุน**แล่นคู่ขนานกันไปกับลำคลองทั้งคลองประตูข้าวเปลือกและถนนชีกุนเป็นเส้นทางสำคัญสมัยกรุงศรีอยุธยา และพื้นที่สองฝั่งคลองรวมทั้งริมถนนมีตลาดอยู่เป็นจำนวนมาก แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของแผ่นดินและความเป็นอยู่อันสุขสบายของชาวเมือง

หนังสืออ้างอิง

จรรยา มาณะวิท. (๒๕๔๕). **ถนนและสะพานโบราณ กรุงศรีอยุธยา.** พระนครศรีอยุธยา : อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา.

_____. (๒๕๔๕). **ตลาดและย่านการค้าขายสมัยโบราณ กรุงศรีอยุธยา.** พระนครศรีอยุธยา : อุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา.

บัณฑิต จุลาศัย. (๒๕๔๐). **แนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรม.** กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เสื้อครุย

ดร.สมหมาย จันทร์เรือง
ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยสยาม

รัฐนิยม เป็นกิจกรรมจัดระเบียบสังคมที่รัฐบาลในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม *(แปลก ขีตตะสังคะ)* ได้กล่าวในสุนทรพจน์ เนื่องในวันชาติ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๒ ว่า ***"รัฐนิยมนี้มีลักษณะละม้ายคล้ายคลึงกับจรรยามารยาทของอารยชนจะพึงประพฤตินั่นเอง ในการที่จะให้ชาติไทยเจริญก้าวหน้าดุจเดียวกับอารยประเทศ และให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยวัฒนาถาวรสืบไปกับให้ประชาชนพลเมืองมีคุณสมบัติเป็นที่นิยมชมชอบอย่างชาติอื่นเขาโดยสมบูรณ์ จำเป็นต้องมีประเพณีนิยมประจำชาติขึ้นเพื่อเป็นหลักแห่งความมั่นคงของประเทศชาติ"***

ประเพณีนิยมหรือรัฐนิยมนี้รัฐบาลในสมัยนั้นเชื่อว่าการปฏิบัติตามรัฐนิยมจะมีผลให้ชาติไทยเจริญก้าวหน้าไปด้วยความราบรื่นดุจเดียวกับอารยประเทศทั้งหลาย

รัฐนิยม ฉบับที่ ๑ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๔๘๒ ให้เปลี่ยนชื่อประเทศจาก ***"สยาม"*** เป็น ***"ไทย"*** ตามที่เรียกขานประชาชนว่าคนไทย ชื่อประเทศก็ควรเรียกว่าประเทศไทย

รัฐนิยม ฉบับที่ ๒ ประกาศไม่ให้คนไทยประพฤติตนเป็นตัวแทนของต่างชาติและไม่ให้ขายที่ดินให้ต่างชาติ

รัฐนิยม ฉบับที่ ๓ เรื่องการเรียกคนในประเทศว่า ***"คนไทย"*** แม้มีเชื้อสายอื่นก็ให้ถือว่ามีสัญชาติไทย มิให้แบ่งแยก

รัฐนิยม ฉบับที่ ๔ เรื่องการเคารพธงชาติ เพลงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมี

รัฐนิยม ฉบับที่ ๕ เรื่องให้ชาวไทยพยายามใช้เครื่องอุปโภคบริโภคที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย

รัฐนิยม ฉบับที่ ๖ เรื่องทำนองและเนื้อร้องเพลงชาติ

รัฐนิยม ฉบับที่ ๗ เรื่องชักชวนให้ชาวไทยร่วมกันสร้างชาติ

รัฐนิยม ฉบับที่ ๘ เรื่องเพลงสรรเสริญพระบารมี

รัฐนิยม ฉบับที่ ๙ เรื่องภาษาและหนังสือไทยกับหน้าที่พลเมืองดี

รัฐนิยม ฉบับที่ ๑๐ เรื่องการแต่งกายของประชาชนชาวไทย

รัฐนิยม ฉบับที่ ๑๑ เรื่องกิจประจำวันของคนไทย

รัฐนิยม ฉบับที่ ๑๒ เรื่องการช่วยเหลือคุ้มครองเด็ก คนชรา หรือทุพพลภาพ

รัฐนิยมทั้ง ๑๒ ฉบับ มีผลดีต่อวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนไทย เพราะทำให้คนไทยรักษาจรรยาและมารยาท รู้จักช่วยเหลือและให้เกียรติแก่สตรี คนป่วย คนชรา ไม่สูบบุหรี่ในที่ซึ่งอาจทำความรำคาญแก่ผู้อื่น มีการแต่งกายเรียบร้อยทั้งหญิงและชาย เมื่อออกจากเรือนต้องสวมหมวก ถุงเท้า และรองเท้า รวมทั้งมีความนิยมไทย

ประเพณีนิยมหรือรัฐนิยมนอกจากสมัยรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ประเทศไทย

เคยมีรัฐนิยมลักษณะนี้ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว *(รัชกาลที่ ๖)* มาก่อน และที่รู้จักกันดีในปัจจุบัน คือ ***"เสื้อครุย"*** ซึ่งกำหนดให้ใช้ในวงการศึกษาไทยอย่างเป็นทางการ โดยนับเป็นประเพณีนิยมที่โดดเด่นกว่าประเทศใดๆ ในโลก

ประวัติและความเป็นมาของเสื้อครุย

"เสื้อครุย" หมายถึง เสื้อจำพวกหนึ่ง ใช้สวมหรือคลุม มีหลายชนิด ใช้เป็นเครื่องประกอบเกียรติยศ หรือแสดงหน้าที่ในพิธีการหรือแสดงวิทยฐานะ *(ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๖ : ๒๒๕)* ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าเกิดขึ้นเมื่อใด แต่พอมีหลักฐานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เมื่อสมเด็จพระนารายณ์มหาราชโปรดให้พระวิสูตรสุนทร หรือพระวิสุทธิสุนทร *(โกษาปาน)* เป็นราชทูตออกไปเจริญพระราชไมตรีกับพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ แห่งประเทศฝรั่งเศส ปรากฏความในประชุมพงศาวดารภาคที่ ๕๗ ที่กล่าวถึงการสวมเสื้อครุยความตอนหนึ่งว่า ***"...ท่านราชทูตจึงได้แต่งตัวสำหรับราชทูตอย่างเต็มยศตามธรรมเนียมของบ้านเมืองไทยคือสวมเสื้อเยียระบับ มีกลีบทองและดอกไม้ทองและสวมเสื้อครุย..."*** *(ประชุมสุข อาชวอำรุง, ๒๕๐๖ : ๑๙๗ - ๑๙๘)*

ดังนั้น เสื้อครุยจึงเป็นเครื่องใช้ในราชสำนักที่เรียกว่า ***"ฉลองพระองค์กรองทอง"*** ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระราชวงศ์ ตลอดจนบรรดาขุนนางข้าราชการใช้สวมเข้าร่วมในการพระราชพิธีที่สำคัญๆ โดยมีการวางรูปแบบและระเบียบการใช้เสื้อครุยมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ครั้นถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงรวบรวมกฎหมายตราสามดวงก็มีพระราชบัญญัติปรากฏเกี่ยวกับเสื้อครุยไว้ด้วย ถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว *(รัชกาลที่ ๕)* ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเครื่องขัตติยราชอิสริยยศ มีเกียรติคุณรุ่งเรืองยิ่งมหาจักรีบรมราชวงศ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๔ เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นโบราณมงคลยิ่งนพรัตนราชวราภรณ์ และเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับตระกูลจุลจอมเกล้าเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๖ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ กำหนดเครื่องยศสำหรับสมาชิกแห่งราชอิสริยาภรณ์นั้นเป็นเสื้อครุยทอง เสื้อครุยพื้นเหลืองปักทองเป็นลายก้านแย่ง และเสื้อครุยตามบรรดาศักดิ์หรือเสื้อครุยชุนด้ายสำรดเงิน *(ลายขอบเสื้อครุย)* ตามลำดับขั้นของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทั้งสามตระกูล

เสื้อครุยในสมัยรัชกาลที่ ๖

เป็นรัชสมัยที่มีการบัญญัติกฎหมายรับรองศักดิ์และสิทธิของเสื้อครุยอย่างเป็นทางการกล่าวคือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว *(รัชกาลที่ ๖)* ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตรา ***"พระราชกำหนดเสื้อครุย"*** เมื่อวันเสาร์ที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ *(ราชกิจจานุเบกษา, ร.ศ. ๑๓๐ : ๑๔๒ - ๑๔๓)* โดยรวบรวมรูปลักษณ์และหลักเกณฑ์วิธีการใช้เสื้อครุยไว้ดังนี้

๑. เมื่อประกาศใช้พระราชกำหนดนี้แล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกบทบัญญัติว่าด้วยเสื้อครุยในพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับตระกูลจุลจอมเกล้าทั้งสามตระกูล *(มาตรา ๓)*

๒. กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะสวมเสื้อครุยสำหรับตระกูลจุลจอมเกล้า ให้สวมได้แต่ผู้มีบรรดาศักดิ์หรือมีตำแหน่งหรืออยู่ในจำพวกที่ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต ได้แก่

๒.๑ ผู้ซึ่งจะสวมเสื้อครุยได้โดยบรรดาศักดิ์นั้น *(มาตรา ๔)* คือ ผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงนับแต่ชั้นทุติยจุลจอมเกล้า หรือทวีติยาภรณ์ช้างเผือกหรือทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย *(ต่อมา พ.ศ. ๒๔๕๗ ขยายลำดับชั้นเป็นตั้งแต่ชั้นตติยจุลจอมเกล้าวิเศษขึ้นไป)*

๒.๒ ผู้ซึ่งจะสวมเสื้อครุยได้โดยตำแหน่งนั้น *(มาตรา ๕)* คือ

ข้อ ๑. ผู้พิพากษาทุกชั้นให้สวมเสื้อครุยในเวลาแต่งเต็มยศทุกเมื่อ

ข้อ ๒. พระบรมวงศานุวงศ์ และข้าราชการผู้อ่านประกาศหรืออ่านคำถวายชัยมงคลในวันเฉลิมพระชนมพรรษาและวันฉัตรมงคลเฉพาะในชั่วเวลานั้นๆ

ข้อ ๓. ข้าราชการเข้าในหน้าที่พระราชพิธีอันมีกำหนดให้สวมเสื้อครุย

อนึ่ง ในมาตรา ๗ ยังมีพระบรมราชานุญาตให้เจ้านาคซึ่งจะบรรพชาอุปสมบทสวมเสื้อครุยตามประเพณีที่มีมาแต่โบราณได้ แต่ห้ามไม่ให้ใช้เสื้อครุยเกินบรรดาศักดิ์ กล่าวคือ ถ้าเจ้านาคมีบรรดาศักดิ์ต่ำกว่าชั้นนายร้อยทหารบกหรือเทียบเท่า ให้สวมได้แต่เพียงเสื้อครุยชั้นตรีกับห้ามมิให้ประทับดาราจำลองเครื่องอิสริยาภรณ์ใดๆ บนเสื้อครุย ประเพณีนิยมหรือรัฐนิยมนี้เองได้สืบทอดมาถึงปัจจุบัน ซึ่งเจ้านาคหรือพ่อนาคจะสวมเสื้อครุยที่พอหาเช่าหรือยืมจากทางวัด หรืออาจนำเสื้อครุยของบางสถาบันการศึกษา *(ที่นำเครื่องหมายหรือตราของสถาบันออกแล้ว)* มาใช้ประกอบพิธีบรรพชาอุปสมบท อันถือเป็นเอกลักษณ์และความนิยมไทยได้ประการหนึ่ง

เสื้อครุยกับสถาบันการศึกษา

แม้เสื้อครุยมีกำเนิดในราชสำนักแต่ได้มี

พัฒนาการอย่างกว้างขวางมาสู่สถาบันการศึกษา เกิดเป็นประเพณีและกฎหมายเกี่ยวกับเสื้อครุยอย่างมีแบบแผนชัดเจน สำหรับเสื้อครุยที่นำมาใช้ในการกำหนดวิทยฐานะทางการศึกษาครั้งแรก คือ ***เสื้อครุยเนติบัณฑิต*** เมื่อ ร.ศ. ๑๑๖ *(พ.ศ. ๒๔๔๐)* โดยพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ *(ภายหลังทรงกรมเป็นกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์)* พระเจ้าลูกเธอในรัชกาลที่ ๕ เป็นเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมกำหนดให้ผู้สอบไล่วิชากฎหมายได้เป็นเนติบัณฑิตมีสิทธิสวมเสื้อครุย เรียกว่า ***เสื้อเนติบัณฑิต*** ทำด้วยแพรผ้าหรือเสิร์จสีดำเลียนแบบเสื้อเนติบัณฑิตอังกฤษ *(สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๓๐ : ๒๖๖๖)* ต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ กำหนดเสื้อครุยสำหรับตำแหน่งในโรงเรียนมหาดเล็กหลวงเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ *(สารานุกรมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, ๒๕๔๕ : ๔๐๐ - ๔๐๑)* โดยพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จัดสร้างขึ้น แบ่งเป็น ๒ ชั้น คือ

๑. ***"เสื้ออาจารย์"*** สำหรับพระราชทานแก่ผู้ตรวจการพิเศษ กรรมการ และอาจารย์ ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศมีลักษณะเป็นเสื้อครุยพื้นผ้าโปร่งสีขาว มีสำรดติดขอบรอบและที่ต้นแขนปลายแขน สำรดพื้นสีน้ำเงินแก่ขนาดกว้าง ๙ เซนติเมตร ที่ริมขอบสำรดทั้งสองข้างทาบแถบไหมเงินกว้าง ๑ เซนติเมตร ข้างละแถบ กึ่งกลางสำรดทาบแถบไหมเงินกว้าง ๐.๕ เซนติเมตร ทาบแถบไหมเงินกว้าง ๑ เซนติเมตร ข้างละแถบ

๒. ***"เสื้อครู"*** สำหรับพระราชทานแก่ครูซึ่งสำเร็จการศึกษาชั้นประกาศนียบัตรในประเทศมีลักษณะเป็นเสื้อครุยพื้นผ้าโปร่งสีขาว มีสำรดพื้นสีน้ำเงินแก่ติดขอบรอบ และที่ต้นแขนปลายแขนขนาดกว้าง ๘ เซนติเมตร ที่ริมขอบสำรดทั้งสองข้างทาบแถบไหมเงินกว้าง ๑ เซนติเมตร ข้างละแถบ ถัดเข้าไปด้านในข้างละ ๐.๕ เซนติเมตร ทาบแถบไหมเงินขนาด ๐.๕ เซนติเมตร อีกข้างละแถบ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเนติบัณฑิตยสภาในวันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๗ ได้พระราชทานเสื้อครุยแก่เนติบัณฑิตสยามเป็นครั้งแรก ต่อมาได้ตราพระราชกำหนดเสื้อครุยเนติบัณฑิตเมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๗ และได้พระราชทานเงินค่าเสื้อครุยแก่ผู้สอบไล่ได้เนติบัณฑิตทุกรุ่น จนถึงสิ้นรัชกาล พ.ศ. ๒๔๖๘ ผู้สอบได้เป็นเนติบัณฑิตจึงต้องออกค่าใช้จ่ายในการจัดหาเสื้อครุยของตนเอง *(เนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๓๘ : ๑๔๖ - ๑๔๗)*

ในส่วนของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ถือว่าเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทยสำหรับการอุดมศึกษาสมัยใหม่ในระบบสากลนั้น สภากรรมการจัดการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้กำหนดแบบเสื้อครุยบัณฑิตแก่ผู้สำเร็จการศึกษาเวชศาสตรบัณฑิตคณะแพทยศาสตร์เป็นครั้งแรก โดยอาศัยอำนาจตามระเบียบการโรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราขึ้นเมื่อวันเสาร์ที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ *(จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๐ : ๒๖)* จากนั้นการกำหนดวิทยฐานะของเสื้อครุยกับสถาบันการศึกษาได้ขยายไปสู่สถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนอย่างกว้างขวาง

การคุ้มครองสิทธิในเสื้อครุยตามกฎหมาย

จากการวางรากฐานทางการศึกษาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและสานต่อพระราชปณิธานในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทำให้การศึกษาของประเทศไทยมีความทันสมัยทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ เมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตยรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยต่างให้ความสำคัญกับการศึกษาซึ่งส่งผลดีต่อพัฒนาการของการศึกษาไทยทุกระดับ เฉพาะอย่างยิ่งระดับอุดมศึกษามีมหาวิทยาลัย

และวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และแต่ละแห่งก็มีเสื้อครุยเป็นสัญลักษณ์แสดงศักดิ์และสิทธิของผู้สำเร็จการศึกษาตามลำดับขั้นที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

กฎหมายที่ให้การคุ้มครองสิทธิในเสื้อครุยแต่เดิมตราเป็นพระราชกำหนด เนื่องจากมีความจำเป็นเร่งด่วนในการนำออกใช้ ต่อมาจึงปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติ และกำหนดรายละเอียดของเสื้อครุยรวมทั้งการใช้ไว้ในพระราชกฤษฎีกา กฎหมายเกี่ยวกับเสื้อครุยได้มีมาตั้งแต่สถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยถือแบบและวิธีการคล้ายกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแต่จะมีรายละเอียดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละสถาบัน ส่วนสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้มีพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชนบัญญัติเกี่ยวกับปริญญาและเครื่องหมายวิทยฐานะ กำหนดลักษณะ ชนิด ประเภท และส่วนประกอบของครุยวิทยฐานะเป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ส่วนครุยประจำตำแหน่งให้เป็นไปตามข้อบังคับของสถาบันนั้นๆ

สำหรับสภาพบังคับทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของเสื้อครุยคือ การกำหนดโทษไว้ทั้งของรัฐและเอกชน กล่าวคือ พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๖ ผู้ใดใช้ครุยประจำตำแหน่ง ครุยวิทยฐานะโดยไม่มีสิทธิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ กรณีของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๑๑๙ ผู้ใดใช้ครุยวิทยฐานะ ครุยประจำตำแหน่ง โดยไม่มีสิทธิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ โทษในทำนองนี้มีปรากฏในพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่ง

ความส่งท้าย

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว *(รัชกาลที่ ๖)* ที่ทรงวางรากฐานประเพณีนิยมหรือรัฐนิยมเกี่ยวกับเสื้อครุยไว้ในวงการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งต่อมาได้รับความนิยมทั่วไปในการศึกษาทุกระดับ ปัจจุบันเสื้อครุยมีการนำไปใช้สร้างความภูมิใจของผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมและประถมศึกษาด้วย จึงต้องพิจารณาข้อกฎหมายเกี่ยวกับเสื้อครุยที่กำหนดไว้ในสถาบันอุดมศึกษาให้เข้าใจชัดเจน มิฉะนั้นอาจทำผิดกฎหมายโดยไม่เจตนาก็เป็นได้

บรรณานุกรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **ประวัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.** พระนคร : โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๐.

เนติบัณฑิตยสภา. **๘๐ ปี เนติบัณฑิตยสภา.** กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้ง จำกัด, ๒๕๓๘.

ประชุมสุข อาชวอำรุง. ***"ครุย - เสื้อ" ในสารานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*** เล่ม ๕. พระนคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๐๕.

พระราชกำหนดเสื้อครุย ร.ศ. ๑๓๐. **ราชกิจจานุเบกษา** *(แผนกกฤษฎีกา)* ๒๘ วันที่ ๒ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๓๐.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒.** กรุงเทพมหานคร : ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, ๒๕๔๖.

สารานุกรมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : เอดิสัน เพรส โพรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๕.

สิบแปดมงกุฎ

เนาวรัตน์ ทองรมย์

เมื่อตอนยังเป็นเด็ก มักได้ยินผู้ใหญ่พูดว่า ***"ดูเจ้าตึ๋งสิ ทำตัวเป็นสิบแปดมงกุฎไปได้"*** เราก็ไม่เข้าใจว่าคืออะไร เพราะรู้จักแต่มงกุฎนางงาม ได้แต่มองไปบนหัวเจ้าตึ๋ง *(ที่จริงโตกว่าเรามาก)* ก็ไม่เห็นมีมงกุฎสักอัน ทำไมเขาจึงบอกว่ามีตั้งสิบแปดมงกุฎ บางคนแต่งตัวโก้ นุ่งกางเกงแพร ผมใส่น้ำมันเยิ้ม หวีเรียบแปล้ไม่กระดิกสักเส้น ถีบจักรยานพร้อมผิวปากไปตามถนน ผู้ใหญ่ท่านก็เรียกว่าสิบแปดมงกุฎ พอถามพ่อ พ่อก็บอกว่า พวกสิบแปดมงกุฎนี้มันเกเร ไม่เอาไหน เป็นพวกต้มตุ๋นพวกหลอกลวง

พอโตขึ้นมาอีกสักหน่อย พ่อเอาหนังสือวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์มาให้อ่าน ก็อ่านพบพวกสิบแปดมงกุฎ แต่ก็ยังไม่ซาบซึ้งอะไรนัก รู้แต่ว่าเป็นพวกลิงทหารของพระราม เมื่อศึกษาต่อมาจึงเข้าใจคำว่า สิบแปดมงกุฎ อ๋อ ลิงพวกนี้มันเป็นพวกที่มีมันสมอง เพราะเป็นถึงเจ้าเมืองแม่ทัพ นายกอง สามารถช่วยพระรามปราบยักษ์ทศกัณฐ์ ซึ่งมีหน้าตั้ง ๑๐ หน้า ๒๐ มือ ได้สำเร็จ อิทธิฤทธิ์ของพวกลิงเหล่านี้มีมากมายมหาศาล เอาชนะไม่ได้อย่างตรงไปตรงมาก็ต้องหาเล่ห์เหลี่ยมกลอุบายมาชนะจนได้ จนทำให้ใครๆ ก็กลัวพวกสิบแปดมงกุฎ

ในพจนานุกรมให้คำนิยามสิบแปดมงกุฎว่า ยอดนักเลง ผู้ที่มีเล่ห์เหลี่ยมมาก

พวกสิบแปดมงกุฎในเรื่องรามเกียรติ์หมายถึงเสนาวานร ๑๘ ตน เป็นทหารเอกชาวขีดขินคู่บารมีของพระราม ตามตำนานว่าเป็นเทวดาอวตารลงมาเกิดเป็นวานร มีสีกายตามเทวดาองค์เดิม ในสมญาภิธานเรื่องรามเกียรติ์ของนาคะประทีปอธิบายไว้ดังนี้

ชาวขีดขิน

๑. เกยูร วิรูฬหกลงมาเกิด มีสีกายม่วงแก่

๒. โกมุท พระหิมพานต์ลงมาเกิด มีสีกายบัวโรย

๓. ไชยามพวาน พระอิศานลงมาเกิด มีสีกายเทา

๔. มาลุนทเกสร พระพฤหัสบดีลงมาเกิด มีสีกายเมฆ

๕. วิมล พระเสาร์ลงมาเกิด มีสีกายดำ

๖. ไวยบุตร พระพิรุณลงมาเกิด มีสีกายเมฆแก่

๗. สัตพลี พระจันทร์ลงมาเกิด มีสีกายขาว

๘. สุรกานต์ มหาไชยลงมาเกิด มีสีกายเหลือง

๙. สุรเสน พระพุธลงมาเกิด มีสีกายแสด *(บ้างว่าเขียว)*

ชาวชมพู

๑๐. นิลขัน พระพิฆเนศลงมาเกิด มีสีกายหงส์ดิน

๑๑. นิลปานัน พระราหูลงมาเกิด มีสีกายสัมฤทธิ์

๑๒. นิลปาสัน พระศุกร์ลงมาเกิด มีสีกายเลื่อมเหลือง

๑๓. นิลราช พระสมุทรลงมาเกิด มีสีกายน้ำไหล

๑๔. นิลเอก พระพินายลงมาเกิด มีสีกายทองแดง

ไม่ปรากฏว่าชาวไหน

๑๕. วิสันตราวี พระอังคารลงมาเกิด มีสีกายลิ้นจี่

๑๖. กุมิตัน พระเกตุลงมาเกิด มีสีกายทอง

๑๗. เกสรทมาลา พระไพศรพณ์ลงมาเกิด มีสีกายเหลืองอ่อน

๑๘. มายูร วิรูปักษ์ลงมาเกิด มีสีกายม่วงอ่อน

บทกลอนในเรื่องรามเกียรติ์ กล่าวถึงเทวดาอวตารลงมาเกิดเพื่อช่วยพระรามปราบยักษ์มีดังนี้

เมื่อนั้น	ฝูงเทพเทวาน้อยใหญ่
ต่างทูลอาสาพระภูวไนย	จะขอไปเป็นพลพระอวตาร
มล้างเหล่าอสุรพาลา	ที่หยาบช้าเบียนโลกทุกสถาน
พระราหูฤทธิไกรชัยชาญ	เป็นทหารชื่อนิลปานัน
พระพินายนั้นเป็นนิลเอก	พระพิเนกนั้นเป็นนิลขัน
พระเกตุเป็นเสนีกุมิตัน	พระอังคารเป็นวิสันตราวี
พระหิมพานต์จะเป็นโกมุท	พระสมุทรนิลราชกระบี่ศรี
พระเพลิงเป็นนิลนนมนตรี	พระเสารีเป็นนิลพานร
พระศุกร์เป็นนิลปาสัน	พระหัศนั้นมาลุนทเกสร
พระพุธเป็นสุรเสนฤทธิรอน	พระจันทรเป็นสัตพลี
วิรูฬหกวิรูปักษ์สองตระกูล	เป็นเกยูรมายูรกระบี่ศรี
เทวันวานรนอกนี้	บาญชีเจ็ดสิบสมุดตรา

ถ้าดูในบทกลอนนี้จะเห็นว่ามีพวกสิบแปดมงกุฎเพียง ๑๔ ตน นิลนนท์ไม่นับเนื่องอยู่ในสิบแปดมงกุฎ เพราะเป็นพญาวานร แต่โคลงประจำภาพที่ระเบียงพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามเขียนว่านิลนนท์เป็นสิบแปดมงกุฎด้วย

บทกลอนที่กล่าวถึง ๑๘ มงกุฎอีกตอนหนึ่ง คือตอนที่พระรามจองถนนไปกรุงลงกาเสร็จแล้ว พระรามเสด็จออกนั่งบัลลังก์เหล่าทหารน้อยใหญ่ เสนาลิงเข้าเฝ้าพร้อมกัน กลอนมีดังนี้

พร้อมพิเภกสุครีพหนุมาน องคตชมพูพานทหารใหญ่
ทั้งชามพูวราชฤทธิไกร ไชยามเกสรทมาลา
นิลนนท์นิลราชนิลขัน ทั้งนิลปานันพร้อมหน้า
นิลเอกขุนนิลผู้ศักดา ปิงคลาวิสันตราวี
โชติมุกขวิมลมาลุนท์ เกยูรมายูรกระบี่ศรี
ศรรามวาหุโรมฤทธี ทั้งสัตพลีโกมุท
สุรเสนสุรกานต์ทวิพัท มหันทวิกันไวยบุตร
มากันจวิกชาญยุทธ์ สิบแปดมงกุฎตัวนาย
ล้วนมีฝีมือชื่อเสียง ตรีเพชรจังเกียงมากหลาย
หมอบเฝ้าสองเหล่าเรียงราย ข้างซ้ายชมพูนครา
ฟื้นพงศ์พระยาพานริน ฝ่ายนครขีดขินอยู่เบื้องขวา
จึงมีพระราชบัญชา ปรึกษาณรงค์สงคราม
(จังเกียง หมายถึง กระบี่พวกหนึ่งในกองทัพพระราม)

จากบทกลอนตอนนี้ **"นาคะประทีป"** ได้เรียงชื่อ วานร ไว้ดังนี้

ไชยาม	(ส)
เกสรทมาลา	(ส)
นิลนนท์	(พญา)
นิลราช	(ส)
นิลขัน	(ส)
นิลปานัน	(ส)
นิลเอก	(ส)
ขุนนิล	(?)
ปิงคลา	(ต)
วิสันตราวี	(ส)
โชติมุข	(ต)
วิมล	(ส)
มาลุนท์	(ส)
เกยูร	(ส)
มายูร	(ส)
ศรราม	(ต)
วาหุโรม	(ต)
สัตพลี	(ส)
โกมุท	(ส)
สุรเสน	(ส)
สุรการ	(ส)
ทวิพัท	(ต)
มหัตถวิกัน	(ต)
ไวยบุตร	(ส)
มากัญจวิก	(ต)

ตามอักษรในวงเล็บ ส = สิบแปดมงกุฎ ต = เตียวเพชร

เตียวเพชร คือ มุขมนตรีวานร ใส่ผ้าตะบิดโพกศีรษะ มีจำนวน ๙ นาย คือ

ชาวขีดขิน

๑. ญาณรสคนธ์ สีขาวกะบัง
๒. ทวิพัท สีดอกชะบา
๓. ปิงคลา สีเหลืองแก่
๔. มหัทวิกัน สีหงส์ชาด
๕. มากัญจวิก สีมอคราม
๖. วาหุโรม สีเหลืองเทา
๗. อุสภศรราม สีขาบ

ชาวชมพู

๘. โชติมุข สีก้ามปู

ไม่ปรากฏว่าชาวไหน

๙. นิลเกศี สีแดงดั่งดอกกุมุทบาน ผมดำ

จากบทกลอนนี้นาคะประทีปได้อธิบายไว้ว่า **"แห่งนี้บอกชัดว่าสิบแปดมงกุฎ ตามอักษรในวงเล็บ ส = สิบแปดมงกุฎ ต = เตียวเพชร จะเห็นได้ว่าคละกันยุ่ง คือเอาพวกสิบแปดมงกุฎกับพวกเตียวเพชรมารวมกัน ถ้ารวมกันจริงจะต้องเป็นถึงยี่สิบเจ็ดตน เพราะเตียวเพชรมีจำนวนเก้าตน แต่นี่นับดูได้ยี่สิบห้าชื่อเท่านั้น สองพวกนี้หายไปพวกละสองชื่อ คือ นิลปาสันกับกุมิตันสิบแปดมงกุฎ และญาณรสคนธ์ กับนิลเกศีเตียวเพชร แต่ในยี่สิบห้าชื่อนี้ยกนิลนนท์พญาวานรออกเสีย ชื่อที่ว่าขุนนิลจะได้แก่ใครแน่ยังไม่ทราบ"**

เครื่องประดับศีรษะของพวกสิบแปดมงกุฎ ถ้าดูเผินๆ ก็คิดว่าพวกนี้สวมมงกุฎตามชื่อ แต่ที่จริงสวมแต่พวงมาลา เรื่องนี้สมเด็จกรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงอธิบายไว้ว่า

"มาลาของเราที่มียอดสูง ฉันคิดว่ามาแต่เครื่องแต่งหัวของเรา เครื่องแต่งหัวนั้นฉันคิดเอาโดยความสังเกตเห็นว่าโพกผ้าแล้วประดับเครื่องทอง เป็น ๓ ชั้นคือ ๑. มาลาพวง ดอกไม้รัดหัว *(เรียกกันว่าเกี้ยว ว่ากระบังหน้าก็มี)* ๒. เกี้ยว *(หมายความว่าผูก)* ฉันเอาไปยกให้ผูกมวยผม กับ ๓. ปิ่น คือสิ่งที่ปักมวยผม เมื่อต้องการไม่ให้ผมลุ่ยก็ปักข้าง เมื่อต้องการให้เป็นยอดแหลมสูงก็ปักบน ยอดมาลา ฉันคิดว่ามาแต่ปิ่นโดยต้องการให้แหลมสูง

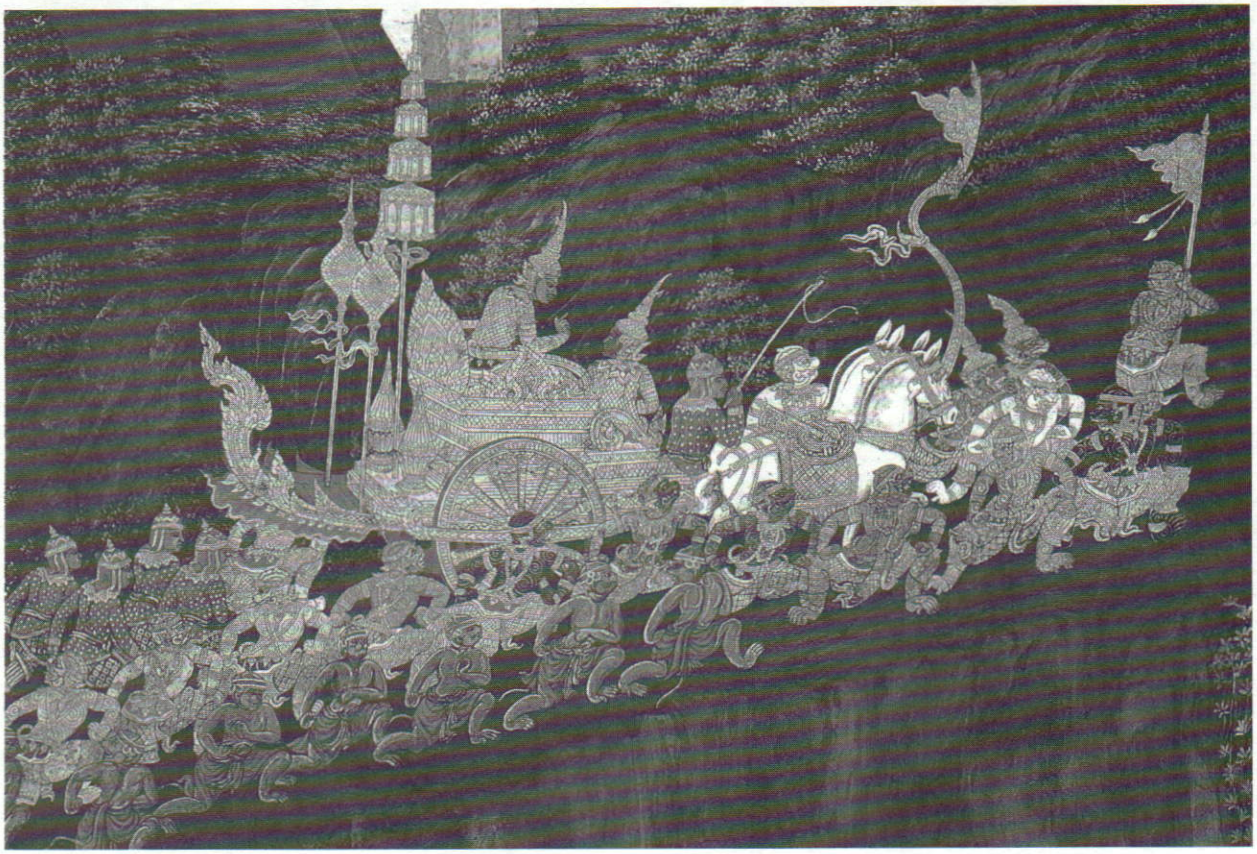

ในการที่มีหัวแหลมสูง ฉันคิดว่า เป็นด้วยเกล้าผม ถ้าเกล้าผมสูง เครื่องประดับผมก็จะต้องเป็นทรงแหลมสูงอยู่เอง เมื่อแหลมสูงยังไม่เป็นที่พอใจ ก็ส่งเสริมอะไรให้แหลมสูงยิ่งขึ้น จะเป็นด้วยเหตุใดไม่ทราบ สมัยยิ่งใหม่ลงมาอะไรๆ ก็ต้องการให้แหลมยาวขึ้นทุกที ของใหม่สั้นลงได้ที่ฉันเป็นผู้นำทำด้วยเป็นของเก่าท่านทำสั้นๆ ที่จริงคำว่ามงกุฎ เดิมทีก็หมายความว่าพวงดอกไม้สวมหัว ไม่ใช่หมายความว่ายอดสูงแหลม มีพยานให้เห็นได้ในพวกลิงที่เรียกว่า สิบแปดมงกุฎในพวกนั้นสวมแต่พวงมาลา จะหาว่าตัวใดมีหัวแหลมก็หามิได้เลย"

ต่อไปนี้เป็นโคลงประจำภาพของสิบแปดมงกุฎที่พระระเบียง พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

๑. กุมิตัน เสนาวานรพวกสิบแปดมงกุฎ มีโคลงประจำภาพว่า

"รังภาพรูปบอกแจ้ง เพศพรรณ
ขุนกบี่กุมิตัน ชื่ออ้าง
ฉวีสีสุวรรณสรร ส่อเหตุ เดิมพ่อ
พระเกตุแบ่งภาคร้าง โลกโพ้นเป็นสวา"

๒. เกศราเกยูร เสนาวานรพวกสิบแปดมงกุฎ ชาวขีดขินมีโคลงประจำภาพว่า

"เกยูร นามเยี่ยงนี้ ในสกนธ์ นั้นฤา
สีม่วงแก่มัวมน เผือดคล้ำ
วิรุฬหกเวหน หากแบ่ง ภาคแฮ
ชูช่วยราเมศห้ำ หั่นเสี้ยนศึกอสูร"

๓. เกสรทมาลา เสนาวานรพวกสิบแปดมงกุฎ สีเหลืองอ่อน มีโคลงประจำภาพว่า

"ไพศรพณ์ผันภาคตั้ง ตัวสวา หนึ่งแฮ
สีเลื่อมเหลืองเทียมทา มาศแพร้ว
เกสรทมาลา ฦๅเดช
ทุกราพณ์รอฤทธิ์แล้ว กลอกเกล้ากลัวมือ"

๔. โกมุท เสนาวานรพวกสิบแปดมงกุฎ เสนาฝ่ายซ้ายแห่งขีดขิน คู่กับไชยามพวานเสนาฝ่ายขวา มีโคลงประจำภาพว่า

"สมญาโกมุทผู้ พิสดาร
สี่ปทุมโรยปาน เปรียบได้

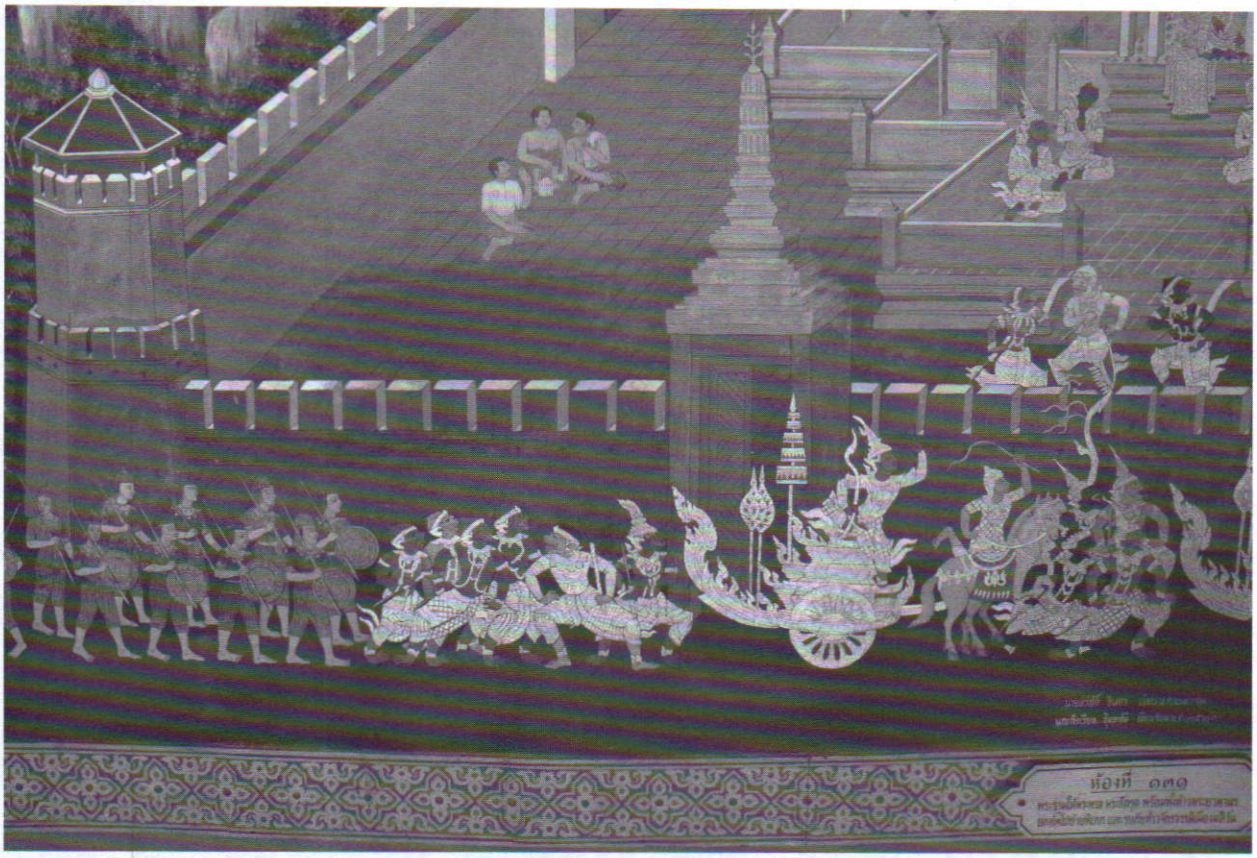

คือองค์พระหิมพาน ปันภาค
หวังรบราพณ์ฉลองใต้ บาทเบื้องอวตาร"

๕. ไชยามพวาน เสนาวานรในสิบแปดมงกุฎ พระอิศวรประทานพร ให้เป็นผู้เชิญธงชัยนำกองทัพพระราม เพราะชื่อเป็นชัยมงคลข่มนามอสูรได้ทั้งนั้น เป็นมหาเสนาฝ่ายขวาแห่งขีดขิน คู่กับโกมุทมหาเสนาฝ่ายซ้าย มีโคลงประจำภาพว่า

"คนธงนำทัพไท้ อวตาร
นามว่าไชยามพวาน ภาพนี้
สีเทาพระอีศาน เทวบุตร
จุติจากสวรรค์ลี้ แบ่งเพี้ยงภาคผัน"

๖. นิลขัน เสนาวานรในพวกสิบแปดมงกุฎ ชาวชมพู มีโคลงประจำภาพว่า

"พานรตนนี้นี่ นามนิล-ขันพ่อ
กายเลื่อมสีหงส์ดิน เดชแกล้ว
คือพระพิเนตรผิน ผันภาค มานา
เปรียบดุจขุนพลแก้ว เกิดด้วยบุณย์ราม"

๗. นิลปานัน เสนาวานรในจำพวกสิบแปดมงกุฎ ชาวชมพู มีโคลงประจำภาพว่า

"นิลปานันอยู่ด้าว ชมพู นครเฮย
พวกสิบแปดมงกุฎชู ชื่อไว้
คือองค์พระราหู มาจุ-ตินา
สีเล่ห์สัมฤทธิ์ไล้ เลิศล้ำฤทธิรงค์"

๘. นิลปาสัน เสนาวานรในจำพวกสิบแปดมงกุฎ ชาวชมพู มีโคลงประจำภาพว่า

"พระศุกร์อุบัติขึ้น เป็นสวา
เหลืองเลื่อมวรรณโลมา คะมิ่นย้อม
มีนามแน่นิลปา- สันแหละ พ่อเฮย
แรงฤทธิ์เดชเก่งพร้อม แพร่ทั้งชมพู"

๙. นิลราช เสนาวานรในจำพวกสิบแปดมงกุฎ ชาวชมพู คราวหนึ่งไปล่อหลอกพระฤาษีคาวิน เอาไม้เท้าไปซ่อนไว้ในท่าน้ำ พระฤาษีจับได้ก็สาปว่า จะทิ้งสิ่งใดลงในน้ำให้สิ่งนั้นจมดิ่งอยู่กับที่ไม่มีเวลาลอยขึ้นได้ เมื่อใดพระรามจองถนนข้ามทะเล พวกวานรขนศิลามา ให้นิลราชนั้นขับเคี่ยวรับศิลาทิ้งทะเลแต่ผู้เดียวจนถนนแล้วจึงพ้นสาป *(รวมเวลาถึงพันปี)* เมื่อเสร็จศึกแล้วได้ตำแหน่งอุปราชเมืองอัสดงค์ มีโคลงประจำภาพว่า

"พานรนิลราชกร้าว ฤทธิไกร
สีเช่นชลไหลใส สดแพร้ว
คือพระสมุทรไคล คลาศแบ่ง ภาคฤๅ
เป็นทหารหริแกล้ว เศิกกล้าราวี"

๑๐. นิลเอก เสนาวานรในจำพวกสิบแปดมงกุฎ ชาวชมพู สีกายทองแดง มีโคลงประจำภาพว่า

"นิลเอกตนนี้พระ พินายลง อุบัตินา
เป็นพวกสิบแปดมง– กุฎแกล้ว
เนื่องขัตติยวงศ์ นครเขตต์ ชมพูเฮย
สีดุจดามพะแผ้ว ผ่องแม้นสุริยัน"

๑๑. มายูร เสนาวานรในจำพวกสิบแปดมงกุฎ มีโคลงประจำภาพว่า

"วิรูปักษ์มรุเจ้า จุติลง
เป็นกบี่มายูรยง อาจอ้าง
สีม่วงอ่อนพักตร์มง กุฎสิบ แปดนา
รองบาทนารายณ์ล้าง เศิกสิ้นทมิฬศูนย์"

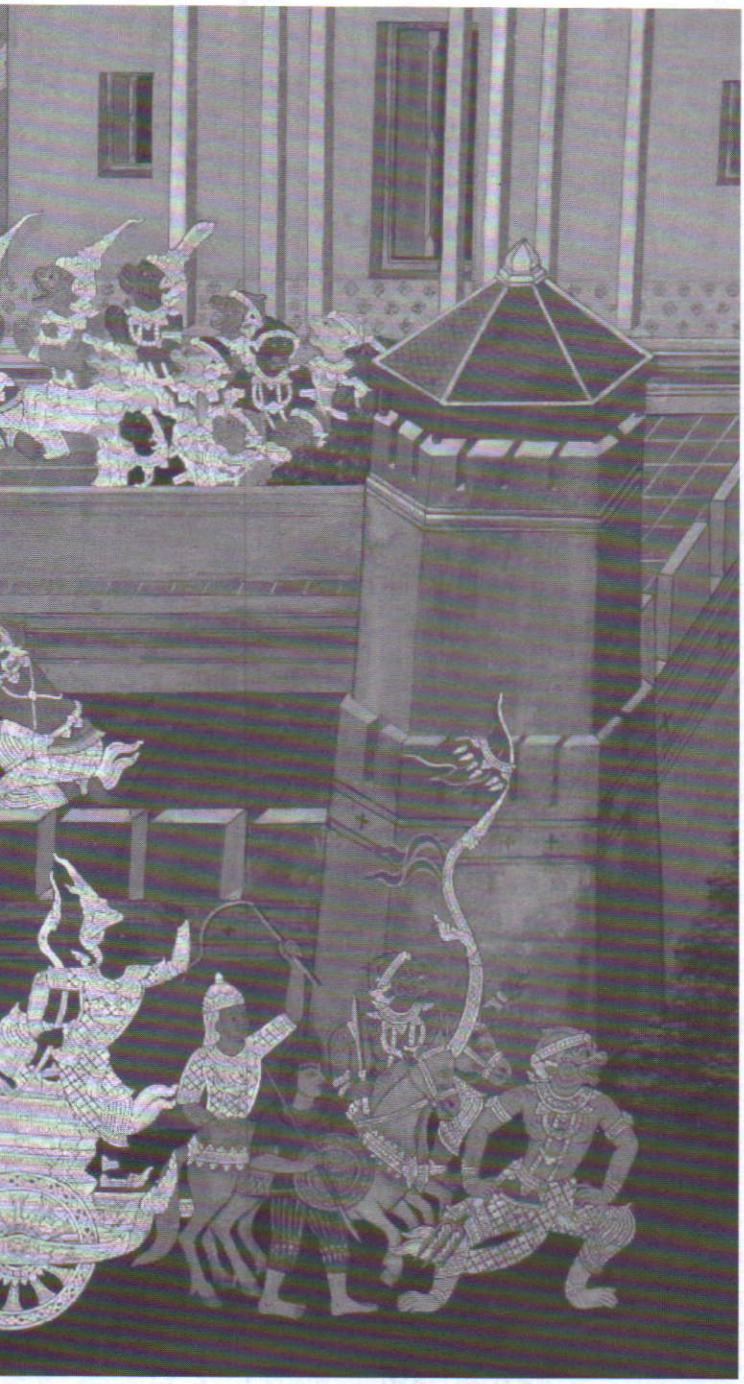

๑๒. มาลุนทเกสร เสนาวานรในจำพวกสิบแปดมงกุฎ ชาวขีดขิน มีโคลงประจำภาพว่า

"ทวยหาญพระกฤษณผู้ ชาญสมร
คือพฤหัสบดีจร จากฟ้า
มาลุนทเกสร นามกบี่
สีเมฆเรืองฤทธิ์กล้า กลั่นแกล้วกลางณรงค์"

๑๓. วิมล เสนาวานรพวกสิบแปดมงกุฎ นิลพานรก็เรียก มีโคลงประจำภาพว่า

"พานเรศรูปนี้ นามกร
ว่าวิมลวานร เนื่องอ้าง
สีดำแบ่งภาคจร จากพระ เสาร์แฮ
เนาบุเรศเขตต์กว้าง ชื่อพร้องขีดขิน"

๑๔. วิสันตราวี เสนาวานรในจำพวกสิบแปดมงกุฎ ชาวชมพู มีโคลงประจำภาพว่า

"ขุนพานนเรศรูปนี้ นามมี
คือวิสันตราวี บอกสิ้น
อังคารเทพลี– ลาศแบ่ง มาฤๅ
กายกำเล่ห์สีลิ้น– จี่ล้วนแลงาม"

๑๕. ไวยบุตร เสนาวานรในจำพวกสิบแปดมงกุฎ ชาวขีดขิน มีโคลงประจำภาพว่า

"ไวยบุตรกบี่นี้ เพลงขาน นามเอย
พิรุณเทพอวยพรรษธาร ทั่วหล้า
จุติช่วยพิษณุราญ รอนราพณ์
สีเฉกเมฆมัวฟ้า มืดคลุ้มชะอุ่มฝน"

๑๖. สัตพลี เสนาวานรในจำพวกสิบแปดมงกุฎ ชาวขีดขิน มีตำแหน่งเป็นอาลักษณ์ มีโคลงประจำภาพว่า

"จันทร์จุติเป็นเพศพื้น พงศ์สวา
สี่เศวตตำแหน่งอา– ลักษณ์ไท้
นามสัตพลีตรา ชอบผิด ทหารแฮ
สิบแปดมงกุฎไว้ ชื่อชี้ชูเฉลิม"

๑๗. สุรกานต์ เสนาวานรพวกสิบแปดมงกุฎ ชาวขีดขิน เมื่อเสร็จศึกลงกาแล้ว ได้ครองกรุงโรมคัล มีโคลงประจำภาพว่า

"สีเหลืองวานเรศร้าย เริงแรง
สุรกานต์นามแสดง เดชห้าว
มหาชัยเอกองค์แปลง เปลี่ยนภาค
มาช่วยวาสุเทพท้าว ล่มล้างเหล่าอสูร"

๑๘. สุรเสน เสนาวานรพวกสิบแปดมงกุฎ แต่ในโคลงประจำภาพว่า เตียวเพชร ชาวขีดขิน สีแสดหรือเขียว เมื่อเสร็จศึกลงกาแล้ว ได้ครองเมืองอัสดงค์ของสัทธาสูร มีโคลงประจำภาพว่า

"วานรเตียวเพชรนี้ นามสุ–รเสนแฮ
คือพระพุธสุดดุ เดชล้ำ

อาจปราบอสูรลุ ฦาฤทธิ์ เร็วเฮย
สีแดงสุดเก่งก้ำ เกือบแม้นหนุมาน"

เมื่อกล่าวถึงสิบแปดมงกุฎครบแล้ว ก็น่าจะกล่าวถึงพญาวานรที่สำคัญๆ พร้อมทั้งโคลงประจำภาพบ้าง ได้แก่

นิลนนท์ พญาวานร แต่ในโคลงประจำภาพนับเข้าในสิบแปดมงกุฎ ชาวชมพู เสร็จศึกลงกาแล้ว ได้รับบำเหน็จเป็นอุปราชเมืองชมพู เป็นทูตสื่อสารเมื่อคราวพระพรตประกาศสงครามกับท้าวจักรวรรดิ มีโคลงประจำภาพว่า

"นิลนนท์พานเรศนี้ ในพงศ์
สิบแปดมงกุฎทรง เดชก้อง
สีกายก่ำดั่งหง– สบาท
บุตรพระเพลิงเกิดพ้อง เพื่อล้างพลมาร"

นิลพัท พญาวานร อยู่กรุงชมพู ลูกพระกาล แต่ในโคลงประจำภาพนับเข้าในพวกสิบแปดมงกุฎ เมื่อท้าวมหาชมพูหายไปก็ตามไปจนถึงพลับพลาพระราม เมื่อทราบว่าหนุมานเป็นผู้เอาท้าวมหาชมพูมา ได้ผูกใจเจ็บหนุมาน ท้าวมหาชมพูนำถวายตัวแด่พระราม สมัยเมื่อจองถนนเกิดทะเลาะกับหนุมานรบกันขนานใหญ่ ด้วยความที่ผูกพยาบาทไว้นั้น พระรามกริ้วไล่ให้ไปรักษากรุงขีดขิน มีหน้าที่ส่งเสบียงแก่กองทัพเดือนละครั้ง เมื่อเกิดศึกลงกาครั้งหลัง ท้าวจักรวรรดิจับพิเภกจำตรุ ให้ไพนาสุริยวงศ์ครองลงกา ขนานนามว่าท้าวทศพิน พระรามให้พระพรตพระสัตรุตไปปราบเข็ญ นิลพัททูลขออาสาในตำแหน่งหนุมาน ได้นิรมิตตัวเป็นถนนให้กองทัพข้ามไปได้หมด เสร็จมลิวันแล้ว ได้ศักดิ์เป็นพญาอภัยพัทวงศ์ ตำแหน่งอุปราชกรุงชมพู โคลงประจำภาพนั้นว่า

"ขุนพานเรศนี้ นิลพัท นามเนอ
คือบุตรพระกาลชัด สืบเชื้อ
น้ำรักเทียบสีจัด สิบแปด มกุฎแฮ
เป็นเผ่าชมพูเกื้อ เกิดด้วยเดชราม"

พาลี พญาวานรเจ้าเมืองขีดขิน เป็นบุตรพระอินทร์ซึ่งเป็นชู้กับนางกาลอัจนา เมียพระฤาษีโคดม ต่อมากลายเป็นวานรด้วยแรงอธิษฐานของพระฤาษีโคดม พร้อมด้วยสุครีพซึ่งเป็นของพระอาทิตย์กับนางกาลอัจนา ต่อมาพระอินทร์และพระอาทิตย์ได้สร้างเมืองขีดขินให้พาลี เป็นพระยากากาศได้ครองเมือง ให้สุครีพเป็นอุปราช พาลีต้องตายด้วยศรของพระราม เพราะผิดคำสาบานแย่งนางดาราซึ่งพระอิศวรประทานให้สุครีพเมื่อสิ้นใจแล้ว ไปเกิดเป็นเทพบุตรในสวรรค์ชั้นยามา ครั้งทศกัณฑ์ตั้งพิธีชุบหอกกบิลพัทที่หาดทรายกรดเชิงเขาพระสุเมรุ พระอิศวรตรัสให้เทพบุตรพาลีไปทำลายพิธี มีโคลงประจำภาพว่า

"พาลีพานเรศเจ้า ขีดขิน นครเฮย
เอารสองค์อมรินทร์ ฤทธิ์กล้า
ทรงชฎาลอออิน– ทรีย์สด เขียวแฮ
ใครรบสบแรงล้า กึ่งเปลี้ยเสียศูนย์"

สุครีพ พญาวานร บุตรพระอาทิตย์กับนางกาลอัจนา ถูกพระฤาษีโคดมสาปให้เป็นลิงเช่นเดียวกับพาลีพี่ชาย เป็นอุปราชเมืองขีดขิน แต่เมื่อถูกพาลีแย่งนางดาราที่ได้รับประทานจากพระอิศวรไป สุครีพถูกพาลีขับออกจากเมืองขีดขิน พบหนุมาน หนุมานพาไปเฝ้าถวายตัวแด่พระราม เมื่อพระรามแผลงศรฆ่าพาลีแล้ว สุครีพได้เป็นเจ้าเมืองขีดขิน สุครีพช่วยพระรามรบกับพลยักษ์ของทศกัณฐ์หลายครั้งในการสงคราม โดยมากมีหน้าที่เป็นผู้จัดทัพสำหรับออกรบ เมื่อเสร็จศึกลงกาแล้ว ได้สมญาศักดิ์เป็นพญาไวยวงศามหาสุรเดช ครองเมืองขีดขินกับนางดาราวดี มีโคลงประจำภาพว่า

"สุครีพเอารสไท ทินกร
สวมชฎาอาภรณ์ เพริศพร้อม
อุปราชขีดขินนคร เอกอมาตย์ งามแฮ
สีสกนธกลย้อม ชาดกลัวสกลกาย"

หนุมาน พญาวานร ทหารเอกของพระราม เป็นบุตรของพระพายกับนางสวาหะ เป็นลิงเผือก เกิดเมื่อวันอังคารเดือนสามปีขาล เวลาออกเผ่นขึ้นมาทางปากแม่ตัวโตเท่ากับมีอายุสิบหกปีสามารถแผลงฤทธิ์เป็นสี่หน้าแปดมือ หาวเป็นดาวเดือน มีกุณฑลขนเพชรเขี้ยวแก้ว ซึ่งแม่สั่งไว้ว่าผู้ใดมาทัก

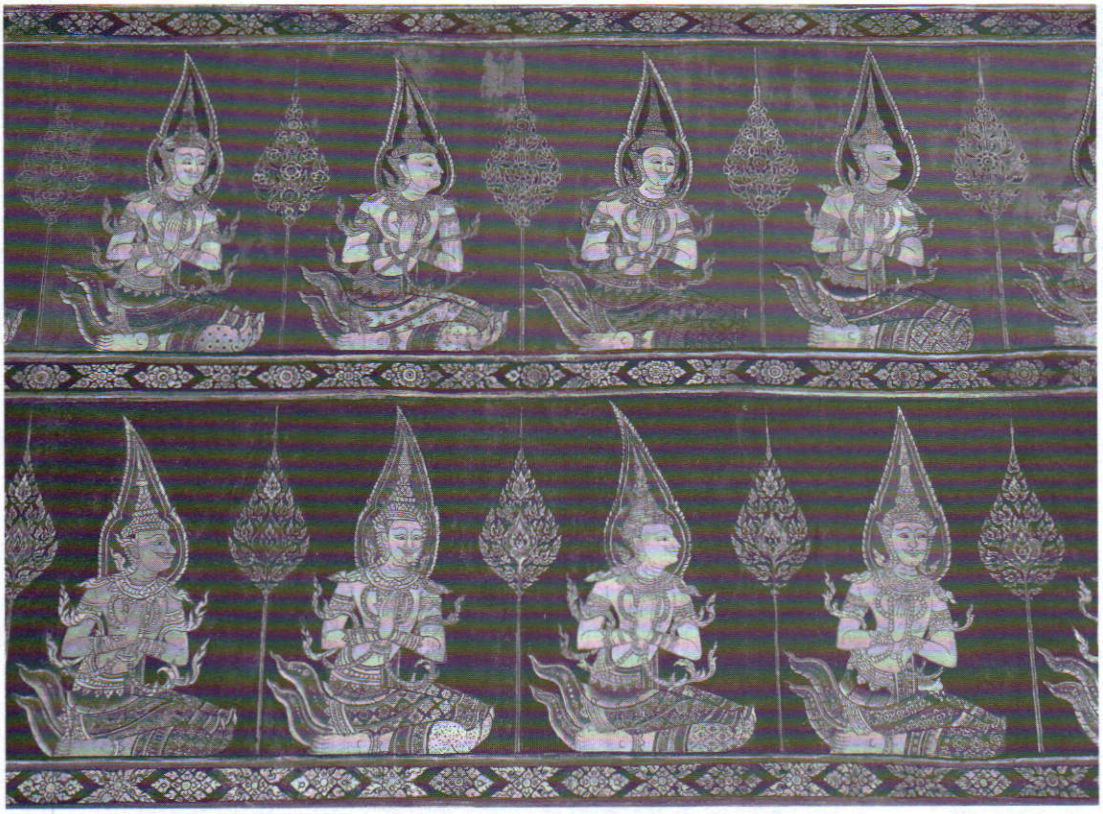

สิ่งวิเศษเหล่านี้ ผู้นั้นเป็นพระนารายณ์ ให้เข้าสวามิภักดิ์ เมื่อหนุมานได้สวามิภักดิ์ต่อพระรามแล้วก็อาสาทำงานให้พระรามอย่างไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก ฆ่าลูกหลานของทศกัณฐ์ตายเสียมากมาย จนกระทั่งไปลักกล่องดวงใจของทศกัณฐ์จากพระฤาษีโคบุตร และช่วยให้พระรามสังหารทศกัณฐ์ได้สำเร็จ

เมื่อเสร็จศึกลงกา ได้สมญาศักดิ์เป็นพญาอนุชิตจักรกฤษณพิพรรธพงศา ได้ครองเมืองนพบุรี ต่อมาเกิดความละอายที่ยังประพฤติกิริยาแบบวานร จึงออกบวชโดยนิรมิตตนเป็นมนุษย์เสียก่อน ภายหลังก็ลาเพศบรรพชิตไปช่วยพระรามปราบยักษ์อีก มีโคลงประจำภาพว่า

"กบินทร์บุตรมารุตนี้ นามหนุ-มานแฮ
ผิวเผือกตรีเทพอุ- กฤษฎ์แกล้ว
แสดงเดชสี่พักตร์ดุ แปดหัตถ์ หาญแฮ
โลมเพชรอีกเขี้ยวแก้ว อีกทั้งกุณฑล"

องคต พญาวานร ลูกพาลีเกิดด้วยนางมณโฑ ครั้นพาลีตายแล้วสุครีพนำถวายตัวแก่พระราม องคตช่วยพระรามในการทำศึกสงครามมากมาย ครั้งหนึ่งพระรามให้องคตเป็นทูตเจรจาความเมืองให้ทศกัณฐ์ส่งนางสีดาคืน ทศกัณฐ์กริ้วสั่งสี่เสนาจับฆ่า องคตฆ่าสี่เสนาตายหมด เมื่อเสร็จศึกลงกาแล้ว ได้สมญาศักดิ์เป็นพญาอินทรานุภาพ ตำแหน่งอุปราชขีดขิน มีโคลงประจำภาพว่า

"นามขุนกบี่นี้ องคต เสมอนอ
กากาศราชเอารส ฤทธิ์ล้ำ
สีเขียวดุจมรกต มกุฎกลีบ สามแฮ
เถลิงยศอุปราชค้ำ เขตต์ด้าวขีดขิน"

เรื่องพญาวานรและวานรสิบแปดมงกุฎนี้ มีเรื่องราวละเอียดมากมายในพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ แม้เรื่องนี้จะยืดยาวมากเพียงใด แต่ก็น่าสนใจน่าอ่านชนิดที่วางไม่ลง เพราะเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑ ทั้งเนื้อหาที่สนุกสนานตื่นเต้น เร้าใจ บทพรรณนาที่ไพเราะน่าจดจำ มีพร้อมทุกรส ทั้งเสาวรจนี นารีปราโมทย์ พิโรธวาทัง และสัลลาปังคพิสัย ขอให้ท่านผู้อ่านศึกษาเพิ่มเติมจากพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์เถิด

เพลงไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒

ใหญ่ นภายน

ตอนจบ

เมื่อการประกวดได้ผ่านรอบแรกไปแล้ว คณะกรรมการจึงได้ร่วมพิจารณาหาสถานที่ใหม่ สำหรับในการประกวดรอบต่อไป จากนั้นจึงได้มีมติเห็นพ้องต้องกันว่า ให้ย้ายไปจัดการประกวดขึ้นที่ **"โรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมกรุง"** สำหรับเพลงที่ใช้บังคับในรอบแรกนั้น ก็ให้เปลี่ยนใหม่ไปเป็นเพลง **"ศรีวัฒนา"** ของอาจารย์วีณพ พัตรา เป็นผู้แต่งทำนอง ส่วนคำร้องนั้นได้ขอให้ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม แต่งมาให้จากจังหวัดลำปาง เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๖ ดังเนื้อร้องต่อไปนี้

ประเทศไทยในสมัยการสร้างชาติ
เพื่อเอกราชอธิปไตยให้ยืนนาน
ช่วยกันสร้างวัธนะธัมประจำชาติ
วัธนะธัมชูชีวิตชูจิตใจ
การกินดีอยู่ดีมีระเบียบ
ทั้งท่าทีมีสง่าน่าเกรงครัน
อีกทั้งการดนตรีที่ไพเราะ
เครื่องบรรเลงถูกตามหลักวิชา
เพื่อมุ่งมาตร์สกุลไทยแผ่ไพศาล
ต้องสมานฉันท์มิตรรวมจิตไทย
ทั่วทวยราษฎร์ตามผู้นำท่านร่ำไข
ให้ชาวไทยวัธนาทั่วหน้ากัน
แต่งกายเรียบตามนิยมงามคมสัน
คือสิ่งสรรค์สร้างชาติให้วัธนา
ฟังเสนาะชวนใจให้หรรษา
เป็นสิ่งพาวัธนะธัมงามเด่นไกล...

(เนื้อร้องเพลงนี้ได้รับคำยืนยันจาก คุณมัณฑนา โมรากุล ว่าอาจารย์วีณพ พัตรา เป็นผู้ต่อให้ร้อง และอักษรที่พิมพ์มานี้ก็เป็นของเดิม ตามอักษรแบบที่ได้เปลี่ยนใหม่สมัย จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น ผู้เขียน)

เมื่อการประกวดรอบ ๒ ผ่านไปเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการจึงได้มาร่วมพิจารณากันใหม่ ถึงการประกวดรอบที่ ๓ หรือรอบชิงชนะเลิศ สมควรที่จะเปิดโอกาสให้หัวหน้าคณะที่นักร้องสังกัดอยู่ นำบทเพลงที่นักร้องสามารถร้องได้ดีเยี่ยม มาเข้ารอบชิงชนะเลิศได้ และในการประกวดครั้งนี้ ขอให้กลับไปจัดการประกวดขึ้นที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมโฆษณาการอย่างเดิม พร้อมกันนี้ยังจัดให้ออกอากาศทั่วประเทศ เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมเป็นกรรมการ และส่งคะแนนนิยมทั่วราชอาณาจักรไปยังสถานีวิทยุ สำหรับให้คณะกรรมการพิจารณาประกอบข้อมูล ในการตัดสินในครั้งนี้

นักร้องที่เข้ารอบที่ ๓ มีมากมายเหลือเกินสุดที่จะนำมาเสนอท่านได้หมด ดังนั้นผมจึงขอความกรุณานำชื่อของนักร้องเฉพาะที่ผ่านเข้ารอบชิงชนะเลิศ ว่ามีใครบ้าง และแต่ละคนนั้นใช้เพลงอะไรเป็นเพลงที่จะร้องในรอบเข้าชิงชนะเลิศ จากความทรงจำของผมดังต่อไปนี้

ทวยเทพไทย (ฮัม..) ใหญ่น้อยลอยอยู่บนนภา
ข้าขอวันทาไทยเทวาธิราชประสาทอยู่อุ้มครองไทย
ขออัญชลีกรนุภาพวิญญาณไทยนิมิตรชนชาติกาจไกร
ศรี...ศรีอยุธยา ไม่สุดสิ้นคนดี
ศรีศักดิ์ไทยคงไทยทุกสมัยไทย เรืองฤทธิ์เกริกไกร ไชโย..
ไทยวัฒนธรรม...ศิลปกรรมอันสูงศักดิ์
อยู่กินพำนักสืบเชื้อสายอันเลิศล้ำ ศิลปกรรมสูงส่ง
ไทยวัฒนธรรม...ศิลปกรรมป้องกันภัย
บันดาลวัฒนชัยแสนวิจิตรประดิษฐ์ล้ำ วัฒนธรรมสูงส่ง
ข้าจะมั่นอุรา ในประชาชาวไทย
รวมน้ำใจไว้มั่นผูกพันเสริมส่ง
ด้วยสัจจวจี สามัคคีของไทย
รวมน้ำใจไว้มั่นผูกพันเสริมส่ง
ข้าขออัญเชิญเทพบุตรเทพอัปสร
โปรดอำนวยพรให้ประชาชาวไทยธำรง
ข้าขออัญเชิญเทพบุตรเทพอัปสร
โปรดอำนวยพรให้ประเทศชาติไทยยืนยง
เราขอบวงสรวงปวงเทพนิกร
โปรดอำนวยพรให้พระพุทธศาสน์มั่นคง
ข้าขอทูลเชิญอมรินทร์โปรดทรง
บริรักษ์องค์มหาราชปราศภัย ไชโย...

*(เพลง **"ศรีอยุธยา"** นี้ เดิมทีเป็นเพลงนำของภาพยนตร์เรื่อง **"คิงส์ออฟจักรา หรือพระเจ้าช้างเผือก"** นางเอกในภาพยนตร์เรื่องนี้คือ คุณไพลิน เนียลเซ็น อำนวยการสร้างโดย ปรีดี พนมยงค์)*

ส่วนทำนองเพลงนั้น ศาสตราจารย์ พระเจนดุริยางค์ ได้นำทำนองเพลงโบราณที่ **"ลาลูแบร์"** ได้บันทึกไว้ แล้วอาจารย์มนตรี ตราโมท ได้นำมาเขียนขึ้นใหม่โดยให้ชื่อว่า **"สายสมร"** จากนั้นอาจารย์ พระเจนฯ จึงได้นำมาปรับปรุงเพิ่มเติมจัดให้มี ประโยค วรรค ตอน เข้าลักษณะไวยากรณ์การประพันธ์ จึงเกิดบทเพลง **"ศรีอยุธยา"** ท่อนแรกขึ้น และติดตามด้วยท่อนต่อไป พร้อมทั้งเรียบเรียงเสียงประสาน

ส่วนคำร้องนั้นเริ่มต้นจาก น.อ.ขุนสวัสดิ์ ทิฆัมพร กับ สง่า อารัมภีร ครั้นต่อมาอาจารย์มนตรี ตราโมท ได้ปรับปรุงเนื้อร้องขึ้นใหม่

สำหรับเพลง **"ศรีอยุธยา"** นี้ ผมมีเกร็ดเล็กๆ น้อยๆ มาเล่าให้ท่านฟัง เมื่อคราวที่ ปรีดี พนมยงค์ ได้ดำริให้สร้างภาพยนตร์เสียงในฟิล์มเป็นภาษาอังกฤษ เรื่อง "คิงส์ออฟจักรา หรือพากย์ภาษาไทยว่า **"พระเจ้าช้างเผือก"** เพื่อส่งไปเผยแพร่เกียรติประวัติของพระมหากษัตริย์ไทยสมัยโบราณในต่างประเทศนั้น เฉพาะเสียงของนักร้องที่ร้องเพลงประกอบในภาพยนตร์เรื่องนี้ เป็นเสียงร้องของ **"คุณมัณฑนา โมรากุล"** นักร้องของวงดนตรีกรมโฆษณาการครับ

และเพลงนี้อีกหละครับที่ทำให้ **"จ.ท.ถวัลย์ วรวิบูลย์"** ได้รับรางวัลตำแหน่งชนะเลิศนักร้องแห่งประเทศไทย ได้รับเข็มกลัดรูป **"คฑาทองคำลงยา"** พร้อมกับเงินสดอีก ๒,๐๐๐ บาท อย่างภาคภูมิ

ต่อไปก็จะเป็นนักร้องที่ได้รับรางวัลชนะเลิศแห่งประเทศไทยฝ่ายหญิง มีผู้เข้าชิงกันหลายคน ทุกคนชุ่มเสียงไม่แพ้กันเลยแทบจะแยกกันไม่ออก ดีแต่ว่ามีคะแนนจากประชาชนที่ส่งเข้ามาสนับสนุน คณะกรรมการจึงโล่งอกไปในการตัดสิน ผลออกมาปรากฏว่า **"มัณฑนา โมรากุล"** แห่งวงดนตรีลีลาศกรมโฆษณาการ ได้รับรางวัลชนะเลิศนักร้องแห่งประเทศไทย ด้วยเพลง **"เพื่อนหญิงไทย"** ซึ่งเป็นบทประพันธ์ของ **"ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม"** นายกสภาวัฒนธรรมสตรีแห่งชาติ

ท่านที่เคารพ..เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง ผมมิอาจนำเนื้อร้องของ "เพลงเพื่อนหญิงไทย" มาลงให้ท่านทราบได้ เพราะว่าได้สอบถามไปยังคุณมัณฑนาฯ แล้วก็ได้รับคำตอบว่า เพลงนี้ร้องครั้งเดียวเมื่อคราวงานประกวดเท่านั้น จากนั้นมาไม่ได้นำไปร้องที่ไหนอีกเลย แหละนี่..เวลาก็ล่วงเลยมาเป็นเวลานานถึง ๕๐ - ๖๐ ปี จึงมิอาจที่จำเนื้อร้องได้แม้แต่ประโยคเดียว ด้วยเหตุผลที่เล่ามานี่หละครับ ผมจึงจนใจมิอาจนำเนื้อร้องเพลงสำคัญมาลงไว้เป็นหลักฐานเพื่ออนุชนรุ่นหลัง จะได้ศึกษาต่อไป

ผมมีเกร็ดเล็กๆ น้อยๆ อยากจะนำมาเล่าสู่กันฟัง เพื่อว่าจะเป็นประโยชน์บ้างสำหรับผู้ที่สนใจ เดิมทีเดียวนั้น..การประกวดนักร้องชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทยนั้น มีแต่ตำแหน่งชนะเลิศฝ่ายชายเพียงตำแหน่งเดียว ตำแหน่งชนะเลิศทางฝ่ายหญิงนั้นยังไม่มีครับ ครั้นต่อมาภายหลัง จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีนั้นมีบัญชาให้ทางกรมโฆษณาการเพิ่มตำแหน่งนักร้องชนะเลิศหญิงแห่งประเทศไทยขึ้น ทางกรมโฆษณาการจึงต้องปฏิบัติตามคำบัญชาของ จอมพล ป.

เมื่อเล่าไปเรื่องหนึ่งแล้ว ผมจึงเห็นว่าสมควรนำเรื่องที่สองมาเล่าสู่กันอีก เรื่องนี่เกี่ยวกับศิษย์กับครู ซึ่งมาถึงสมัยนี้ผมคิดว่าแทบจะหาไม่ได้อีกแล้ว เอาล่ะ..ไปดูลูกศิษย์กับครูสมัยเก่า ที่ชอบเรียกกันนักว่า **"ไดโนเสาร์เต่าล้านปี"**

คือเรื่องเป็นอย่างนี้ครับ เมื่อคุณมัณฑนา โมรากุล ได้รับรางวัลชนะเลิศแห่งประเทศไทยแล้ว พร้อมทั้งเข็มกลัดรูปคฑาทองคำลงยา กับเงินจำนวน ๒,๐๐๐ บาท ก็ตั้งใจว่าจะซื้อบ้านสักหลัง หรือว่าปลูกเป็นบ้านของตัวเอง แต่เมื่อระลึกถึงพระคุณของครูผู้โอบเอื้อในวงการเพลง จึงได้แบ่งเงินจำนวนหนึ่ง ที่ได้รับรางวัลนั้นแบ่งบูชาพระคุณของคุณครูส่วนหนึ่ง จนเหลือเงินที่เป็นของตนเองเพียง ๕๐๐ บาทเท่านั้น จึงมิสามารถที่จะนำเงินจำนวนนั้นมาปลูกบ้านได้

ท่านที่เคารพ..ท่านเห็นหรือยังว่าสมัยก่อนนั้นเงินมีค่าขนาดไหน เพียงแค่มีเงินจำนวน ๒,๐๐๐ บาทเท่านั้นก็สามารถที่จะซื้อหรือว่าปลูกบ้านได้หลังงามๆ หนึ่งหลัง ถ้าเป็นสมัยนี้อย่าว่าแต่จะปลูกบ้านเลย เงินจำนวนเพียงแค่นี้ก็คงซื้อไม้กระดานได้เพียงไม่กี่แผ่น เอาล่ะฮะ..รางวัลชนะเลิศทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ผมก็ได้นำมาลงให้ท่านทราบเรียบร้อยแล้ว ต่อไปก็จะเป็นรางวัลอันดับที่ ๒ และรางวัลอันดับที่ ๓ ผมจะนำมาลงสลับกันไปทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง เพื่อไม่ให้ท่านเบื่อหน่ายในการดำเนินเรื่องของผมนะฮะ

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๑ *(ที่ ๒)* ได้แก่ **"ล้วน ควันธรรม"** วงดนตรีลีลาศกรมโฆษณาการเป็นผู้ส่งเข้าประกวด เพลงที่ใช้ร้องประกวดในรอบสุดท้ายนี้คือ **"เพลงดินแดนแห่งดอกบัวงาม"** ซึ่งมีเนื้อร้องดังต่อไปนี้

ดินแดนแห่งดอกบัวงาม มีชื่อตามสมญาว่าไทย
เจริญด้วยวัฒนชัย วัฒนธรรมล้ำเลิศรุ่งเรือง
เป็นแดนแห่งความงามสวย ธรรมชาติชูช่วยให้ฟูเฟื่อง
ทุกสิ่งยิ่งเห็นงามประเทือง สมที่เป็นเมืองพุทธศาสน์แห่งไทย
ผู้คนหญิงชายล้วนแต่แต่งกายงามสง่า ถ้อยคำพูดจาน่าปราศรัย
สมควรที่โลกจะยอมรับเมืองไทย ว่าศิวิไลซ์เท่าเขาทุก
ดินแดนแผ่นดินไทยนี้ พอชี้ทูนเทอดเลิศเลอยิ่ง
สงบสุขสันต์กันจริงๆ สมที่เป็นมิ่งเมืองแม่แห่งไทย
กลิ่นหอมไม้ดอกที่ออกดอกสวยเด่น สายลมพัดเย็นชุ่มชื่นใจ
หางามอื่นงาม ไม่งามเหมือนดินแดนไทย ปักจิตใจให้รักแนบแน่น
ดินแดนแห่งดอกบัวงาม งามล้นงามเหลือเป็นปึกแผ่น
ดุจถิ่นสวรรค์วิมานแมน นี้คือดินแดนแห่งดอกบัวงาม...

เพลงนี้เป็นเพลงที่ **"ล้วน ควันธรรม"** แต่งขึ้นเองทั้งเนื้อและทำนอง ขับร้องจนได้รับรางวัลที่ ๒ ใน พ.ศ. ๒๔๘๖

"ครูล้วน ควันธรรม" เริ่มเรียนโน้ตกับครูสริ ยงยุทธ นักเปียโนฝีมือหนึ่งของวงดนตรีกรมโฆษณาการ เพราะว่าบ้านอยู่ใกล้กัน จนอ่านออกเขียนได้และก็ได้พยายามแต่งเพลง เพลงแรกที่แต่งสำเร็จคือ **"เพลงวิมานในฝัน"** และยังมีอีกเพลงหนึ่งที่แต่งร่วมกับครูสริ ยงยุทธ คือเพลง **"ใฝ่สูง"** เขาเป็นผู้เขียนคำร้อง ทำนองนั้นเป็นของครูสริ ยงยุทธ ต่อมาเพลงนี้แหละครับ ครูเอื้อ สุนทรสนาน ได้นำทำนองไปให้คุณพี่ชอุ่ม ปัญจพรรค์ใส่คำร้องใหม่ชื่อว่า **"รักเอาบุญ"** ลูกศิษย์ลูกหาที่ครูล้วนฯ สอนมากับมือก็มี เช่น - เลิศ ประสมทรัพย์ - สุทิน เทศารักษ์ - สุรสิทธิ์ สัตยวงศ์ - สง่า *(ชาลี)* อินทรวิจิตร - วิเชียร ภู่โชติ - เพลงที่เด่นๆ ร้องกันจนติดปากก็คือ แหวนประดับก้อย - เสียงกระซิบสั่ง - ค่ำแล้วในฤดูหนาว - ส่วนเพลงพรานเบ็ดนั้นแต่งขึ้นทีหลัง ครูล้วนฯ ยังเป็นผู้ริเริ่มคิด **"เพลงในจังหวะตลุง"** เป็นคนแรกของประเทศไทย

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๑ *(ที่ ๒)* ฝ่ายหญิง ได้แก่ ประภา เป้าประเสริฐ กองดุริยางค์ทหารอากาศ เป็นผู้ส่ง เพลงที่ใช้ร้องในรอบชิงชนะเลิศคือ เพลงสุดแสนพิศวาส มีเนื้อร้องดังต่อไปนี้

(ช) แจ่มจันทร์ขวัญตา สิ่งใดพี่นี้เสน่หา
ยิ่งกว่าเพ็ชรนิลจินดา ก็คือแก้วตายาใจ
พี่รับนุชสุดแสนพิศวาส แต่ความรักชาตินั้นยิ่งใหญ่
ตราบใดไทยนี้คงดำรงไทย สองเราไซร้ก็สุขไปด้วยกัน

(ญ) พ่อยอดดวงจิตชีวิตน้อง แก้วแหวนเงินทองทุกสิ่งสรรค์
สิ่งที่สูงค่าสาระพัน หรือจะรักเทียมทันพี่ยา
น้องจะรักภักดีพี่เท่าไหร่ แต่ความรักชาติไทยใหญ่ยิ่งกว่า
ตราบใดไทยนี้อยู่คู่โลกา ก็จะพาเราสุขสิ้นทุกข์ภัย

(พ) รักเอย..รักเป็นพยานข้า ว่ารักกันมาเท่าไหน
เรายอมพร้อมจิตอุทิศใจ ให้แท้แก่ไทยด้วยใจปอง

ขอชาติไทยที่รักของเรานี้ จงทวีเกียรติยศหมดขุ่นข้อง
ตราบใดไทยนี้อยู่คู่แดนทอง พี่น้องสกุลไทยสุขใจปอง...

คำร้อง : น.อ.สวัสดิ์ ทิฆัมพร
ทำนอง : น.ต.โพธิ์ ศานติกุล *(อดีตผู้บังคับกองดุริยางค์ทหารอากาศคนแรก ผู้มีฉายาว่า โพธิดำ)*

เป็นอันว่าสำเร็จไปอีก ๒ ราย ผิดถูกอย่างไรโปรดได้ให้อภัยกับผมด้วยเถิดครับ เพราะว่าข้อมูลต่างๆ ของการจัดประกวดร้องเพลงชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทยใน พ.ศ. ๒๔๘๖ ณ สถานีวิทยุกรมโฆษณาการนั้น ไม่มีหนังสือไหนที่ลงประวัติ ที่จะใช้นำมาอ้างอิงได้อย่างสมบูรณ์แบบเลย แม้แต่รางวัลระดับรองๆ ยังไม่ปรากฏว่ามีอะไร นี่ดีนะ..ที่ยังมีท่านผู้ใหญ่ที่เคยร่วมงาน ยังมีชีวิตอยู่พอที่จะสอบถามข้อมูลมาได้บ้าง จึงได้นำมาเขียนไว้ มิฉะนั้นต่อไปคงหายสาบสูญเป็นแน่แท้

เอาหละฮะท่าน..ขอเข้าเรื่องเดิมนะฮะ เพราะยังเหลือรางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๒ *(ที่ ๓)* อีกหลายคน เช่น

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๒ *(ที่ ๓)* ฝ่ายหญิง ได้แก่ คุณประหยัด ไชศิริ กองดุริยางค์ทหารบกเป็นผู้ส่งเพลงที่ใช้ร้องในรอบชิงชนะเลิศคือ **"เพลงมหาอาณาจักรไทย"** เนื้อร้องมีดังต่อไปนี้

หากสยามยังอยู่ยั้งยืนยง เราก็เหมือนอยู่คงชีพด้วย
หากสยามพินาศลงไทยอยู่ได้ฤๅ เราก็เหมือนมอดม้วยหมดสิ้นสกุลไทย
ไทย...ไทย...ไทย... จงใหญ่ไชโย
ไทย.ไทย.ไทย.ไทย.ไทย.ไทย.ไทย.ไทย. จงใหญ่ไชโย เพี้ยง.
เลือดเรารู้จางหรือเป็นอย่างไร
มีอยู่แยะไปไกลถิ่นหลวง
ม๊ะ.รวมเป็นแผ่นแคว้นทั้งปวง
ต่างรวมทุกหยาดชาติเชื้อไทย
เกิดมาทั้งหมดรู้อดและจน
โยนแผกของคนอื่นออกไป
เกิดมารู้เถิดเกิดเป็นไทย
กำเนิดไทยเชื้อไทย ใหญ่ไชโย...

ทำนอง - คำร้อง : ม.จ.ศิวกร วรวรรณ ***(ต.เฉิดฉวี)***

เพลงนี้ท่านศิวากรฯ แต่งให้วงดนตรี **"ดุริยะโยธิน"** สมัย ส.อ.จำปา เล้มสำราญ เป็นหัวหน้าวงดนตรีคนแรก และยังมีอีกหลายสิบเพลงที่วงดนตรีดุริยะโยธินใช้บรรเลงเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๓

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๒ *(ที่ ๓)* ฝ่ายหญิง ได้แก่ คุณสุภาพ รัศมิทัต วงดนตรีกรมโฆษณาการเป็นผู้ส่ง เพลงที่ใช้ร้องในรอบชิงชนะเลิศคือ **"เพลงบัวงาม"** เนื้อร้องมีดังต่อไปนี้

หญิงไทยเก่งกาจอาจหาญชาญชัย
แท้จริงหญิงไทยใช่เกียรติต่ำ
หลักการวิชาเกรียงไกร
เรียบร้อยในการงาน
คำเปรียบหญิงชาวไทย
ใครว่าหญิงเลวทราม
ชายเหล็กเพ็ชรยังยอม
ยอมพ่ายแพ้โดยดี
ศึกมีมาอาสาฝ่าสงคราม
หมิ่นผู้หญิงทำไม
อันเกียรติหญิงชาวไทย
เป็นที่น้อมกันมา
คุณค่าหญิงบันลือ
มือหนึ่งอุ้มแดนไทย
ดังได้เห็นกันมา
ไทยคลาดพันไพรี
เกียรติสตรีที่เห็นเด่นและงาม
เกียรติผู้หญิงเกรียงไกร
ยิ่งกว่านั้นความดี
เป็นมิ่งมิตรภรรยา
แต่ไหนแต่ไรชาวไทยก็ยอมน้อมนำ
กลับซ้ำงามล้ำแต่ก่อนกาล
ผู้หญิงชาวไทยสวยวิไลอ่อนหวาน
อีกทั้งการทหารก็เชื่อชาญลือนาม
เป็นดอกไม้บัวงาม
เขาแกล้งประนาม ทั้งเหยียดทั้งหยามความดี
มาอ่อนน้อมนารี
หญิงไทยเรานี้ฝีมือก็ลือไกล
ไม่เคยขามเกรงผู้ใด
เกียรติผู้หญิงเกรียงไกร ใช่จะไร้ซึ่งปัญญา
ควรเทิดไว้บูชา
ทั้งปวงประชายังผูกใจรักฝักใฝ่
มือหนึ่งถือเปลไกว
ฝีมือของใครที่กู้เมืองไว้คงดี
ท้าวสุรนารี
ถึงจนบัดนี้เพราะมือสตรีชาวไทย
อย่ามาหยามกันต่อไป
อยู่เป็นขวัญชาวไทยฝากเอาไว้ให้ประชา
ดังกล่าวชี้กันมา
ทั้งเป็นมารดาเทิดเกียรติเถิดหนาอย่าหมิ่น...

ทำนอง : ครูเวส สุนทรจามร
คำร้อง : ครูแก้ว อัจฉริยะกุล

ท่านที่เคารพ..ท่านสังเกตบ้างเหรือเปล่าว่า ตำแหน่งนักร้องรองชนะเลิศ อันดับ ๒ *(ที่ ๓)* ของฝ่ายชายนั้นหายไปไหน ไม่มีชื่อปรากฏให้เห็น และก็ไม่ได้บอกด้วยว่า นักร้องฝ่ายชายเป็นใคร ชื่ออะไร สังกัดอยู่หน่วยงานใด ข้อนี้แหละครับที่ทำให้กังขาเลยทำให้ประวัติการประกวดร้องเพลงชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย ไม่สมบูรณ์แบบในครั้งแรกนี้ไปอย่างน่าเสียดาย

มีบางสิ่งเท่าที่ผมจำได้ อย่างเช่นนักร้องของวงดนตรีดุริยะโยธิน ที่เข้าประกวดในครั้งนี้ด้วย เขาผู้นั้นก็คือ ส.ท.เชาว์ แคล่วคล่อง ซึ่งเป็นนักกีต้าร์มือหนึ่งของวงดนตรีด้วย เพลงที่เขาใช้ร้องประกวดก็คือ **"เพลงไทรโยคแปลง"** ผู้เขียนเนื้อร้องก็คือครูวิม อินธิกุล ผมจะนำเนื้อร้องมาลงให้ดู

งามใด..ใครจะเปรียบ
เหมือนดังอัปสรหยาดฟ้ามาเสกสรร
งามสุดแสน..ใครบ่แม้นได้
ชิดชื่นเชย..รสใดๆ
นัยนาสดใส..ปากดั่งไล้ด้วยชาดทา
ยิ่งจ้องยิ่งมองยิ่งซึ้ง
เพียงใบหน้าเจ้ายัง
อกเจ้าผายไหล่ผึ่งตรึงตัว
น่าเคล้าคลึงคลอ น่าพะนอพะเน้าชม
ยิ่งกลับสพประหม่า
ใดไม่เทียบเปรียบเจ้างามงอน
เหมือนช่างปั้นเสริมสวยไว้
ถึงชาบซ่าซ่านใจกระไรเลย
อ่อนผิวนวลปราง โขนงโก่งดั่งวาดไว้
คอระหงโก่งหน้า พาเพลิน..พิศแลชะแง้มอง
ชวนเพ่งถึง (ฮัม) ตรึงใจหนัก รักร่ำหา (ฮัม)
เตือนตรึงใจหวัง คลั่งไคล้เคลียคลอ..
ถันดั่งบัวมาเต่งล่อ
ชื่นอารมย์..ชื่นชมสนมสนิทติดตา
แน่ว่าเราฝันไป..

เพลงไทรโยคแปลงเพลงนี้ ทำนองเป็นเพลงไทยเดิมของเก่า ส่วนคำร้องนั้นเป็นของ วิม อิทธิกุล กับอีกเพลงหนึ่งที่ชื่อว่า **"เพลงไทรโยคงาม"** เป็นผลงานเพลงของ **"ครูจำปา เล้มสำราญ"** ร่วมกับ ครูวิม อิทธิกุล เนื้อร้องมีดังนี้

งามไทรโยคงาม
ดุจดั่งเทวามาเสกสรร
งาม..พฤกษาน่าน้าวใจ
เหมือนม่านฟ้ามากั้นไว้
ง้ำชะโงกโกรกผา
มองยิ่งล่อพนอตา พาเพลิน..พิศแลชะแง้มอง
ยลปักษา (ฮัม)...
คลอสำเนียงเพียงประโคม
น้ำใสไหลป่ามัจฉาแหวกธาร
สองแลหยาดละออง
เสียงกังวาล..เสียงตระการ
ไหลดังซาดซ่า
ธรรมชาติสร้างสุดสล้างสะพรั่งตา
เหมือนอุทยานในชั้นฟ้า
งามวิไลแลละลิ่ว ทิวพนา
แก่งโขดเขาไพรเนินไสลสลับเลื่อมล้ำ
รองรับกันเป็นชั้นช่อ
ยิ่งจ้องยิ่งมองยิ่งซึ้ง
พาคู่เคล้าเฝ้าพนอ (ฮัม)
โลมเล้าบรรเลงพรั่งพร้อมเพลงไพร
น้ำตกซ่านกระเซ็นซัดสาดฟอง
สองทางโกรกธาร
ไหลดังฉาดฉาน ฉาดฉาน
ซาดซ่าเนินนอง...

เพลงสองเพลงนี่หละครับที่ทำให้ผมกังขามาก ไม่รู้ว่าเพลง **"ไทรโยค"** อันไหนที่ ส.ท.เชาว์ แคล่วคล่อง แห่งวงดนตรีดุริยะโยธินใช้ร้องในรอบชิงชนะเลิศ

นี่ก็ยังมีอีกข้อหนึ่งที่ยังจับต้นชนปลายไม่ติด ก็คือเรื่องของคุณพี่ **"เบ็ญจา ตุงคะมณี"** ซึ่งในตอนแรกๆ ก็กล่าวไว้ว่าเป็น **"นักร้องตัวเก็ง"** ทำไปทำมาพอตอนหลังๆ ชื่อกลับหายไป ไม่ได้กล่าวถึงเลยว่า ในรอบชิงชนะเลิศนั้นใช้เพลงอะไรมาขับร้อง ก็น่าจะบอกไว้บ้างเพื่อจะได้ใช้เป็นหลักฐานในการประกวดร้องเพลงในยุคหลังๆ ซ้ำร้ายแม้แต่รางวัลที่ ๒ - ๓ ก็ยังไม่ได้บ่งบอกว่าได้อะไรกันบ้าง ดังนั้นข้อมูลในการประกวดร้องเพลงชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทยครั้งแรกจึงไม่สมบูรณ์แบบ น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง

ใน พ.ศ. ๒๔๘๗

ท่านที่เคารพ.. ใน พ.ศ. ๒๔๘๗ นี้ เป็นปีที่อเมริกาเอาลูกระเบิดมาทิ้งมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นเวลากลางวันหรือเวลากลางคืน แล้วใครล่ะจะมัวไปนั่งฟังเพลง ก็ใช้เวลาว่างนั่งรอฟังเสียง **"หวอ"** เท่านั้น ว่าจะดังหรือยังจะได้เตรียมตัววิ่ง เข้าหลุมหลบภัยบ้าง เข้าไปอาศัยพระในโบสถ์บ้าง มันค่อยอุ่นใจหน่อยที่มีหลวงพ่อในโบสถ์ท่านช่วยคุ้มครอง

แต่ถึงกระนั้นใน พ.ศ. ๒๔๘๗ ก็ยังพอมีเพลงให้ฟังบ้างจากทางวิทยุกระจายเสียงของกรมโฆษณาการ เพราะว่าสมัยนั้นถึงยังไงๆ ก็ยังมีละครวิทยุ ที่ใจกล้ามาแสดงให้ฟังหลายคณะด้วยกัน เช่น คณะเพ็ญ ปัญญาพล - คณะฉลาด เค้ามูลคดี - คณะจารุกนก - คณะจิตรร่วมจิตร - คณะอาลักษณและสหาย - คณะพันตรีศิลป และคณะสุนทรจามร คณะละครวิทยุเหล่านี้ล้วนแต่มีเพลงประกอบทั้งนั้น อย่างเพลงต่อไปนี้ เป็นของคณะเพ็ญ ปัญญาพล ชื่อว่า **"อย่าลืม"** เนื้อร้องมีดังนี้

อย่าลืม...รักเราดูดดื่มเสมอ
หวานใจในฉันและเธอ แสนเสน่หา
อย่าลืม...รักเราได้สัญญา
เหมือนคำที่ร่ำว่า จะร่วมรักกัน
ใจนะใจขอจำไว้ให้มั่น
เรารักกันขอให้เหมือนอย่างใจ
อย่าลืม...รักเราดูดดื่มกระไร
แสนสุขสำราญใจ เมื่อได้รักกัน
อย่าลืม...รักเราได้ผูกมั่น
สมใจในเธอกับฉัน แสนสุขหนักหนา
อย่าลืม...รักเราได้สัญญา
สองเราหมายใจว่า จะร่วมรักกัน
คำนะคำหนอจำไว้ให้มั่น
ใจนะใจหนอใจนั้นจะต้องจริง
อย่าลืม...น้ำคำที่อ้างอิง
หวานใจในรักเรายิ่ง ทุกสิ่งสมใจ

เพลงนี้ทั้งเนื้อและทำนองเป็นของ **"ครูบุญช่วย กมลวาทิน"** มือกลองชั้นหนึ่งของวงดนตรี **"ทรัพย์สินฯ"** สมัย พ.ศ. ๒๔๘๕ แต่ทว่าเป็นมือกลองประจำวง **"แจ๊ส"** ประจำวงดนตรีบาร์คาบาเร่ห้อยเทียนเหลา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๗ และก็เป็นลูกศิษย์คนแรกของ **"ท่านอาจารย์เรือโทมานิต เสนะวีณิน"** อดีตหัวหน้าวงดนตรีของบริษัทภาพยนตร์เสียงศรีกรุงคนแรกอีกด้วย

แหม..ท่านที่เคารพ ผมเกือบพลาดละครวิทยุคณะสำคัญไปทั้งคณะ คณะนี้ชื่ออะไรผมจำชื่อคณะไม่ได้ซะแล้ว แต่ว่าจำชื่อเจ้าของคณะได้อย่างแม่นยำ ท่านชื่อว่า **"คุณผาสุข"** ขอประทานโทษนามสกุลจำไม่ได้อีกหละฮะ พระเอกที่แสดงประจำดูเหมือนชื่อว่า **"อุดม ขอเมฆเจริญ"** เป็นนักร้องชะด้วย เพลงของคณะนี้ ที่ผมจำได้แม่นก็คือเพลง จากดวงใจ ทำนองของ ครูธนิต ผลประเสริฐ คำร้องของ ครูสุรัฐ พุกกะเวส เนื้อร้องมีดังนี้

เพลงจากห้วงดวงใจ แต่งเอาไว้หวังให้เธอไม่ลืมเลือน
คอยสกิดติดใจเร้าเตือน ให้เป็นเพื่อนติดเตือนหทัย
เพลงชื่อห่วงดวงใจ ห่วงอาลัย เร้าใจอาวรณ์
รักยิ่งหยั่งดุจดังครั้งก่อน รักเร่าร้อนสุดถอนคลอนคลาย
ความรักอาลัย.. รักซึ้งตรึงใจ ยังไม่เคยหน่าย
เพลงนี้แทนกาย รักล้นจนตาย มิคลายเคลื่อนไป
เพลงนี้เกิดจากใจ ฝากเอาไว้ขอให้เธอได้จำมั่น
ขออย่าให้เธอลืมสัมพันธ์ รักผูกพันสุดสรรค์อาดูร..

นี่ก็เป็นเพลงจากละครวิทยุสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ก็ยังดีอุตส่าห์มีเพลงจากละครวิทยุมาเล่นให้ฟังตามโรงหนังก็ยังมีวงดนตรีไปเล่นสลับหนังหลายโรงด้วยกัน ถ้าจำไม่ผิดวงดนตรีของครูล้วน ควันธรรม ก็ยังไปเล่นสลับอยู่ที่เวทีศาลาเฉลิมกรุง แต่คราวนี้ไม่ใช่วงดนตรี **"ไลท์มิวสิก"** แต่เป็นวงดนตรี **"แจ๊ส"** เพราะผมเล่นอยู่ด้วย เป็นคนดีดกีต้าร์ วิทย์เพื่อนกันที่อยู่กรมโฆษณาการเล่นเบส จำได้ว่าเพลงที่ดังมากตอนนั้นคือเพลง **"พรานเบ็ด"** ซึ่งครูล้วนฯ ร้องคู่กับคุณสะอาด นิลอร่าม ในเนื้อเพลงของบทเพลงนี้มีอยู่วรรคหนึ่งที่ผู้ชายร้องคือ

"หากฉันจะใช้เงินเป็นเหยื่อเกี่ยวตกผู้หญิง คงได้มากยิ่งถมไป"

พอครูล้วนฯ ร้องท่อนนี้ คุณชายถนัดศรี สวัสดิวัตน์ ซึ่งนั่งรออยู่ที่เก้าอี้แถวหน้า ก็คลานเข้ามาเอาแบงก์ใบละร้อยเกี่ยวไปที่เบ็ดของครูล้วนฯ ที่เหวี่ยงลงมาหน้าเวที คนดูยังงี้ฮากันลั่นแทบโรงแตก นี้ก็เป็นเวลาผ่านไป ๕๐ - ๖๐ ปี แต่ว่าบัดนี้คุณชายถนัดศรีฯ กลับต้องนำเพลงนี้มาร้องบันทึกเสียงเองด้วยดนตรีวงใหญ่ แล้วไปอัดเสียงถึงเมืองนอก ประเทศเชคโกสโลวาเกีย นี่ผมก็ติดต่อขอเนื้อเพลงพรานเบ็ดที่เต็มทั้งท่อนใหญ่ แต่ก็ไม่ได้สักทีเลยต้องนำเนื้อร้องในหนังสืองานศพของคุณครูล้วน ควันธรรม มาลงแทน ดีกว่าไม่ได้ลงนะฮะ

ฉันนั่งตกปลาอยู่ริมตลิ่ง แปลกใจฉันจริงปลาไม่กินเหยื่อ
นั่งตกอยู่นานจนฉันนึกเบื่อ ปลาไม่กินเหยื่อน่าแปลกใจ
หากฉันจะใช้ตัวเป็นเหยื่อ เกี่ยวตกผู้ชายคงได้มากมายถมไป
ไม่ต้องใช้เหยื่ออื่นเกี่ยวหรือไร ชายหางตาให้ชายใดได้เห็นเดี๋ยวเดียวก็ตาม
ผู้ชายนั้นตกง่ายกว่าปลา เพียงชายหางตา ตาโตลุกวาม
หากตกไปขายกำไรคงงาม ต้องหาบต้องหามเพราะความมากมาย
เบื่อเหลือเบื่อแล้วฉันนึกอยู่ ยิ่งตรึกตรองดูเสียดาย
ปลาฝูงนี้ไม่เคยถึงที่ตาย เลวร้ายเสียจริง เจียมใจจืดยิ่งกว่าคน..

ท่านที่เคารพ..ผมต้องขออภัยท่านเป็นอย่างมาก ที่มิสามารถจะนำเนื้อร้องที่เต็มทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายมาลงได้ทั้งหมด เพราะว่าได้เนื้อร้องมาเพียงท่อนเดียวเท่านั้น คิดว่าท่านคงไม่ว่าอะไรนะฮะ ยังมีอีกเพลงหนึ่ง เพลงนี้เป็นเพลงที่นักร้องประกวดงานวัดใช้ร้องแข่งขันกัน คู่สำคัญที่สุดก็คือระหว่าง **"อ.เอี่ยวพญา กับ ร.ดาวรุ่ง"** โดยมากคู่นี้จะไปพบกันที่ **"วัดสามปลื้ม"** ผลัดกันแพ้ผลัดกันชนะ เรียกว่าทีใครทีมัน แต่ ร.ดาวรุ่งมาจับจุดได้ว่าเขามีเพลงทีเด็ดอยู่เพลงหนึ่งซึ่งเป็นเพลงของวงดนตรี **"สุนทราภรณ์"** แต่ความจริงแล้วตัวเขาเองนั้นสังกัดวงดนตรี **"พันตรีศิลป"** เพลงนั้นชื่อว่า **"ดอกไม้ใกล้มือ"** ที่คุณมัณฑนา โมรากุล ใช้ร้องอยู่เป็นประจำ จนคนฟังร้องติดปากได้แทบทุกคน เขาจึงใช้เพลงนี้ร้องประกวด และก็ได้รับรางวัลทุกครั้ง เนื้อร้องมีดังนี้

มวลเหล่าดอกไม้ใกล้มือ เป็นสื่อให้คนเด็ดถือชมเชย
เจ้าอยู่ในที่เปิดเผย เขาใคร่เชยเห็นเจ้าก็เลยเด็ดมา
คนเด็ดก็เพราะมันใกล้ ใครใกล้เด็ดไปได้สมอุรา
บานล่อใจใครจะรู้ว่า ต่างปรารถนาจักได้ชม
ทิ้งไว้หมองไหม้เสียเปล่า ขืนปล่อยเจ้าผึ้งไม่เคล้าก็เฉาด้วยลม
ทิ้งใยให้ตรมเหยือผึ้งเหยือลม ให้คนเขาชมดีกว่า
ดีกว่าจะทิ้งคาต้น โรยหล่นผู้คนไม่เห็นราคา
เจ้าใกล้มือเจ้าต้องถือว่า ไม่ใช่ดอกฟ้าที่ห่างไกล..

อ.เอี่ยวพญา ก็คือ ชาญ เย็นแข และ ร.ดาวรุ่ง ก็คือ นริส อารีย์ ครับผม

นี่ก็จบไปอีกเพลงแล้วนะฮะ ใน พ.ศ. ๒๔๘๗ เหลืออีกปีเดียวก็จะสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ แล้ว ตอนนี้ชิฮะยิ่งลำบากใหญ่ ไหนจะรอฟังข่าวดีว่า จะมีการต่อต้านทหารญี่ปุ่นกันอย่างยิ่งใหญ่ เห็นว่ากำลังเตรียมพร้อมกำลังไว้ต่อสู้อย่างเต็มที่ เห็นแถวๆ ถนนเยาวราชก็มีการขึงรั้วลวดหนามเป็นระยะๆ โดยทำเป็นแผงไม้เป็นต้นๆ ตั้งเป็นซิกแซกตั้งแต่แยกหน้าโรงหนังโอเดียน ไปจนถึงสี่แยกวัดตึก เอ๊ะ..ว่าจะเขียนเรื่องเพลงทำไมถึงเลยกลายไปเป็นเรื่องไทยต่อต้านญี่ปุ่นไปได้ ขอวกเข้าเรื่องเก่านะฮะ

ผมยังมีประวัติเรื่องเพลงที่เพื่อนรักของผมร้องไว้ เพลงนี้ชื่อ **"กล้วยไม้ของฉัน"** ตอนที่แต่งเพลงนี้ผมยังรับราชการอยู่ที่กองดุริยางค์มณฑลทหารบกที่ ๑ วันนั้นผมอยู่เวรกองก็มานั่งเล่นที่ **"โต๊ะแจ๊ส"** คำนี้พวกเราเหล่าดุริยางค์จะเรียกสถานที่ฝึกซ้อมว่า **"โต๊ะ"** กันทั้งนั้น ไม่ทราบที่มาและที่ไปว่าทำไมต้องเรียกอย่างนี้ อย่างเช่น **"โต๊ะแกร"** ก็หมายถึงสถานที่ฝึกซ้อมของวงโยธวาทิต **"โต๊ะซอ"** ก็หมายถึงสถานที่ฝึกซ้อมของวงดุริยางค์ ไม่ทราบว่าหน่วยดุริยางค์ของเหล่าอื่นๆ จะเรียกเหมือนอย่างเราหรือเปล่าไม่ทราบ

ขณะที่ผมไปนั่งนั้นมีผู้นั่งอยู่ก่อนแล้วสองคน คนหนึ่งก็คือ ส.อ.สะอาด เกตุศิริ อีกคนหนึ่งนั้นก็คือครูไสล ไกรเลิศ พอครูไสลฯ เห็นผมก็เรียกให้ไปนั่งดื่มเหล้าด้วยกัน ผมจึงเดินเข้าไปร่วมด้วย และก็คุยกันถึงเรื่องเก่าๆ สมัยที่เคยหากินด้วยกัน กับคณะละครจีนของ **"เชียวก๊ก"** โรงหนังไซบู๊ไทร์ได้รอบละ ๒ บาท คุยกันไปคุยกันมาหมดเหล้า ๒๘ ดีกรีไป ๒ ขวด ความจริงครูไสลกับผมนั้นเราเป็นเพื่อนกัน แต่อายุเขาแก่กว่าผม แต่สมัยก่อนนั้น เวลาคบกันลืมถามอายุ และเวลาเรียกกันก็ใช้คำพ่อขุนรามคำแหงทั้งนั้น

"เฮ้ย..ไอ้ใหญ่ มึงดูกระเช้ากล้วยไม้ที่แขวนไว้ตามชายคานั่นชิวะ เฉาตายห่าจนหมดแล้ว ยังไม่เอาไปทิ้งสักที"

นี่เป็นเสียงของครูไสลเพื่อนรักพูดกับผม

"นี่แหละ..เพื่ออนุรักษ์ของเก่า"

ผมพูดตอบเขาไป (ตอนนี้ซักมืนนิดหน่อย)

"เออ..ที่เองพูดนั้นก็ถูกเหมือนกัน เฮ้ย..มึงมองดูดีๆ ชิ๊วะ กูว่าเหมือนมันยังมีชีวิตจิตใจนะโว้ย.."

เขาพูดเสร็จพร้อมกับหันหน้าไปทางพี่สะอาด เกตุศิริ แล้วพูดว่า **"อาด..เดียวช่วยจดโน้ตให้หน่อยนะ กำลังนึกเนื้อออกแล้ว เอ๊า..ช่วยเล่นเปียโนใส่ทำนองตามเนื้อที่เขียนให้ท่อนนี้หละ"**

"หอมเอยเจ้าช่อกล้วยไม้เอื้องดอย"

พี่อาดแกรับกระดาษซองบุหรี่ที่มีเนื้อเพลงเขียนอยู่จากครูไสล มานั่งฮัมทำนองอยู่กับเปียโน สักครู่หนึ่งก็เสร็จแล้วก็ฮัมทำนองให้ฟัง ครูไสลแกก็เขียนเนื้อต่ออีกท่อนหนึ่ง

"กลิ่นเจ้าลอยตามลม น้ำค้างพร่างพรมดอกพริ้วลมแลสล้าง"

พอครูไสลเขียนเนื้อเพลงท่อนนี้เสร็จก็ส่งให้พี่สะอาดใส่ทำนอง ทีนี้ต่างคนต่างถ้อยทีถ้อยอาศัยกันจนกระทั่งจบเพลง ส่วนผมนั้นเป็นกรรมการกลาง เรียกว่าเมาจนได้ที่ คืนนั้นหลับสบาย เอาล่ะ..ทีนี้ผมจะเอาเนื้อเต็มๆ มาลงไว้ให้ร้องเล่นเพลินๆ

หอมเอยเจ้าช่อกล้วยไม้เอื้องดอย กลิ่นเจ้าลอยตามลม
น้ำค้างพร่างพรมดอกพริ้วลมแลสล้าง
สดฉวีสีเจ้างามไม่สร่าง
เจ้าช่อนอยู่กลางห่างถึงดงแดนไกล
เขาชมว่าเจ้างามนัก กลิ่นหอมกว่าพยอมใดๆ
ถ้าแม้นว่าใครเด็ดแล้วไปชมเล่น
ดอกจะหรูถึงจะดูงามเด่น
แต่เจ้าก็เป็นดอกไม้ตามริมดอย
ผึ้งรู้จะเคล้าแดดเผายืนต้นโอ้คนจะสอย
เจ้ามาลืมดอยฉันพลอยอาวรณ์
กลีบสวยเรียงซ้อนจะช้ำไปก่อนมวลภมรจะรู้
ถึงบานอยู่ในกระเช้า เด่นสีแต่ยังมีคนจอง
ชะแง้แลมองต่างหวังปองชมอยู่
สิ้นหน้าฝนคล้ายดังคนคอยคู่
ไม่น่าชื่นชูดอกนั้นดูร่วงโรย

นี่แหละ..จากการมองกระเช้ากล้วยไม้เหี่ยวๆ ที่แขวนไว้อย่างไร้ค่า แต่ทว่ามาเป็นบทเพลงที่แสนจะไพเราะจากจินตนาของนักแต่งเพลง

ท่านที่เคารพ..ต้องขออภัยเป็นอย่างมากที่เล่าประวัติเพลงที่จบไปแล้วนั้นค่อนข้างจะยาวไปหน่อย จะทำอย่างไรได้เล่าครับ เพราะว่าผมนั้นไปอยู่ในเหตุการณ์กับเขาด้วย คิดอีกทีก็ดีไปอย่าง เพื่อเป็นหลักฐานไม่ให้คนรุ่นหลังๆ ต้องมานั่งเถียงกัน เพลงนี้ก็เป็นของพ่อฉัน คนนั้นก็บอกว่าเป็นของลุงฉัน ขณะนี้ก็ยังจับต้นชนปลายกันไม่ค่อยจะติดอยู่แล้ว ว่าจริงๆ แล้วเป็นของใครกันแน่ ถ้าไม่มีบุคคลที่รู้เห็นพอที่จะนำมาอ้างอิงได้ก็ต้องยุ่งอยู่อย่างนี้หละ

ตอนนี้ประเทศไทยเรามี สมาคมที่เกี่ยวกับการดนตรีถึง ๓ สมาคมด้วยกัน พอจะเป็นที่พึ่งของบรรดานักแต่งเพลง และบรรดาลูกหลาน ญาติพี่น้องที่มีส่วนในบทเพลงของ **"พ่อ - ลุง - อา - น้า - พี่"** ได้สร้างไว้ จะมีลิขสิทธิ์ตกทอดบ้างหรือเปล่า นี่แหละคือความสำคัญที่ทุกคนรอคอย เมื่อไหร่ เมื่อไหร่ ลูกหลานจะได้รับสิทธิ์กับเขาซักที หรือว่าจะต้องรอไปอีกเจ็ดชั่วโคตร หรือว่าชาติหน้าตอนบ่ายๆ อย่างที่เขาชอบพูดกัน

สมาคมของชาวนักเพลง ๓ สมาคมที่ผมได้กล่าวไว้ตั้งแต่ตอนต้นนั้นมีสมาคมอะไรบ้าง ผมพอจะเรียงลำดับให้ทราบเท่าที่รู้มานะครับ คือ

๑. สมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ส่วนนายกสมาคมนั้นไม่ต้องลงไว้หรอกฮะ เพราะว่าเปลี่ยนกันบ่อยตามวาระ

๒. สมาคมนักแต่งเพลงแห่งประเทศไทย สมาคมนี้ก็เหมือนกัน นายกสมาคมไม่ต้องบอกไว้หรอกฮะ เพราะว่าเปลี่ยนกันบ่อยตามวาระเหมือนกัน

๓. สมาคมนักร้องแห่งประเทศไทย สมาคมนี้เพิ่งจะตั้งใหม่สดๆ ร้อนๆ โดยเปลี่ยนสภาพจาก **"ชมรมนักร้องแห่งประเทศไทย"** ไปเป็นสมาคม โดยมีคุณสุเทพ วงศ์กำแหง เป็นนายกสมาคมคนแรก ต่อจากคุณเพ็ญศรี พุ่มชูศรี ประธานชมรมนักร้อง

เอาล่ะ..ทีนี้ใครมีเรื่องอะไรที่เกี่ยวกับอาชีพของตัวเองตรงกับสมาคมไหน ก็ต้องเร่ไปหาสมาคมนั้นให้เขาช่วย อย่าไปผิดสมาคมเสียล่ะ มันจะผิดหวังไม่สมดั่งใจที่คิดไว้นะท่าน

เอ..ผมว่ายิ่งเขียนไปเรื่องมันชักจะไขว้เขวกันใหญ่แล้ว ออกนอกลู่นอกทางไปจนได้ ขอวกกลับไปที่เรื่องเพลงไทยสมัยสงครามอีกครั้ง นี้ก็จวนจะจบแล้ว แต่ไปติดขัดที่ตรงเรื่องเพลงใน พ.ศ. ๒๔๘๘ นี่หละ

นี่ผมก็ค้นหนังสือรุ่นเก่าๆ ไปหลายสิบเล่ม บังเอิญไปเจอหนังสือเพลงที่เพื่อนเก่าเป็นผู้จัดพิมพ์ เจ้าเพื่อนคนนี้เดิมชื่อ **"แสวง"** ต่อมาได้เป็นหัวหน้าวงดนตรีละครแทนคุณครูนารถ ถาวรบุตร เลยขอร้องให้พี่หม่อมหลวงรุจิราตั้งชื่อให้ใหม่ จะได้สมศักดิ์ศรีหัวหน้าวงหน่อย พี่หม่อมหลวงรุจิราเลยตั้งให้ว่า **"อมรแม้นเมืองแมน"** หนังสือเพลงที่ผมค้นพบนั้น เป็นหนังสือเพลงละครคณะจันทโรภาส ของพรานบูรพ์ หรือจวงจันทร์ จันทร์คณา

ในหนังสือเพลงเล่มนี้มีความสำคัญหลายอย่าง เช่นบอกวันเดือนปีที่ละครแสดงว่า **"ละครคณะจันทโรภาส"** แสดงเรื่องโสนบานเช้า ที่โรงหนังโอเดี้ยนครั้งแรก เมื่อวันที่ ๖ ถึง ๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ต่อไปนี้เป็นเนื้อเพลง **"โสนบานเช้า"** ทำนองคำร้องของ พรานบูรพ์

ดอกโสนบานเช้า...
เย้าแย้มให้ชื่นใจยามโสนบาน
ชวนอารมณ์สำราญสมานสมัคร์
ให้นึกรักนักดอกโสนบานเช้า
ดอกคัดเค้าบานเย็น...
เห็นแล้วเศร้าเฝ้านึกถึงโสนโรย
ชวนอารมณ์ฉันโหยและหวนอาลัย
เป็นฉันใดโสนจึงไม่บานเย็น

เปรียบดอกโสน...
เปรียบบอกโอ้..เหมือนหญิงสาวคราวเด่น
ดอกโสนบานเช้า ใครเล่าจะเว้น
เห็นแล้วก็ชื่มชม...
ผะอืดผะอมแล้วทิ้ง...
หญิงก็เศร้าเฝ้าทุกข์ระทับระทม
ชวนอารมณ์สลายสุดหมายจะฝืน
สดและชื่นเหมือนโสนบานเช้า...

บทเพลงนี้ผมว่าท่านที่เคยเป็นแฟนละครของคณะ **"จันทโรภาส"** พอเห็นเนื้อคงจะร้องได้สบายมาก สำหรับเพลงต่อไปผมต้องขออภัยต่อท่านผู้อ่านทุกท่านที่ผมจะนำบทเพลงเก่าที่หายากมาลงไว้ซักสองสามเพลง ก่อนที่จะนำบทเพลงใน พ.ศ. ๒๔๘๘ มาลงให้จบพร้อมกับสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลง

สำหรับเนื้อเพลงเก่าที่ผมจะนำมาลงนี้ ในระยะ ๒๐ - ๓๐ ปีมานี่ ผมไม่เคยได้ยินใครนำมาร้องเลย ไม่ว่ารายการใดๆ ทั้งสิ้น ทั้งวิทยุ - ทั้งโทรทัศน์มีไม่รู้กี่สิบกี่ร้อยสถานี ดังนั้นผมจึงอยากจะนำเนื้อร้องมาลงไว้ เพื่อเตือนความจำ ว่ายังจะมีท่านผู้ใดจำเพลงเหล่านี้ได้บ้าง ก็ลองแสดงความสามารถ - ทำเป็นโน้ตขึ้นมา - เรียบเรียงเสียงประสานด้วย และก็ไหว้วานนักร้องที่ท่านมีชื่อเสียงระดับชาติ นำออกมาแสดงทางวิทยุโทรทัศน์ หรือทางวิทยุกระจายเสียงก็ได้ จักได้พระคุณยิ่งต่อลูกหลานหรือญาติพี่น้องของเจ้าของเพลงเค้านะฮะ

เพลงเก่าที่ผมจะนำเนื้อร้องมาลงไว้นี้ ผมขออนุญาตจากท่านผู้อ่าน ขอลงเพียง ๓ เพลงเท่านั้น ในความคิดของผมนั้นบทเพลงทั้ง ๓ นี้มีความไพเราะมาก และต้องขออภัยบางทีความคิดของผมอาจจะไม่ตรงกับท่านอื่นๆ ก็ได้จริงมั้ยฮะ

เพลงแรกที่ผมจะลงเนื้อเพลง ก็คือเพลงจากภาพยนตร์ เรื่อง **"อ้ายค่อม"** ของบริษัทภาพยนตร์เสียงศรีกรุง สมพงษ์ จันทรประภา แสดงเป็น **"อ้ายค่อม"** เพลงนี้ชื่อ **"แม้นฉันเพียง"** เป็นบทประพันธ์ของ **"พรานบูรพ์"** ทั้งบทภาพยนตร์และบทเพลง ดังมีเนื้อร้องต่อไปนี้

แม้นฉันเพียงได้เห็นเธอ
ฉันมักเพลินและเผลอมอง
ฉันรู้สึกตื่นใจ ฉันนึกให้ใฝ่ปอง
ฉันเฝ้าตรองแต่เรื่องมองกัน
แม้นฉันเพียงได้อยู่ใกล้
ฉันมักให้นึกไหวหวั่น
ฉันรู้สึกตื่นตัวฉันพันพัวผูกพัน
นึกก็เหมือนฉันฝันไปฝ่ายเดียว
หากกามเทพจะนำจะโน้มเหนี่ยว
ประเล้าประโลมให้ใจเราร่วมกัน
จะสดจะชื่นคืนวัน อะไรจะเปรียบจะเทียบจะเทียบทัน
สมดังใจฉันที่นึกคนึงไว้

แม้นฉันเพียงได้สมรัก
ฉันนี้จักถนอมใจ
ฉันจะอ้อนจะออด ฉันจะกอดเอาไว้
ฉันจะไม่ให้จืดหรือจาง...

จบไปแล้วนะฮะหนึ่งเพลงตามที่ผมขอไว้ สำหรับบทเพลงต่อไปซึ่งเป็นเพลงที่ ๒ เพลงนี้ผมจำได้ว่าตอนนั้นผมกำลังเป็นหนุ่มรุ่นกระเตาะ ก็หัดร้องเพลงนี้กับพวกรุ่นพี่ๆ เขา จนสามารถร้องได้เองอย่างสบายมาก เนื้อร้องเป็นอย่างไรกรุณาท่องตาม เนื้อร้องที่ผมนำมาลงไว้นี้ก็แล้วกันนะฮะ

มองฟ้าเวลากลางคืน
ชุ่มชื่นชื่นในดวงจิตร
มองเห็นเดือนเตือนให้คิด
ดวงจิตรคอยใฝ่ละเมอ ฝันเพ้อถึงเธอไม่วาย
คืนนั้นก็เหมือนคืนนี้
นึกถึงยังจดจำได้
เราพากันลงเรือพาย
เธอบอกว่าใจสบาย พายไปแล้วคุยกันเพลิน
รำ..พรรณถึงวันข้างหน้า
เธอบอกฉันว่า ใจเป็นสุขเหลือเกิน
คุย..กันจนเพลิน
ฉันบังเอิญทำพายให้หลุดลอยไป
คืนนี้ไม่เหมือนคืนนั้น
ใจฉันรู้สึกเศร้าใจ
เรือน้อยที่ปล่อยลอยไว้
ต่อไปคงไม่มีใคร อาศัยพลอดพร่ำรำพรรณ
เห็นเรือน้อยยังลอยอยู่
ตาฉันจ้องมองดู ใจรู้สึกเสียวสั่น
ตัวเราไกลกัน แต่ใจฉันนั้นยังพะวงถึงเธอ...

จบเพลงที่ ๒ ไปแล้วนะครับ ผมคิดว่าท่านที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับผมคงจะจำได้แน่ เพราะว่าเพลงนี้ในสมัยนั้น **"ฮิตมากเหลือเกิน"** ตอนนั้นถ้าใครร้องเพลงนี้ไม่ได้ก็ต้องถือว่า **"เชยแหลก"** บนราวสะพาน - ท่าน้ำริมคลอง - ศาลาวัด แม้กระทั่งในโบสถ์ พวกหนุ่มๆ รุ่นกระเตาะเป็นต้องแหกปากร้องเพลงนี้กันทั้งนั้น

ทีนี้ยังเหลืออีกเพลงหนึ่งที่ผมขอไว้ ว่าจะต้องนำเนื้อร้องมาลงให้ได้เพื่อให้สมกับที่ตั้งใจไว้ เพลงนี้เป็นเพลงที่สำคัญมากเพลงหนึ่ง สมัยที่มีงานประกวดร้องเพลงตามงานวัด เพลงนี้เพื่อนรักของผมคนหนึ่งเวลาเขาเข้าประกวดร้องเพลงตามงานวัด เขามักจะใช้ชื่อในนามแฝงว่า **"พ.พยอมไพร"** ร้องเพลงตามงานวัดจนมีชื่อเสียงพอตัว ต่อมาภายหลังจึงไปสมัครเป็นนักร้องของวงดนตรี **"ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์"** จนมีชื่อเสียงโด่งดังมากในนามว่า **"สถาพร มุกดาประกร"**

แหม..เหลืออีกเพลงเดียวผมก็ยืดชะยาว กว่าจะลงเอยกันได้ เมื่อตอนแรกผมได้บอกไว้ว่า เพลงนี้เป็นเพลงที่สำคัญมาก สำคัญอย่างไรท่านลองอ่านดูก็แล้วกัน ท่านผู้แต่งเพลงนี้เป็นชั้นบรมครู อดีตท่านเคยเป็นหัวหน้าวงดนตรี **"แจ๊ส"** ของบริษัทภาพยนตร์เสียงศรีกรุงคนแรก เพลงที่ทำให้ท่านมีชื่อเสียงมากที่สุดก็คือ **"เพลงกล้วยไม้ลาที"** ซึ่งเป็นเพลงประกอบภาพยนตร์เรื่อง **"ปู่โสมเฝ้าทรัพย์"** ใน พ.ศ. ๒๔๗๖ แต่เพลงที่ผมจะนำเนื้อร้องมาลงไว้นั้น เป็นเพลงที่ท่านแต่งขึ้นก่อนเข้าไปรับหน้าที่เป็นหัวหน้าวงดนตรีของบริษัทภาพยนตร์เสียงศรีกรุง เพลงที่ผมพูดถึงนี้คือเพลง **"เมื่อเดือนคล้อย"** ท่านแต่งทั้งทำนองคำร้อง และก็ร้องอัดแผ่นเสียงเอง เนื้อร้องมีดังนี้

แหงนมองดูดาว..ดาดอยู่ขาวแวววาวขาวพราย
กลาดเกลื่อนเรียงราย แสงกระจายระยับจับแดนฟ้า
ดาวล้อมเดือนเด่น สุดจะเว้นชมจันทรา
จันทร์เพ็ญงามตา ตื่นตาแลจ้องมองยิ่งมองยิ่งเพลิน
จันทร์งามยามเพ็ญ..ดูดวงเด่นหรือจะเว้นหมางเมิน
ตื่นตาเหลือเกิน เพลินนิยมชมจันทร์เมื่อวันเพ็ญ
ข้างแรมจันทร์เลื่อน แสงไม่เหมือนอย่างเคยเห็น
คอยเดือนดวงเด่น ยังไม่เว้นคะนึงถึงชายซึ้งทรวงใน
หวนนึกถึงความหลัง..เหมือนเมื่อครั้งข้ายังแจ่มใส
ชุ่มชื่นชื้นใน รักสลักปักใจแน่นในอุรา
เดี๋ยวนี้ข้าเศร้า เหมือนจันทร์เจ้าจืดจางตา
โอ้..จันทร์เจ้าขาใยมิส่องแสงมา เหมือนเมื่อคราวันเพ็ญ

นี่เป็นความสับสนของผมหรือเปล่าไม่ทราบ เขียนไปได้เป็นคุ้งเป็นแคว แต่ลืมบอกชื่อท่านผู้แต่งซะนี่ ท่านชื่อ **"เรือโทมานิต เสนะวีณิน ร.น."** หัวหน้าวงดนตรีหญิงวงแรกของเอเชียชื่อว่า **"มานิตแจ๊ส"** เอ้อ..โล่งอกไปที ตานี้หมดสิ้นขบวนความอย่างแน่นอน

เอาล่ะ..ทีนี้กลับมาเล่าเรื่องเก่า สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ หรือยุคสงครามมหาเอเชียบูรพา ตอน พ.ศ. ๒๔๘๘ นี่ เพลงในปีนี้หายากมาก ค้นไปค้นมาก็ไปเจอแต่เพลงของวงดนตรีกรมโฆษณาการซะเป็นส่วนมาก ตามหลักฐานที่บ่งไว้ ของคณะอื่นๆ ก็ไม่ค่อยจะมีปรากฏหลักฐานให้เห็นเลย ความจริงใจผมนั้นอยากจะได้เพลงหลายๆ คณะมารวมกันไว้ เพื่อเป็นอนุสรณ์ให้อนุชนรุ่นหลังได้เห็นผลงาน ว่าคนโบราณนั้นเขาแต่งเพลงกันอย่างไร จะได้มีข้อนำมาเปรียบเทียบ ว่าเพลงในสมัยสงครามนั้น พวกผู้ใหญ่เขายังจะมีสมาธิแต่งเพลงกันอยู่อีกรึ

เพลงต่อไปนี้ก็เป็นเพลงในสมัยสงครามเหมือนกัน และดูเหมือนจะเป็นเพลงที่ได้รับความนิยมกันมากชะด้วย เพลงนี้เป็นผลงานเพลงของ ม.จ.จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ ทั้งทำนองและคำร้อง ชื่อเพลง **"เดือนดวงเดียว"** ขับร้องโดยคุณครูเอื้อ สุนทรสนาน เนื้อร้องมีดังนี้

ดาวเรียงรายระยับนภา ชื่นตาช่างพาให้เคลิ้มฤทัย
เชิญเนื้อนวลยั่วยวนใจ ให้ชื่นชมนิยมแต่ดาว
ยามจันทราส่องฟ้าสว่าง ท่ามกลางดาราจันทราเพริดพราว
เดือนแววับจับฟ้าวาว พรางดวงดาวให้จืดจางไป
เปรียบดวงเดือนเหมือนดังดวงใจ
ฝากรักยอดรักไว้คนเดียว
โอ้เดือนดวงเดียว ฝากรักยอดรักไว้คนเดียว
เปรียบดังดาวบนท้องนภาตื่นตาสุดา
รูปโฉมวิไลเดือนดวงงามเหล่าทรามวัย
ยั่วยวนใจระรื่นตื่นตา เด่นดวงเดือนเด่นเหมือนน้องนาง
ข่มปวงสุรางค์นางในนักหนา...
โอ้เดือนเอยเจ้างามตา พรางดาราให้จืดจริงเจียว
เปรียบดวงเดือนเหมือนน้องนางเดียว
พี่จะไม่แลเหลียวใครเลย
โอ้เดือนดวงเดียว พี่จะไม่แลเหลียวใครเลย
โอ้เดือนดวงเดียว พี่จะไม่แลเหลียวใครเลย...

เพลงที่ผมนำเอาเนื้อเพลงมาลงจบไปแล้วนี่ เป็นบทเพลงที่ไพเราะมากนะฮะ ไม่ทราบว่าขณะที่อเมริกาเอาเครื่องบินมาทิ้งลูกระเบิดนั้น เวลาลงหลุมหลบภัยไม่ทราบว่ามีใครเอาทำนองเพลงนี้ไปฮัมในหลุมหลบภัยบ้างหรือเปล่าไม่ทราบ เพราะว่าคืนไหนเดือนหงาย คืนนั้นแหละ...เตรียมตัวลงหลุมหลบภัยได้เลย ผมยังมีเพลงที่เกี่ยวกับเดือนๆ ดาวๆ นี่หละ และก็เป็นเพลงในยุคเดียวกันนี่แหละ ส่งทางวิทยุกรมโฆษณาการบ่อยครั้งเรียกว่า อยู่ในยุคสงครามเหมือนกัน ดูเหมือนตอนนั้นตามโรงหนังต่างๆ เช่น โอเดียน ศาลาเฉลิมบุรี พัฒนากร ศาลาเฉลิมกรุง ก็ยังพอจะมีวงดนตรีไปเล่นสลับ บางครั้งกำลังแสดงอยู่ดีๆ เสียงหวอก็ดังขึ้นคนกำลังดูดนตรีก็ลุกขึ้นวิ่งหนีเข้าวัด มีอยู่ครั้งหนึ่งผมยังจำได้แม่น ดูเหมือนจะเป็นปลาย พ.ศ. ๒๔๘๘ กำลังเล่นสลับหนังในรอบบ่าย ๒ โมง เล่นไปได้สัก ๓ โมงกว่า เสียงคนเอะอะเอ็ดตะโรจากนอกโรงจนเข้ามาถึงในโรง **"เครื่องบินมาทิ้งระเบิด - เครื่องบินมาทิ้งระเบิด"** เท่านั้นแหละ พ่อเจ้าประคุณเอ่ย..โรงหนังแทบแตก คนในโรงหนังวิ่งกันพรวดพราดเพื่อหนีออกจากโรงหนัง ไปหลบภัยในวัด วัดที่ใกล้กับโรงหนังศาลาเฉลิมกรุงก็คือวัดสุทัศน์ฯ คนยังงี้แน่นไปหมดทั้งในโบสถ์ ทั้งศาลา ทั้งกุฏิพระ

วันนั้นแปลกมาก..ท่านเชื่อมั้ยไอ้กันไม่ได้เอาลูกระเบิดมาทิ้งหรอก เอาถังน้ำมันเปล่าๆ มาทิ้งเล่นๆ แล้วก็บินไป เสียงตะโกนดังลั่นไปทั่ววัด ไม่ใช่ลูกระเบิดโว้ย ไม่ใช่ลูกระเบิดโว้ยเท่านั้นแหละคนที่หนีเข้าไปอยู่ในวัดแตกฮือ กลับเข้าไปโรงหนังอย่างเดิมเพื่อดูดนตรีต่อ รวมทั้งพวกผมด้วยที่หนีเข้าไปอยู่ในวัด ก็กลับมาเล่นให้คนดูต่อไปอีก นี่ก็แสดงให้เห็นว่าคนไทยในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ นั้น เป็นคนกล้าที่สุดในโลกก็ว่า

ขนาดเครื่องบินเข้ามาทิ้งระเบิดพอเปิด **"หวอ"** ปลอดภัยเท่านั้นแทนที่จะกลับบ้าน หนอยแน่..อุตส่าห์กลับเข้าไปดูใหม่อีก คงเสียดายเงินที่ซื้อตั๋วไว้ นี่แหละคนไทยสมัยสงคราม

เอาล่ะ..ผมก็ออกนอกเรื่องนอกราวไปตามประสาคนแก่ไปมากโข ขอกลับเข้าเรื่องเดิมก็เรื่องเพลง เพลงต่อไปนี้เป็นที่ได้ยินบ่อยๆ ในตอนนั้นก็คือ "เพลงดาวล้อมเดือน" เปิดกรอกหูอยู่ทุกวัน ผู้แต่งทำนองและคำร้องทั้ง ๒ คนก็เป็นเพื่อนกัน คือ ธนิต ผลประเสริฐ กับ สุรัฐ พุกกะเวส เนื้อร้องมีดังนี้

โอ้ดวงดาวดูแสงนั้นพราวพร่าง
เด่นลอยฟ้ากลางฟากฟ้าไกล
ดาวรายล้อมดวงเดือนไว้
ข่มให้แสงเดือนเลือนไป
เจ้าทำไมข่มดวงเดือน
หยิ่งทะนงหรือถือว่าทรงศักดิ์
ข้าไม่รักดาวกว่ารักเดือน
ดาวระยิบพริบตาเหมือน
ไม่งามเหมือนหมู่ดาว
เมื่อไหร่หนอจันทร์จะงาม
ข้าครวญเพราะความโศกเศร้า
ข้าครวญถึงคราว คราเมื่อสองเรา
รักเฝ้าพนอต่อกัน
ชื่นหทัยจะเปรียบรักใดชื่น
สุดจะฝืนยามค่ำคืนนั้น
จันทร์เฉิดฉายคล้ายสวรรค์
โอ้คืนนั้นยังจำมั่น
ว่าแจ่มจันทร์เป็นพยาน...

ก็จบไปอีกเพลงหนึ่งแล้วนะฮะ เพลงนี้ถึงสมัยปัจจุบันก็ยังได้รับความนิยมอย่างเหลือล้น แม้กระทั่งวงดนตรีสตริงรุ่นใหม่ก็ยังเอาเพลงนี้ไปอัดเสียงร้องกันเกร่อ ไม่เห็นมีใครบอกว่าเป็นเพลงโบราณเลย เล่นได้ทุกยุคทุกสมัย หรือใครว่าไม่จริง

คนโบราณเขาแต่งเพลงเขามีวิธีการแต่งเพลงอย่างน่ายกย่องมากที่สุด ท่านลองคิดดูซิว่าเพลงที่ผมนำเนื้อร้องมาลงไว้ เป็นเพลงสมัยเมื่อ ๕๐ - ๖๐ ปีมาแล้ว เดี๋ยวนี้ก็ยังนำมาอัดมาร้องกัน เหมือนกับว่าเพลงนี้เพิ่งจะแต่งเมื่อวันสองวันนี่เอง ใครจะไปนึกว่าเป็นเพลงตั้งแต่ครั้งปู่กะย่า ตากะยายโน่นแน่ สมัยนี้แต่งไปแต่งมาก็ต้องไปคว้าเอาของเก่าเขามาเล่าใหม่ แล้วก็โฆษณากันหามรุ่งหามค่ำว่า **"เป็นเพลงมาตรฐาน"** ตอนนี้ยกย่องกันใหญ่ ตอนโน้นก็บอกว่าเป็นเพลงไดโนเสาร์เต่าล้านปี นี่แหละมนุษย์ล่ะ

เพลงที่ผมจะนำเนื้อร้องมาลงไว้ เพลงนี้เป็นเพลงที่พวกหนุ่มๆ สมัยนั้นชอบร้องกันมาก ถ้าใครเกิดไปชอบพอลูกสาวบ้านไหน กลางคืนก็ไปเดินเตร่แถวๆ บ้านผู้หญิงที่ตนชอบ ทีแรกๆ ก็เริ่มด้วยการผิวปากเป็นทำนองก่อนแล้วค่อยๆ ร้องเนื้ออย่างแผ่วเบา คิดว่าสาวเจ้าคงจะได้ยิน ร้องนานเข้าสาวเจ้าก็ยังไม่มีปฏิกิริยา ทีนี้ก็ต้อง

ร้องชะเสียงดังลั่น จนเพื่อนบ้านทนไม่ไหว ก็มีสิ่งของขว้างปามาพอสมควร คราวนี้เสียงร้องจึงสงบได้ นี่คือไอ้หนุ่มสมัยสงครามกับเพลง

แหม..ผมก็บรรยายชะยืดยาว ยังไม่ได้บอกชื่อเพลงพร้อมทั้งคนแต่งทำนอง และคนแต่งคำร้อง เพลงนี้ชื่อว่า **"นวลปรางนางหมอง"** เนื้อร้องผมก็จะนำมาลงให้เห็นต่อไปนี้หละ คิดว่าพอท่านเห็นเนื้อร้องก็คงจะร้องตามได้ทันที

นวลปรางนางดูช้ำ ใครทำให้หมอง
รัญจวนในนวลน้อง ฉันมองเศร้าใจ
ปรางนางเคยนวลยวนเย้าฤดี เสื่อมสิ้นราศีเศร้าไป
พี่มองแก้มนางหมางดวงใจ หมองใดไฉนเล่า
เสียดายปรางทองต้องตรม ใครลอบชมแล้วฤๅเจ้า
โถ..ใครคงชมช่มเอา เหลือจะเศร้าเร้ารัญจวน
เหลือบจะไต่หรือริ้นไรแกล้งทำ ฤๅพรายย้ำคนลอบทำกล้ำกวน
โถ..ทำเสียจนสิ้นนวล เรียมสู้สงวนช้ำนวลตรมใจ
นวลปรางนางหมอง พี่หวังปองต้องหมองไหม้
ปรางทองหมองลงไป พี่พลอยหม่นหมองดวงใจ
พี่สุดแสนจะทนได้ โอ้..ใจจะขาดแล้วเอย...

เพลงนี้ไม่รู้เป็นอย่างไร ผู้ใหญ่ในวงการรัฐบาลชอบร้องกันมาก และก็ร้องกันเพราะๆ ทุกท่านอย่างเช่น **"ท่านรองนายกรัฐมนตรีสมัคร สุนทรเวช"** อย่างนายธนาคารใหญ่อย่างเช่น **"คุณชัยรัตน์ คำนวน"** ท่านนี้ถึงกับอัดแผ่นเสียงทำเทปเพื่อการกุศล

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ นั้น สิ่งที่ชาวบางกอกเกลียดที่สุดก็คือคืนเดือนหงาย เพราะถ้าคืนไหนเดือนหงายล่ะก้อ เป็นต้องเตรียมตัวห่อข้าวห่อของที่มีค่า เมื่อได้ยินเสียง **"หวอ"** จะได้หยิบฉวยเอาไปลงหลุมหลบภัยด้วย เพื่อไม่ให้เสียเวลาที่จะไปเก็บข้าวของตอนที่หวอมา ดังนั้นต่อไปนี้ผมมีเนื้อเพลงๆ หนึ่ง ซึ่งเป็นเพลงในสมัยนั้นเหมือนกัน เพลงนี้ชื่อว่า **"ฉันไม่ชอบเดือนหงาย"** ทำนองของครูเอื้อ สุนทรสนานและคำร้องของคุณครูแก้ว อัจฉริยะกุล ถ้าฟังแต่เพียงชื่อก็คงเข้าใจว่าเป็นเหตุการณ์ที่ผมเล่ามาแต่ตอนต้น แต่เนื้อร้องกลับไม่ใช่อย่างที่คิดไว้ ท่านลองอ่านเนื้อดูซิฮะว่าเป็นอย่างไร เนื้อร้องเพลงนี้มีดังนี้ฮะ

ค่ำลงแสงเดือนเยือนฟ้าลงมานั่น
นั่งมองแสงจันทร์พราวพรรณอยู่ไกล
ฉันได้เห็นแสงเจ้าแล้วเศร้าระกำช้ำใจ
อยากจะให้จากไปลับไกลแรมลา
อกเอ๋ยชรอยเดือนน้อยจะคอยแกล้ง
จิตคอยระแวงเหมือนแสร้งส่องมา
ดูพระจันทร์ที่ไรหัวใจกลับตรมระทมอุรา
ควรหรือมาพาให้ใจตรม

ครั่นครวญคิดทวนความหลังยังจำได้
ครั่นครวญครั้งใดดวงใจต้องตรม
ช้ำหนักหนาเพราะว่าครั้งก่อนฉันเคยระทม
ไม่อยากเห็นอยากชมเพราะตรมทรวงใน
เมื่อไหร่หนอจันทร์ดวงนั้นจะลอยเลื่อน
เมื่อไหร่หนอเดือนคล้อยเคลื่อนแรมไกล
ใครเขาชมดวงจันทร์ฉันชมไม่ลงนึกปลงปลอบใจ
มัวช้าใยจงไปอย่ามา
อกเอ๋ยฉันเคยชอกช้ำยังจำได้
ติดตรึงหัวใจตรมในอุรา
ครั้นก่อนนั้นช้ำชอกเสียวยอกระกำน้ำตา
ให้วาบหวิวอุราน้ำตาพร่างพรม
หากมือฉันยาวไปคว้าจันทราได้
จะโยนทิ้งไปเพราะไม่ชื่นชม
รอยระกำยังตรึงฉันจึงเจ็บใจหมองไหม้อกตรม
ความระทมยังตรมอยู่เอย..

ท่านผู้อ่านที่เคารพ..ท่านลองพิจารณาเนื้อร้องเพลงนี้ดูซิฮะ ว่าท่านผู้แต่งคำร้องนั้นท่านเข้าใจแฝงสิ่งที่คนในสมัยสงครามไม่ชอบ ดังที่ได้นำมากล่าวไว้แต่ตอนต้นแล้วว่าคือ **"คืนเดือนหงาย"** ซึ่งมีความหมายอยู่ในเนื้อเพลงแทบทุกวรรคทุกตอน กลับกลายเป็นความทุกข์ระทมด้วยความรัก แทนที่จะบอกออกมาตรงๆ ว่า **"กลัวลูกระเบิดมากกว่าถ้าเวลาเดือนหงาย"**

ท่านที่เคารพ..คราวนี้ต้องขอลาไปก่อน ไม่ใช่ ดึกแล้วคุณขาขอลาไปก่อน นะครับ ก่อนจะจากกันด้วยเพลงสุดท้าย ผมต้องขออนุญาตนำบทเพลงที่ใช้มาตั้งแต่เริ่มสงคราม และเพลงนี้ก็มีความหมายมากสำหรับพี่น้องชาวไทยในสมัยนั้น เพลงนี้เป็นเพลงที่สำคัญส่งวิทยุเป็นเพลง **"ซิ๊กแนล"** ถ้าเพลงนี้ขึ้นเวลาใด จงจำไว้ว่าเตรียมตัวลงหลุมหลบภัยได้ทันทีไม่ต้องมีใครมาเตือนให้เสียเวลา ต่อจากนี้ไปเป็นบทเพลงที่ผมได้กล่าวถึงนี่หละ เพลงนี้ชื่อว่าเพลง **"รักชาติยิ่งชีพ"** เนื้อร้องมีดังนี้ฮะ

เกิดเป็นไทย เป็นไทยดังนาม
เพียบด้วยความรักชาติยิ่ง
ทั้งใจทั้งกายทุกสิ่ง อีกวาจาจริงทุกสิ่งไป
ชาติที่รักของไทยเราควรเทอดไว้บูชา
มีคุณล้นเหลือล้นค่า สุดคณนานับได้

เราเป็นไทยต้องใจมีความรักชาติ
เราต้องพลีชีวาต สละให้ชาติด้วยความหวังดี
มา..เกิดพงศ์วงศ์วารของไทย
เราร่วมใจดำรงคงชาติด้วยดี
รักชาติเรานี้ยิ่งชีพ...

เป็นอันว่าจบสิ้นขบวนความตามท้องเรื่อง **"เพลงไทยสมัยสงคราม"** สาเหตุก็เพราะว่าสงครามมันสิ้นสุดในปีนี้คือ พ.ศ. ๒๔๘๘ เพราะว่าต่อจากนี้ไปก็ไม่ใช่เพลงในสมัยสงครามแล้ว สาเหตุที่สงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติได้นั้นก็คือ

เนื่องด้วยอเมริกาได้เอาลูกระเบิด **"ปรมาณู"** ไปทิ้งที่เมือง **"ฮิโรชิมา"** ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ และได้ไปทิ้งที่ **"เมืองนางาซากิ"** เป็นครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ เมื่อประเทศญี่ปุ่นโดนอเมริกาเอาลูกระเบิดปรมาณูไปทิ้งเดือนเดียวกันห่างกันแค่ ๒ วันเท่านั้น ใครจะไปอยู่ไหว ดังนั้น..สมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิ์แห่งประเทศญี่ปุ่น พบเห็นพลเมืองของพระองค์ท่านตายเป็นหมื่นเป็นแสน จนพระองค์ทนเห็นสภาพอย่างนั้นมิได้ จึงได้มีพระบรมราชโองการประกาศยอมแพ้ เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ก็เป็นอันว่าสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ หรือที่เรียกกันอย่างหนึ่งว่า **"สงครามมหาเอเชียบูรพา"** สุดท้ายผมก็ต้องขอลาท่านไปก่อน สวัสดีครับ..

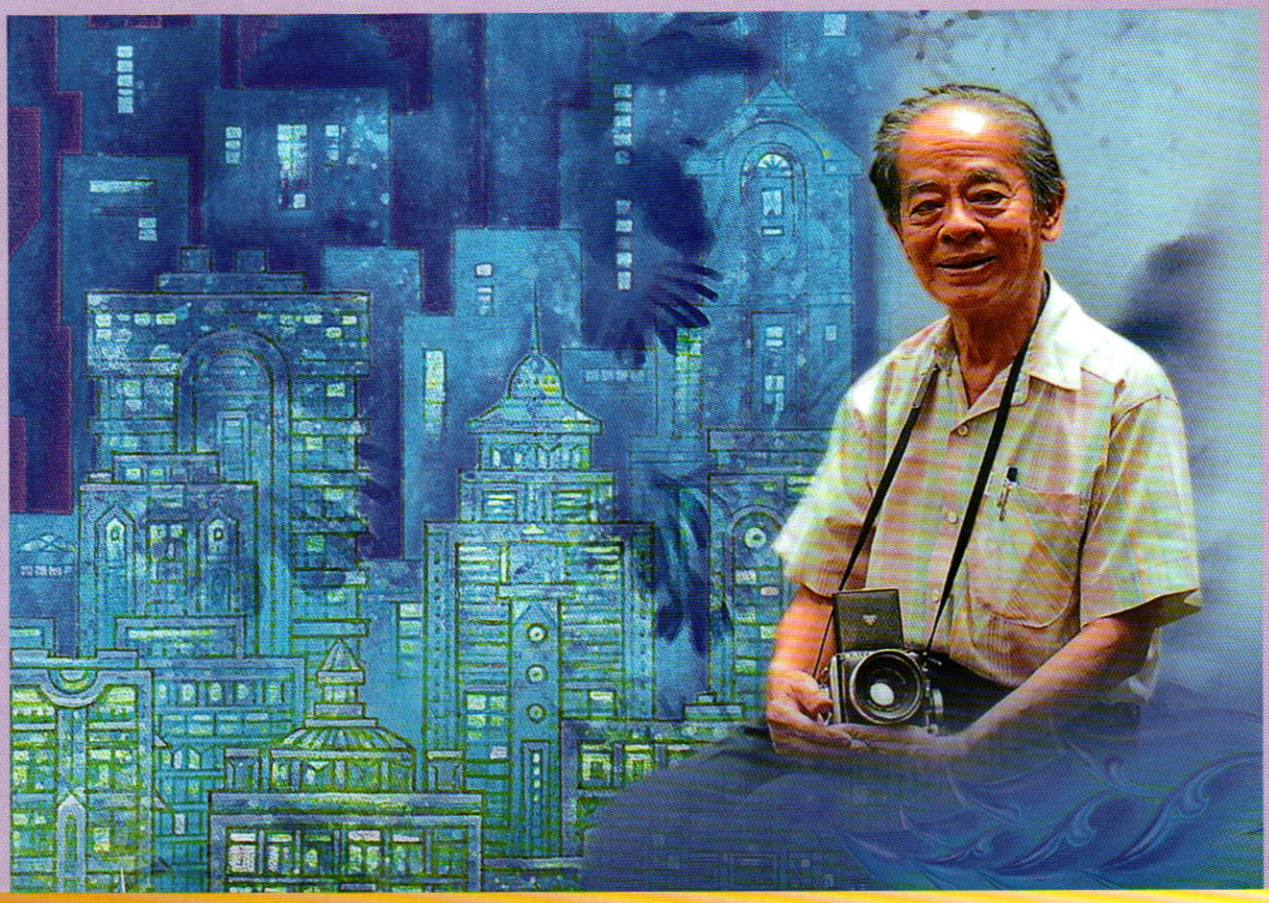

วิกฤตวัฒนธรรม

ศาสตราจารย์ระพี สาคริก

สภาพวัฒนธรรมของคนท้องถิ่น ซึ่งกำลังเผชิญกับสภาวะวิกฤตอยู่ในขณะนี้ หลังจากนำมาพิจารณาภาพรวม และโครงสร้างที่เป็นพื้นฐานของสังคมไทยให้ถึงความจริง หากรากฐานจิตใจมีอิสระถึงระดับหนึ่ง ย่อมรู้สึกได้ว่า บ้านหลังนี้กำลังโงนเงน ง่อนแง่น จึงอดเป็นห่วงไม่ได้ว่า วันหนึ่งข้างหน้าอาจะพังลงมากองอยู่กับพื้นดิน เพื่อให้คนต่างถิ่นเข้ามาใช้โอกาสครอบครองแผ่นดินผืนนี้ ซึ่งเดิมเป็นของคนไทยโดยชอบธรรม เพื่อนำไปใช้สร้างบ้านหลังใหม่ที่เป็นของคนต่างชาติได้ไม่ยาก

เมื่อพูดถึงเรื่องวัฒนธรรม คนไทยส่วนใหญ่มักสะท้อนภาพพจน์ออกมาโดยที่เข้าใจว่า เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการแต่งชุดไทย รำละครไทย ดนตรีไทย และภาษาไทย แม้สิ่งที่กล่าวมานี้ จะมีความเชื่อสืบทอดกันมาช้านานแค่ไหน แต่สิ่งที่สะท้อนออกมาให้เห็นอยู่ในปัจจุบันแทบทุกเรื่อง จนกระทั่งมีการนำเอาแผ่นดินถิ่นเกิดไปขายให้กับคนต่างชาติ กระทั่งมีการแก้ไขกฎหมายเพื่อเปิดช่องทางให้สามารถกระทำได้ เป็นเพราะขาดการหยั่งรากความรู้สึกนึกคิดลงไปถึงพื้นฐานชีวิตตัวเอง จึงทำให้เกิดช่องว่าง เปิดโอกาสให้สิ่งแปลกปลอมเข้ามาถือครอง ดังเช่น การนำเอาอิทธิพลเงินและความทันสมัยทางวัตถุเข้าไปซุกไว้ภายใต้จิตสำนึก

สิ่งเหล่านี้ ทำให้อดรู้สึกเป็นห่วงไม่ได้ว่า คนทุกวันนี้ ส่วนใหญ่หาได้เข้าใจความหมายของวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง จึงสะท้อนออกมาให้เห็นว่า มีการเอาผลพวงทางวัฒนธรรม มากล่าวย้ำกันอย่างเชื่อมั่น ดังนั้น รากฐานซึ่งเป็นความจริงที่ควรมีอยู่ในจิตใจคนไทยทุกคน หาได้สอดคล้องกันกับความหมายของวัฒนธรรม ซึ่งเป็นรากเหง้าของการดำเนินชีวิต เพื่อความมั่นคงของสังคม และประเทศชาติในระยะยาว โดยที่ในอดีตเคยกล่าวว่า วัฒนธรรม คือ **พื้นฐานสังคมที่ทำให้ชาติบ้านเมือง เกิดความมั่นคงยั่งยืน**

ผู้เขียนได้ทำรายการโทรทัศน์ชื่อว่า **"ศาลาริมสวน"** ให้กับสถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๑ มานานหลายสิบปีแล้ว ซึ่งแนวความคิดพื้นฐานของรายการนี้ไม่ได้อยู่ที่ต้นไม้ดอกไม้ หากอยู่ที่สัจธรรมของชีวิต ซึ่งหยั่งรากลงสู่พื้นดินของคนไทยทั้งหมด ถ้าจะกล่าวว่า พื้นฐานความคิดของรายการนี้ อยู่ที่การเน้นความสำคัญของพื้นดินถิ่นเกิดร่วมกับความรัก ซึ่งมนุษยชาติทุกคน ควรจะมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองก็ไม่น่าจะผิด

แต่คนส่วนใหญ่ มักมองเห็นว่า เป็นรายการเรื่องกล้วยไม้บ้าง เรื่องต้นไม้อื่นๆ บ้าง มากกว่าที่จะมองทะลุลงไปให้ถึงรากเหง้าของความคิด เพื่อการพัฒนาความมั่นคงและยั่งยืนของสังคม ซึ่งซ่อนอยู่ในส่วนต่างๆ ของรายการ

อนึ่ง สิ่งซึ่งกล่าวมาแล้วทั้งหมด หลังจากได้ยินคำปรารภจากคนทั่วไปกว้างขวางเท่าไหร่ หากใช้โอกาสมองย้อนกลับมาหาเหตุและผล ในที่สุดย่อมพบความจริงว่า คนจำนวนมากในสังคมยุคนี้ ทั้งๆ ที่ชอบรายการ แต่ก็มองไม่ถึงความจริง ซึ่งอยู่ในรากฐานการดำเนินการ คงรู้แต่ว่า มีความพอใจในเนื้อหาสาระ แต่ก็ยากที่จะบอกว่ามันเป็นเพราะอะไร

อยู่มาวันหนึ่ง ผู้เขียนเดินทางออกไปถ่ายทำรายการเริ่มต้นจากจังหวัดเพชรบูรณ์ แล้วย้อนกลับมาที่กรุงเทพฯ ระหว่างทางได้หยุดพิจารณาสิ่งที่ปรากฏอยู่สองข้างทางเป็นช่วงๆ โดยเฉพาะสิ่งที่เกิดจากพฤติกรรมของคน ซึ่งพบเห็นอยู่สองข้างทาง แล้วถ่ายทำมาออกรายการมีอยู่ช่วงหนึ่งได้สังเกตเห็นว่า มีช่องทางเดินผ่านพุ่มไม้เข้าไปในไร่ ผู้เขียนได้สังเกตเห็นภาพๆ หนึ่ง ซึ่งเป็นผลจากการที่มีฝนตกใหม่ๆ โดยที่มีน้ำขังอยู่ในรอยเท้าและรอยรถยนต์ หลังจากยืนพิจารณาอยู่ครู่หนึ่ง ทำให้เข้าใจสัจธรรมของมนุษย์ จนกระทั่งนำมาสรุปได้ว่า **รอยเท้าของมนุษย์ที่ปรากฏอยู่บนพื้นดิน หมายถึง วิญญาณความรักพื้นดินของมนุษย์เอง หลังจากมองเห็นรอยรองเท้าและล้อรถ ก็เริ่มเห็นความจริงต่อไปอีกว่า มนุษย์เริ่มลืมตัว เพราะรังเกียจพื้นดินมากขึ้น**

สิ่งที่หยิบยกมาเน้นความสำคัญย่อมอ่านได้ถึงนิสัยอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคน แต่นิสัยดังกล่าว ก็ใช่ที่จะเกิดขึ้นกับคนทั้งหมดไม่ คงมีแค่บางคน แต่ถึงจะมีเพียงคนเดียวที่เหลืออยู่ หากมอง

เห็นความจริงควรรู้ได้ว่าปรัชญาบทนี้ ธรรมชาติได้เปิดโอกาสให้วิถีทางสู่การสร้างสรรค์ หวนกลับมาปรากฏขึ้นใหม่ ดังเช่น สิ่งที่เรากล่าวกันว่า แม้มีน้อย ก็มีมากได้ ส่วนอีกด้านหนึ่ง แม้มีมากก็เหลือน้อยได้ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเคยกล่าวไว้ว่า **มีมากมีน้อย ย่อมไม่ใช่ของจริง** ซึ่งเราจะต้องไปยึดติดอยู่กับมัน หรืออีกนัยหนึ่ง **ขอให้ทุกคนเพียรพยายามทำดีที่สุด โดยไม่รู้สึกท้อถอย**

ขณะนี้ สังคมกำลังเกิดปัญหา ทำให้เดือดร้อนหนักมากยิ่งขึ้น หากนำวิถีการเปลี่ยนแปลงมาพิจารณาค้นหาความจริง โดยใช้จิตใจตนเองเป็นพื้นฐาน ผู้ที่มองเห็นได้ลึกซึ้งถึงระดับหนึ่ง ย่อมหยั่งรู้ความจริงได้ว่า คนทุกวันนี้ ส่วนใหญ่มักมีนิสัยพูดเอาแต่ได้ด้านเดียว แต่การปฏิบัติกลับไม่ทำให้เห็นผลการเปลี่ยนแปลงสู่วิถีการที่สร้างสรรค์ ประเด็นที่กล่าวมาแล้ว เราจะพบได้แทบทุกเรื่อง อาทิ การที่ผู้เขียนออกไปพัฒนาชนบท โดยมีจิตใจหยั่งลงถึงคนระดับล่างอย่างลึกซึ้ง จากการปฏิบัติเริ่มตั้งแต่การลงไปทำการเกษตรที่พื้นดินร่วมกับเกษตรกร จนกระทั่งปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าของท้องถิ่นลดลงอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนั้น ยังช่วยชะลออัตราการอพยพเข้าเมืองของคนระดับชาวบ้าน เมื่อมีการจัดงานเผยแพร่ความรู้ อีกทั้งพัฒนาจิตใจให้คนเห็นช่องทางประกอบอาชีพ ผู้เขียนได้ยินผู้บริหารระดับสูงขององค์กรที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนรายหนึ่งกล่าวว่า **อาจารย์ทำดีมาก ช่วยไปทำให้ผมบ้างสิ**

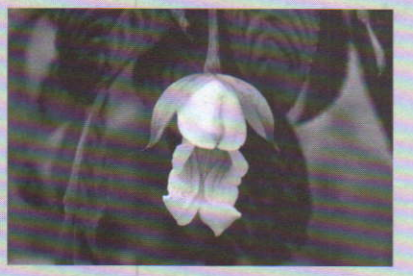

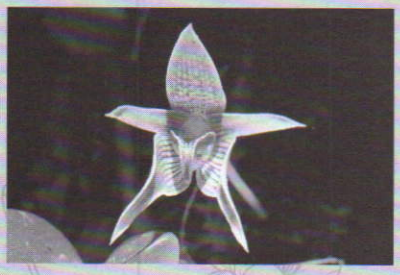

คำปรารภดังกล่าว สะท้อนผลให้สามารถอ่านถึงความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจของผู้บริหารระดับสูงคนนั้นได้ว่า เขาคงคิดว่าในโลกนี้ มีผู้เขียนเพียงคนเดียว ส่วนคนอื่นไม่เกี่ยวข้อง หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวว่า **เป็นการคิดแบบเอาตัวรอด**

ตัวอย่างอีกประเด็นหนึ่ง ซึ่งผู้เขียนมักพบบ่อยๆ คือ ความคิดของคนจำนวนมาก มักเห็นว่าผู้เขียนเป็นคนใจเย็น เพราะอยู่กับต้นไม้ ซึ่งแท้จริงแล้ว สะท้อนให้เห็นความจริงว่า บุคคลผู้นั้นมองปัญหาของสังคมโดยยึดติดอยู่กับรูปวัตถุ แทนที่จะรู้ได้ว่า คนที่มีนิสัยใจเย็นก็เพราะอยู่กับความหลากหลายของเพื่อนมนุษย์เป็นพื้นฐาน

สิ่งที่กล่าวมานี้ เห็นเพียงตัวอย่าง ซึ่งนำไปสู่ความจริงได้ทุกเรื่อง อนึ่ง คนลืมตัว หากมองภาพรวมของวิถีชีวิตที่เกิดมาจากระดับล่าง ครั้นเติบโตขึ้นมาถึงระดับหนึ่งแล้ว มักขาดความมั่นคงอยู่กับความจริงที่อยู่ในจิตใจตนเอง ดังเช่น การที่เคยผ่านความยากลำบาก พอโตขึ้นมาได้พบกับความสะดวกสบาย แทนที่รากฐานจิตใจจะสำนึกได้ถึงคุณค่าของสิ่งซึ่งชีวิตตนผ่านพ้นมาแล้ว กลับหลงอยู่กับสิ่งที่เป็นปัจจุบัน

ดังเช่นทุกวันนี้ เราจะเห็นได้ไม่ยากว่า ผู้ซึ่งเคยใช้ชีวิตติดดินมาก่อน หลังจากขึ้นมาอยู่ในระดับที่ได้รับความสะดวกสบาย และเอาใจจากผู้อยู่ภายใต้อำนาจ แทนที่จะหวนกลับมาสู้กับจิตใจตนเองให้มั่นคงเข้มแข็งเพื่อเอาชนะอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมให้ได้ กลับปล่อยจิตใจให้หลงอยู่กับสิ่งใหม่ๆ

แผ่นสลักภาพพระนางสิริมหามายาพุทธมารดาประสูติเจ้าชายสิทธัตถะ

เจ้าชายสิทธัตถะ

อนึ่ง ความเห็นแก่ตัว อันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ ย่อมทำให้คนมีนิสัยมองออกจากตัวเองไปหาผู้อื่นและสิ่งอื่น คนยุคนี้จึงมีพฤติกรรมทะเลาะเบาะแว้งกัน เพื่อหวังแย่งชิงผลประโยชน์ส่วนตนกันอย่างกว้างขวาง ผู้เขียนเคยเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับความรักระหว่างเพื่อนมนุษย์ โดยสรุปไว้ว่า พื้นดิน คือ สื่อความรักของมวลมนุษยชาติอันเป็นอมตะ **ถ้าคนในสังคมมีความรักพื้นดินถิ่นเกิด ที่หยั่งรากลงลึกซึ้งร่วมกันเป็นส่วนใหญ่ สังคมย่อมเกิดความรัก ความสามัคคี อีกทั้งมีความสุขมากกว่านี้** แต่การเปลี่ยนแปลงเท่าที่พบในขณะนี้ เราจะเห็นได้ว่า เมื่อถึงวันแห่งความรัก ภาพสะท้อน ซึ่งปรากฏออกมาจากสังคมส่วนใหญ่ จนกระทั่งกลายเป็นพิธีการที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ก็คือ การจัดให้คนแต่งงานกันในวันแห่งความรัก จนกระทั่งจะกลายเป็นประเพณี แสดงให้เห็นว่าคนส่วนใหญ่ในสังคมยุคนี้ เกิดความเข้าใจว่า **ความรักหมายถึงความรักทางเพศ** แทนที่จะเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งยิ่งกว่านั้นว่า ความรักพื้นดิน คือ ความหมายของคนทุกศาสนาและลัทธิความเชื่อ ซึ่งถ้าคนส่วนใหญ่เข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง คงยอมรับความจริง ช่วยให้เกิดความเข้าใจดีระหว่างคนต่างศาสนา และส่งเสริมให้โลกบังเกิดสันติสุขมากกว่านี้

ทุกวันนี้ ความเข้าใจ และการเห็นใจซึ่งกันและกันของคนในสังคมดูจะเลือนลางลงไป จนกระทั่ง มองเห็นได้ยากยิ่งขึ้นทุกขณะ อาทิ ประเด็นซึ่งหยิบยกมาเป็นตัวอย่าง แม้ในด้านพุทธศาสนา ซึ่งมีการแสดงภาพเขียนในเชิงพุทธประวัติ ที่เขียนติดไว้ที่ข้างฝาผนังตามโบสถ์และวิหารเก่าๆ สะท้อนออกมาให้เห็นว่า ชีวิตพระพุทธองค์ ที่ประสูติมาจากครรภ์พระมารดา แล้วเดินได้เลย นอกจากนั้น ยังมีดอกบัวรองรับอยู่ที่พระบาทด้วย ภาพเขียนดังกล่าว แม้แต่คนที่ปากบอกว่านับถือศาสนาพุทธ ก็ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ทำให้ตีความไม่ออกเป็นส่วนใหญ่

ความจริงแล้ว หากมองภาพโดยรวม ถ้าเป็นคนมีนิสัยเห็นใจผู้อื่นย่อมเข้าใจภาพดังกล่าวได้ไม่ยาก โดยที่รู้ว่า พระพุทธเจ้าหลังจากประสูติออกมาแล้ว มีจิตใจ ซึ่งพร้อมจะให้แก่เพื่อนมนุษย์อยู่แล้วอย่างเป็นธรรมชาติ แต่คนที่มีนิสัยเห็นแก่ตัว ย่อมไม่เห็นความสำคัญของจิตใจ นอกจากนั้น การที่มีดอกบัวรองรับอยู่ที่พระบาท ย่อมหมายถึง การมีใจเป็นบุญเป็นกุศล

ในขณะที่เราพูดกันถึง เรื่องวิกฤตทางวัฒนธรรม ถ้าไม่ยึดติดช่วยให้ตนเองสามารถเปิดใจได้ถึงกระแสการเปลี่ยนแปลง ย่อมสามารถหยั่งรู้ความจริงได้อีกระดับหนึ่งว่า วิกฤต หรือไม่วิกฤต ไม่ควรจะมีตัวตนให้ต้องยึดติด หากหมายถึงวิถีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งในที่สุดหลังจากไปถึงจุดหนึ่งแล้ว ย่อมหวนกลับมาสู่อีกด้านหนึ่ง ตามหลักธรรมชาติ

บุคคล และหน่วยงานดีเด่นของชาติ
ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๙

วิษณุ เอมประณีตร์

คัดเลือกโดย คณะอนุกรรมการคัดเลือกและเผยแพร่ผลงานดีเด่นของชาติ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

นายประยงค์ รณรงค์

มูลนิธิตงฮั้วการแพทย์ในพระบรมราชูปถัมภ์

ROSE GARDEN Riverside

บริษัท สวนสามพราน จำกัด

ร้อยตำรวจตรี วิชัย สุริยุทธ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ยงยุทธ วัชรดุลย์

ศาสตราจารย์อุดม รุ่งเรืองศรี

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
เรื่อง ผลการคัดเลือกบุคคลและหน่วยงานดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๙

. . . . . .

ด้วยสำนักนายกรัฐมนตรี โดยคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ได้ดำเนินการคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ทั้งภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศ ที่มีผลงานดีเด่นเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศ เพื่อรับพระราชทานรางวัลจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการนี้ การคัดเลือกบุคคลและหน่วยงานดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๙ ได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งมีบุคคลและหน่วยงานที่ได้รับการคัดเลือก ดังนี้

๑. สาขาพัฒนาสังคม

ประเภทบุคคล ได้แก่

- นายประยงค์ รณรงค์ *(ด้านการพัฒนาชุมชน)*

ประเภทหน่วยงาน ได้แก่

- มูลนิธิตงฮั้วการแพทย์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ *(ด้านการสาธารณสุข)*

๒. สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ

ประเภทหน่วยงาน ได้แก่

- บริษัท สวนสามพราน จำกัด *(ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว)*

๓. สาขาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประเภทบุคคล ได้แก่

- ร้อยตำรวจตรี วิชัย สุริยุทธ

๔. สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ประเภทบุคคล ได้แก่

- ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ยงยุทธ วัชรดุลย์

๔. สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย

ประเภทบุคคล ได้แก่

- ศาสตราจารย์อุดม รุ่งเรืองศรี *(ด้านการอนุรักษ์ภาษาถิ่น)*

ประกาศ ณ วันที่ ๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙

(นายวิษณุ เครืองาม)
รองนายกรัฐมนตรี
ประธานกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

นายประยงค์ รณรงค์

บุคคลดีเด่นของชาติ สาขาพัฒนาสังคม (ด้านการพัฒนาชุมชน)

นายประยงค์ รณรงค์ เกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ ที่ตำบลนากะชะ สำเร็จการศึกษาชั้นประถมปีที่ ๔ มีอาชีพทำสวนยางพาราที่ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ทำให้ทราบปัญหาของชาวสวนยางในชุมชนของตนเองเป็นอย่างดี จึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาอาชีพการทำสวนยางของชุมชนให้มีความมั่นคงเพื่อให้แต่ละครอบครัวในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยเป็นผู้นำในการให้ความรู้ที่ถูกต้องในการพัฒนาชุมชนและดำเนินการปฏิบัติจริงใน ๕ แนวคิดของการพัฒนา คือ

๑. การพัฒนาอาชีพทำสวนยางพารา โดยจัดตั้งกลุ่มเกษตรทำสวนไม้เรียง สร้างโรงงานแปรรูปน้ำยางสดเป็นยางแผ่นอบแห้งและยางแผ่นรมควัน

๒. การจัดการเรียนรู้ในชุมชน โดยจัดตั้ง **"ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนไม้เรียง"** ขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งดีๆ ที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. การจัดทำแผนแม่บทชุมชน โดยเน้นการพึ่งตนเอง ภายใต้หลักเศรษฐกิจพอเพียง

๔. การจัดองค์กรที่เหมาะสมของชุมชน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาที่ใหญ่เกินกว่าที่แต่ละครอบครัวจะแก้ได้

๕. การวางระบบวิสาหกิจชุมชน โดยการให้ความรู้ความเข้าใจการทำธุรกิจในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน

นายประยงค์ฯ ได้นำความรู้ทั้ง ๕ แนวคิดนี้ไปขยายผลให้แก่กลุ่มบุคคลต่างๆ ในพื้นที่อื่นๆ ด้วยการจัดพิมพ์เป็นหนังสือชื่อ **"ความรู้ประสบการณ์ และแนวคิดของชุมชนไม้เรียง"** เพื่อเผยแพร่ รวมทั้งได้เดินทางไปบรรยายให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศอีกด้วย

นายประยงค์ รณรงค์ แม้จะด้วยความรู้ที่จบการศึกษาเพียงชั้นประถมปีที่ ๔ แต่ก็เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการครองตน ครองคน และครองงาน อย่างมีประสิทธิภาพประกอบกับนอกจากจะเป็นผู้มีความคิดริเริ่มแล้วยังหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์มากมายหลายด้านให้แก่ท้องถิ่นของตนจนขยายออกไปเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง และไม่เคยหยุดนิ่ง เนื่องด้วยมีความมุ่งมั่นจะทำเพื่อพัฒนาชุมชนและเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างแท้จริง

มูลนิธิตงฮั้วการแพทย์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

หน่วยงานดีเด่นของชาติ สาขาพัฒนาสังคม (ด้านการสาธารณสุข)

มูลนิธิตงฮั้วการแพทย์ ตั้งอยู่ที่เลขที่ ๘/๕ ซอยไมตรี ถนนพลับพลาไชย แขวงเทพศิรินทร์ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร จดทะเบียนเป็นมูลนิธิเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔ วัตถุประสงค์หลักคือ ตั้งสถานพยาบาลเพื่อสงเคราะห์คนยากจนที่ไม่มีเงินค่ารักษา ยามเจ็บป่วยได้มารับการตรวจรักษา โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ นอกจากนั้นยังร่วมมือกับองค์กรประชาสงเคราะห์อื่นๆ เพื่อช่วยเหลือสังคมยามเกิดภัยพิบัติ เช่น อัคคีภัย อุทกภัย เป็นต้น มูลนิธิฯ ให้การรักษาและจ่ายยา โดยมีแพทย์ทั้งแผนโบราณและแผนปัจจุบันหมุนเวียนมารักษาประจำมูลนิธิฯ จำนวน ๒๘ คน มูลนิธิฯ สงเคราะห์ผู้ป่วยทุกคนโดยไม่เลือกชั้น วรรณะ เชื้อชาติ หรือศาสนาใด ถือเป็นองค์กรการกุศลเพื่อผู้ยากไร้โดยแท้

ในระยะเริ่มแรกมูลนิธิฯ มีผู้มารับบริการเพียงวันละ ๒๕๐ - ๓๐๐ คน และเพิ่มมากขึ้นตามลำดับจนมูลนิธิฯ ได้ที่ตั้งสถานพยาบาลที่ถาวรขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ เปิดรักษาตามแผนปัจจุบันเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ และใน พ.ศ. ๒๕๒๘ มูลนิธิฯ ได้ตั้งสถานพยาบาลแห่งใหม่ที่ถนนตากสิน แขวงบุคคโล และในปีเดียวกันนั้นเองมูลนิธิฯ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ นับเป็นความปลาบปลื้มของกรรมการบริหารมูลนิธิฯ เป็นอย่างยิ่ง

เงินทุนในการบริหารกิจการของมูลนิธิฯ ได้มาจากผู้อุปถัมภ์ถาวรของมูลนิธิฯ ที่บริจาคจำนวนกว่า ๓,๐๐๐ ราย และเงินบริจาคจากกรรมการมูลนิธิฯ อีกประมาณ ๑๐๐ คน รวมทั้งผู้มีจิตศรัทธาโดยทั่วไปที่สนับสนุนงานของมูลนิธิฯ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของสถานพยาบาลทั้งสองแห่ง ปัจจุบันมีการตรวจรักษาและจ่ายยาทั้งแพทย์แผนจีน และแผนปัจจุบัน มีการรักษาแบบฝังเข็ม และเพิ่มแผนกทันตกรรมด้วย นับว่ามูลนิธิตงฮั้วการแพทย์ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นองค์กรการกุศลที่ช่วยเหลือประชาชน โดยเฉพาะคนยากไร้ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นตัวอย่างที่ดีของสังคมไทย

ROSE GARDEN
Riverside

บริษัท สวนสามพราน จำกัด

หน่วยงานดีเด่นของชาติ สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ (ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว)

บริษัท สวนสามพราน จำกัด ตั้งอยู่ ตำบลยายชา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม สวนสามพราน มีจุดเริ่มต้นจากการปลูกกุหลาบนานาชนิดเพื่อความสวยงาม ขยายไปสู่การทำไร่กุหลาบเพื่อตัดขายไปยังจังหวัดใกล้เคียง เมื่อ ๔๔ ปีที่ผ่านมา และจากวันนั้นจนถึงปัจจุบัน สวนสามพรานได้กลายเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ แหล่งท่องเที่ยว โรงแรมขนาดใหญ่ที่มีมาตรฐาน และมีสนามกอล์ฟที่ดีแห่งหนึ่งของโลก เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก

สวนสามพรานเป็นอาณาจักรแห่งการท่องเที่ยวที่ดีเด่นทั้งความสวยสดงดงามของพืชพรรณนานาชนิด ทั้งทำเลภูมิประเทศอยู่ริมแม่น้ำนครชัยศรี ทั้งการวางแผนภูมิสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม พร้อมทั้งส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเข้าไว้ด้วยกันอย่างเหมาะสมกลมกลืน จนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของเมืองไทยที่ได้รับความไว้วางใจให้เป็นสถานที่ต้อนรับพระราชอาคันตุกะจากหลายประเทศ ต้อนรับระดับผู้นำประเทศ และบุคคลสำคัญอื่นๆ อีกหลายท่าน ตลอดจนได้จัดงานสำคัญระดับโลก เช่น เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ สวนสามพรานได้รับเลือกให้เป็นสถานที่ประชุมกล้วยไม้โลก และการจัดประชุมนานาชาติอีกหลายงาน ส่งผลให้ปัจจุบันสวนสามพรานเป็นสถานที่จัดการประชุมระดับมาตรฐานโลกแห่งหนึ่ง

ระยะเวลา ๓๐ ปีที่ผ่านมา สวนสามพรานได้ริเริ่มจัดศูนย์การแสดงวัฒนธรรมไทยพื้นถิ่นขึ้นเป็นแห่งแรกและกลายเป็นสิ่งที่ได้สร้างชื่อเสียงแก่สวนสามพรานให้เป็นที่รู้จักกันดีทั่วโลก โดยจัดเป็นศูนย์แสดงนาฏศิลป์ ๔ ภาค คณะนาฏศิลป์สวนสามพรานได้มีโอกาสเดินทางไปเผยแพร่การแสดงศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวของไทยให้เป็นที่รู้จักในประเทศต่างๆ ทั่วโลกกว่า ๗๐ ครั้ง รวมทั้งครั้งสำคัญ เมื่อครั้งที่ตามเสด็จสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งได้เสด็จพระราชดำเนินไปเผยแพร่โครงการศิลปาชีพที่เมืองดัลลัส สหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ และตามเสด็จสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ไปร่วมงาน World Expo ที่เมืองบริสเบน ประเทศออสเตรเลีย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑

บริษัท สวนสามพราน จำกัด ได้สร้างสรรค์สถานที่ท่องเที่ยวที่สมบูรณ์แบบแห่งหนึ่งของเมืองไทย มีนักท่องเที่ยวที่เข้ามาตลอด ๔๔ ปี รวมแล้วไม่น้อยกว่า ๑๕ ล้านคน นับว่าเป็นสถานที่ที่ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจทำรายได้นับเป็นเงินมหาศาลให้ประเทศและประชากรในท้องถิ่น

ร้อยตำรวจตรี วิชัย สุริยุทธ

บุคคลดีเด่นของชาติ สาขาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ร้อยตำรวจตรี วิชัย สุริยุทธ เกิดเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนพลตำรวจภูธร ๒ จังหวัดนครราชสีมา ปัจจุบันปฏิบัติงานที่สถานีตำรวจภูธร อำเภอปรางค์กู่ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้จัดลำดับให้อำเภอปรางค์กู่เป็นอำเภอที่ยากจนที่สุดในประเทศ จึงทำให้ร้อยตำรวจตรี วิชัย สุริยุทธ มีความเห็นใจชาวบ้าน เพราะครอบครัวของตนเองเป็นครอบครัวที่ยากจนเช่นเดียวกัน

หลังจากเข้ารับการอบรมในโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ซึ่งสอนให้มุ่งเน้นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงแบบพึ่งพาตนเอง ใน พ.ศ. ๒๕๓๑ ร้อยตำรวจตรี วิชัยฯ จึงเริ่มงานปลูกต้นไม้ โดยใช้วิธีเก็บเมล็ดพันธุ์ไม้ในที่ต่างๆ มาเก็บรวบรวมไว้ เมื่อถึงวันที่ ๑ พฤษภาคมของทุกปีจะเป็นวันเริ่มต้นในการปลูกต้นไม้ ซึ่งใช้วิธีหยอดเมล็ดพันธุ์ในที่ต่างๆ ที่เป็นที่สาธารณะ โดยจะใช้เวลาตอนเช้าตรู่จนถึงเวลาทำงาน และตอนเย็นหลังจากเลิกงานแล้วไปจนถึงค่ำ เพื่อหยอดเมล็ดพันธุ์ในที่ต่างๆ ซึ่ง**ร้อยตำรวจตรี วิชัยฯ** ได้ปฏิบัติเป็นประจำทุกวัน โดยไม่มีใครสั่งใครบังคับ เมล็ดพันธุ์ที่ได้หว่านไว้ปลูกตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๑ ได้เจริญงอกงามออกดอกออกผลให้ความร่มรื่น และเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตของชาวอำเภอปรางค์กู่ จากเดิมที่ไม่มีใครสนใจที่จะร่วมแรงร่วมใจปลูกต้นไม้ และกลับหาว่าเป็นคนบ้าสติไม่ดี

ด้วยการปลูกต้นไม้ของ ร้อยตำรวจตรี วิชัยฯ ทำให้อำเภอปรางค์กู่ที่เคยเป็นดินแดนแห้งแล้งกันดาร กลับกลายเป็นอำเภอที่เขียวขจีด้วยต้นไม้นานาชนิด วันนี้ชาวอำเภอปรางค์กู่ได้เห็นความตั้งใจของร้อยตำรวจตรี วิชัยฯ ที่ได้ทำมาตลอด ๑๘ ปี จึงได้เปลี่ยนคำขวัญประจำอำเภอใหม่ว่า ***"ปรางค์กู่อยู่ในป่ายาง กลางดงตาล บานสะพรั่งดอกคูน บริบูรณ์ไร่นาสวนผสม"***

ร้อยตำรวจตรี วิชัยฯ ยึดถือว่าการปลูกต้นไม้เป็นการทำบุญอย่างยั่งยืน จึงตั้งใจจะปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะให้มีแต่ความเขียวขจีและอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร โดยจะปลูกต่อไปจนกว่าจะปลูกไม่ไหว นั้นคือความมุ่งมั่นในใจของเขาคนที่เรียกกันว่า คนบ้าปลูกป่า ร้อยตำรวจตรี วิชัย สุริยุทธ แห่งอำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ

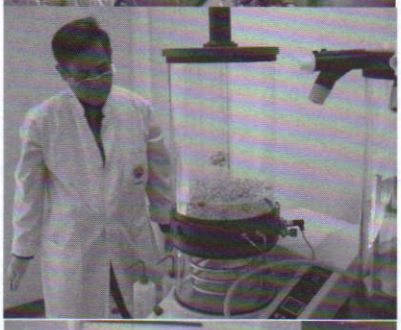

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ยงยุทธ วัชรดุลย์

บุคคลดีเด่นของชาติ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ยงยุทธ วัชรดุลย์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ จบชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนปรินส์-รอยแยลส์วิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ และเข้าศึกษาที่คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อมาสอบเข้าศึกษาต่อที่คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ *(มหาวิทยาลัยมหิดลในปัจจุบัน)* จบหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต บรรจุเป็นอาจารย์โท คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล พ.ศ. ๒๕๑๑ ต่อมา พ.ศ. ๒๕๑๔ ไปฝึกอบรมหลักสูตรผู้เชี่ยวชาญทางด้านศัลยศาสตร์ออร์โธปิดิกส์ และเวชศาสตร์กีฬาจากประเทศสหพันธรัฐเยอรมัน จบการฝึกอบรมได้เป็น Facharzt Fuer Orthopaedie และได้รับปริญญาแพทยศาสตรดุษฎีบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยในกรุงเบอร์ลินใน พ.ศ. ๒๕๑๗ โปรดเกล้าฯ ให้เป็นราชบัณฑิตใน พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้เข้าศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๓๓ ทำการสอนนักศึกษาแพทย์ แพทย์ประจำบ้าน ให้บริการตรวจรักษาผู้ป่วยด้านกระดูกและข้อ และวิจัย งานที่สนใจมากคือการใช้กระดูกปลูกข้ามคนในการผ่าตัดรักษาผู้ป่วย ซึ่งในขณะนั้นเป็นงานใหม่ ได้ริเริ่มผลิตกระดูกปลูกที่ได้จากผู้เสียชีวิต นำมาใช้ในการผ่าตัดรักษาผู้ป่วยโรคกระดูก ผลงานนี้ได้รับรางวัลผลงานคิดค้นและสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ ประจำปี ๒๕๒๗ ได้จัดตั้งศูนย์เนื้อเยื่อชีวภาพกรุงเทพฯ ขึ้นที่คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ประเทศไทย ได้ดำเนินงานด้านธนาคารกระดูกและเนื้อเยื่อเป็นประเทศแรกในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิค ต่อมาได้พัฒนาเป็นสถาบันฝึกอบรม และจะเป็นศูนย์ประสานงานทางวิชาการขององค์การอนามัยโลก และได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้เชี่ยวชาญขององค์การอนามัยโลก ด้านธนาคารกระดูกและเนื้อเยื่อเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๘ นอกจากนี้ยังได้ทำงานบริการสังคมด้านอื่น เช่น เป็นกรรมการลูกเสือโดยได้รับโปรดเกล้าฯ เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภาลูกเสือแห่งชาติ และเป็นผู้ก่อตั้งสโมสรลูกเสือสมเด็จพระศรีนครินทร์ฯ ในพระอุปถัมภ์ใน พ.ศ. ๒๕๔๕ นอกจากนี้ยังเป็นนายกก่อตั้งสโมสรโรตารีกรุงเทพฯ บางลำพู ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๑

ศาสตราจารย์อุดม รุ่งเรืองศรี

บุคคลดีเด่นของชาติ สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย
(ด้านการอนุรักษ์ภาษาถิ่น)

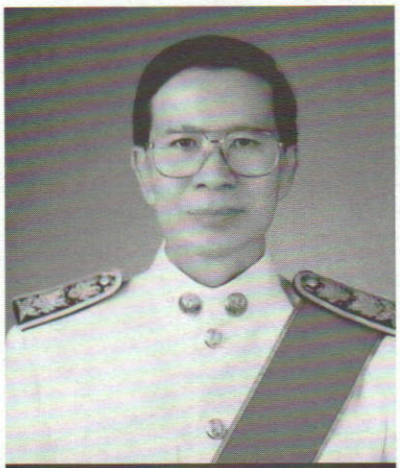

ศาสตราจารย์อุดม รุ่งเรืองศรี เกิดเมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๘ สำเร็จการศึกษาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปริญญาเอก สาขาพุทธศาสตร์ จากสถาบันวนาลันทามหาวิหาร มหาวิทยาลัยมคธ รัฐพิหาร ประเทศอินเดีย ปัจจุบันดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ระดับ ๑๑ สังกัดภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เริ่มงานเขียนเอกสารและตำราทางวิชาการตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นต้นมา มีผลงานได้จัดพิมพ์เป็นเล่มมากกว่า ๓๐ ชื่อเรื่อง นับว่าเป็นนักวิชาการที่ผลิตงานที่มีทั้งปริมาณและคุณภาพ เช่น กำสรวลพระยาพรหม *(วรรณกรรมล้านนา)* ระบบการเขียนอักษรธรรมล้านนา ไตรภูมิฉบับล้านนา *(งานปริวรรต)* วรรณกรรมล้านนา โครงการตำรามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โคลงอมรา ศูนย์ศึกษาปัญหาเมืองเชียงใหม่เวสสันดรชาดกล้านนา ฉบับไม้ไผ่แจ้เรียวแดง ปริวรรตและชำระต้นฉบับเผยแพร่คู่กับแถบบันทึกเสียงการเทศน์สำเนียงเชียงใหม่ - ลำพูน เป็นต้น

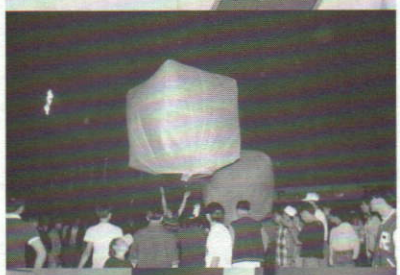

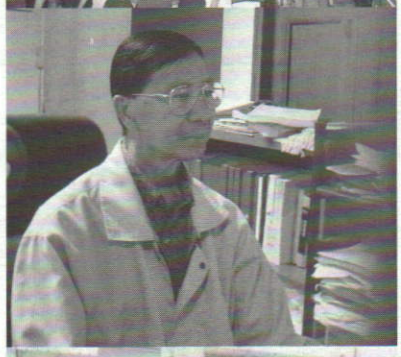

ศาสตราจารย์อุดมฯ ได้รับเลือกให้เป็นประธานคณะกรรมการจัดทำสารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคเหนือ ได้ทุ่มเทความรู้ความสามารถและประสบการณ์ทำงานนี้อย่างเต็มที่ ทั้งในแง่เป็นผู้เขียน ผู้บันทึกภาพ ผู้ตรวจแก้สำนวนภาษาและผู้พิสูจน์อักษร ทำให้ความรู้ที่ประมวลอยู่ในงานนี้ ซึ่งจัดพิมพ์เป็นชุดๆ ละ ๑๕ เล่ม หนาเล่มละ ๔๐๐ หน้า บรรจุเรื่องต่างๆ รวม ๗,๓๖๘ เรื่อง สำหรับผลงานที่เป็นภาษาต่างประเทศคือ **"A Northern Thai Diseases Dictionary"** หรือศัพทานุกรมชื่อโรคในล้านนา นอกจากนี้ยังได้ร่วมกับสถาบันการแพทย์แผนไทย จัดทำพจนานุกรมล้านนา - ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง ปรับปรุงครั้งที่ ๑ บรรจุคำศัพท์ ๒๘,๒๖๗ คำ

ผลงานของศาสตราจารย์อุดม รุ่งเรืองศรี นับเป็นงานที่ยิ่งใหญ่ระดับประเทศและระดับภูมิภาค ซึ่งประเทศพม่า ลาว เขมร และจีนตอนใต้ ต่างก็ได้ใช้เอกสารของท่าน เพื่อศึกษาความเกี่ยวเนื่องระหว่างเชื้อชาติสัมพันธ์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน นับว่าเป็นประโยชน์ต่อประเทศ และประเทศเพื่อนบ้านอย่างแท้จริง

เครื่องใช้และผลิตภัณฑ์เหง้าไผ่ตง

คีรีรัตน์ มณีชาญ

ท่านผู้อ่าน **"วารสารไทย"** ที่รักทั้งหลาย ในขณะที่รัฐบาลเรากำลังใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศที่ถดถอยซะงักไปชั่วคราว

ทางด้านเกษตรกรในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ ต่างก็กำลังชุลมุนอยู่กับการทำมาหากินเพื่อประคองฐานะครอบครัวของตนเอง ให้พอกินอยู่ได้ดีพอสมควรในระดับหนึ่งไม่ถึงกับจะต้องอดอยากยากแค้นหนักหนาถึงขนาดต้องแย่งชิงปล้นสดมภ์ข้าวปลาอาหาร แย่งกินเพื่อการเอาชีวิตรอดอย่างในบางประเทศที่กำลังประสบอยู่ในขณะนี้

แต่พี่น้องเกษตรกรไทยเรายังโชคดีที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจการเกษตรรองรับอยู่บ้าง และที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือ ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธศาสนา ซึ่งสอนให้ผู้คนส่วนใหญ่มีความเมตตากรุณาเอื้ออารีต่อกัน และยังมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเป็นหลักชัยให้ประชาชนชาวไทยได้อาศัยพระบารมียึดมั่นอยู่ได้ด้วยความดี ทุกอย่างจึงไม่ถึงกับซวดเซทรุดโทรมรุนแรงจนเกินไปนัก

ยังพอจะยืนหยัดช่วยกันกอบกู้ภัยพิบัติทางเศรษฐกิจของชาติไทยในครั้งนี้ร่วมกันต่อไปได้ดีพอสมควร จึงมีทางที่จะได้รับความสำเร็จก้าวหน้าที่ดียิ่งๆ ขึ้นได้เป็นลำดับ ซึ่งเรามั่นใจเป็นอย่างยิ่งว่า ในไม่ช้าประเทศไทยเราก็คงจะกลับฟื้นคืนสู่สภาพที่ดียิ่งๆ ขึ้นต่อไปได้อย่างแน่นอนเพราะรัฐบาลได้วางรากฐานให้ทางกลุ่มรากหญ้าไว้ได้ดีพอสมควรแล้ว

ซึ่งแน่ละ ที่เกษตรกรทุกคนพร้อมสมาชิกในไร่นาทั้งหลาย จะต้องทุ่มเทความ

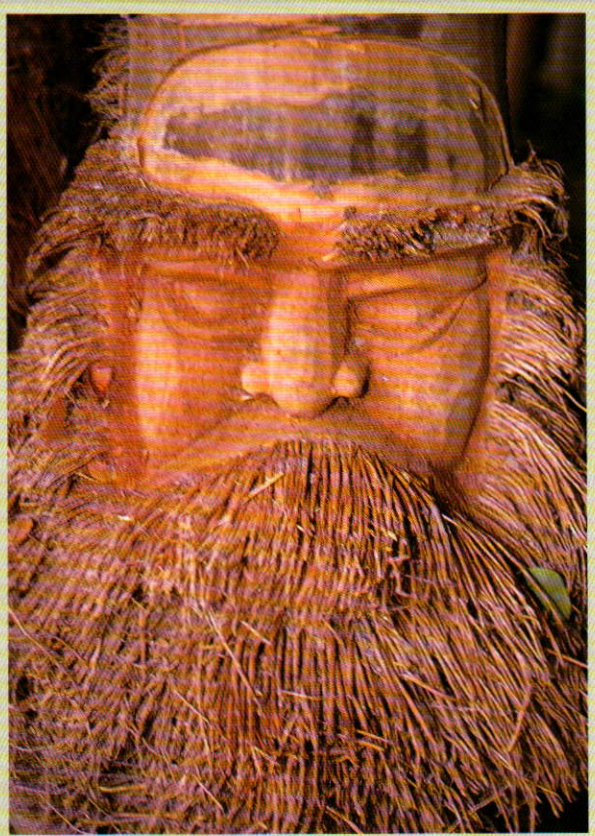

มานะพยายามดำเนินธุรกิจการงานของแต่ละครอบครัวอย่าได้ท้อถอย เมื่อว่างงานจากไร่นาลงเมื่อใด ก็พยายามหาอาชีพเสริมทำกันต่อไปไม่หยุดยั้ง เพื่อหารายได้เสริมเข้าสู่ครอบครัวของตนเองได้มากยิ่งๆ ขึ้นด้วยก็จะเป็นการดี

เมื่อ ๒ ปีที่แล้วมานี้ ท่านผู้อ่านวารสารของเราคงยังพอจะจำกันได้ว่า ในเมืองไทยเราได้เกิดวาระครบอายุของต้นไผ่ซึ่งต้นตอรุ่นเก่าของมันมีอายุครบประมาณ ๗๐ ปีแล้ว ก็ได้พร้อมพากันออกดอกพรึบไปทั่วประเทศ แล้วจากนั้นมันก็จะตายอำลาจากโลกนี้ไป

เมื่อต้นไผ่ที่ออกดอกแล้วนั้นได้ยืนต้นแห้งตายไปพร้อมๆ กันเช่นนี้ ทั้งไผ่ตงและไผ่เลี้ยงที่เอามาปลูกขยายพันธุ์กันไว้ในไร่สวนทั่วไปต่างก็นัดยืนต้นแห้งตายพร้อมๆ กัน จนเป็นที่ประหลาดและสลดใจของผู้พบเห็นเป็นอย่างยิ่ง

ซึ่งเกษตรกรเจ้าของไผ่เหล่านั้นก็สุดที่จะแก้ไขธรรมชาติ แต่ก็ยังพอเอาไปใช้สอยให้เป็นประโยชน์ต่างๆ รวมทั้งใช้ทางงานศิลป-หัตถกรรมนานาชนิด และส่งขายให้ทางโรงงานผลิตเยื่อกระดาษ ได้ใช้ประโยชน์ต่อไปด้วย แต่ก็ยังมีส่วนที่เป็นตอเป็นเหง้าของไผ่ตงเหล่านั้นยังมีอยู่อีกส่วนหนึ่งมีจำนวนมากมาย

ในระยะต่อมาก็ได้ปรากฏว่า มีเกษตรกรผู้มีความคิดเฉียบแหลมและมีศิลป์ในทางแกะสลักประดิษฐ์ตอไม้ไผ่ตงนั้นขายเป็นสินค้าที่ระลึก ทำรายได้ให้แก่เจ้าของได้ดีอีกส่วนหนึ่ง

คุณประยงค์ เข็มมณี
กำลังผลิตผลงานจาก ***"เหง้าไผ่ตง"***

ซึ่งการประกอบอาชีพดังกล่าวนี้ มีอยู่ในหลายจังหวัดที่มีตอไผ่อยู่มากมาย ได้ดำเนินการนี้กันอยู่ด้วยเช่นกัน

ในวันนี้จึงใคร่ขอยกตัวอย่างนำมาเล่าสู่กันฟังไว้สักรายหนึ่งในจังหวัดนครนายก ซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอีกแห่งหนึ่งของประเทศไทย มีทั้งน้ำตกสวย รวยทั้งธรรมชาติและอากาศที่ปราศจากมลพิษ

นอกจากนี้จังหวัดนครนายกยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ เกษตรกรส่วนใหญ่นอกจากจะมีอาชีพทำนาอย่างเป็นล่ำเป็นสันแล้ว เกษตรกรอีกหลายๆ ครอบครัวก็ได้หันไปประกอบอาชีพการปลูกไม้ดอกและไม้ประดับ อย่างเช่นทางอำเภอองครักษ์นั้นเป็นตัวอย่างด้วยแล้ว

และนอกจากนี้ ต่อมาเกษตรกรที่ยึดอาชีพการปลูกพืชผักและผลไม้ ก็สามารถทำรายได้ให้แก่เกษตรกรที่นั่นและจังหวัดนครนายกได้อย่างมากมาย แต่ก็ยังมีอีกอาชีพหนึ่งที่เกษตรกรอีกกลุ่มหนึ่ง สามารถทำรายได้ในปีหนึ่งๆ เป็นจำนวนมากได้เช่นกัน นั่นคืออาชีพการแกะสลัก **"เหง้าไผ่ตง"** หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า **"โคนไผ่ตง"** นั่นเอง

จังหวัดนครนายกเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่อยู่ในภาคกลางของประเทศไทย ซึ่งมีรายได้จากไผ่ตงและกอไผ่ตง หน่อไม้ไผ่ตง ตลอดจนลำต้นของไผ่ตงนั้นก็ยังสามารถนำไปทำเป็นเครื่องจักสานชนิดต่างๆ ได้ดีอีกด้วย เช่น ทำเป็นกระจาด ตะกร้า กระบุง ตลอดจนเครื่องใช้ไม้สอยประเภทต่างๆ ซึ่งสามารถทำให้เกษตรกรที่นั่นมีรายได้เพิ่มขึ้นจากไผ่ตงนี่เองครับ

ไผ่ตงที่ว่านี้จะมีอยู่มากมายในแถบบริเวณตำบลเขาพระ ตำบลสาริกา ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง และที่ตำบลนาหินลาด อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก

คุณประยงค์ เข็มมณี ซึ่งตอนนั้นเป็นเกษตรกรที่มีอายุเพียง ๓๖ ปี อยู่บ้านเลขที่ ๒๐ - ๒๑ หมู่ ๓ ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ได้เล่าให้ฟังว่า ตนเองแต่เดิมก็มีอาชีพทำนา หลังจากนั้นได้ถูกเกณฑ์ไปเป็นทหารรับใช้ชาติ หลังจากปลดประจำการจากการเป็นทหารเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘ แล้วก็ได้แต่งงานมีครอบครัวอยู่ที่นั่นเอง

คุณประยงค์ฯ ได้ยึดอาชีพทำไร่อยู่ประมาณ ๒ ปีกว่าๆ แต่ก็ไม่มีอะไรดีขึ้นมา จนกระทั่งได้ไปพบกับเพื่อนคนหนึ่งเข้าโดยบังเอิญ หลังจากถามถึงสารทุกข์สุกดิบกันแล้ว เพื่อนคนดังกล่าวได้แนะนำวิชาการแกะสลัก **"เหง้าไผ่ตง"** ให้

ได้ฝึกสอนกันอยู่ประมาณเดือนเศษ คุณประยงค์ฯ ก็สามารถแกะสลัก **"เหง้าไผ่ตง"** ได้ด้วยความชำนาญ และยังได้ฝึกฝนต่อให้กับครอบครัวและญาติพี่น้องโดยได้ไปหาเหง้าไผ่ตงที่ชาวบ้านเขาตัดแล้วโยนทิ้งไว้ แล้วนำมา

ช่วยกันแกะสลักเป็นรูปต่างๆ ตามแต่ใครจะถนัด เช่น ทำเป็นรูปตุ๊กตาจีน ชุดสามก๊กบ้าง ชุดของเปาบุ้นจิ้นบ้าง และตุ๊กตาชนิดต่างๆ ได้อีกอย่างมากมาย และนอกจากจะแกะสลัก **"เหง้าไผ่ตง"** แล้ว คุณประยงค์ฯ ยังมีความสามารถนำเอาต้นตาลหรือต้นมะพร้าวที่เขาทิ้งแล้ว นำมาแกะสลักเป็นรูปต่างๆ ได้อีกด้วย เป็นต้นว่ารูปอินเดียนแดง และทำเป็นเก้าอี้บ้าง หรือไม่ก็แกะเป็นรูปตุ๊กตาต่างๆ จำหน่ายในราคาตัวละ ๕๐๐ บาท ส่วนเหง้าไผ่ตงนั้นจะจำหน่ายกันในราคาตั้งแต่ ๕๐ - ๖๐๐ บาท จนทำให้อาชีพการแกะสลักจาก **"เหง้าไผ่ตง"** กลายเป็นศิลปหัตถกรรมสินค้าพื้นเมืองของจังหวัดนครนายกที่ขึ้นชื่อโด่งดังไม่เบาเลย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดานักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ที่ไปท่องเที่ยวยังน้ำตกนางรอง ก็จะพบร้านแกะสลักดังกล่าวนำผลผลิตเป็นรูปต่างๆ วางขายอยู่ริมถนนสายนครนายก - น้ำตกนางรอง ตรงระหว่างกิโลเมตรที่ ๑๔ - ๑๕ ชื่อ **"ร้านแปลก"** ต่างก็แวะซื้อหาติดไม้ติดมือกันคนละอย่างสองอย่าง บางคนก็สั่งทำแล้วแต่จะสั่งทำเป็นรูปอะไรก็ได้ในราคาแล้วแต่ความยากง่าย จนสามารถทำให้คุณประยงค์ฯ เกิดความภาคภูมิใจในผลงานที่ได้เริ่มทำมา

จึงได้คิดริเริ่มจัดตั้งกลุ่มการแกะสลักขึ้น มีสมาชิกประมาณ ๑๗ ครอบครัว ได้ทำเรื่องเสนอขอไปทางอำเภอเมืองนครนายก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ โดยทางกลุ่มฯ ได้แต่งตั้งให้คุณประยงค์ฯ เป็นประธาน**กลุ่มแกะสลักของตำบลหินตั้ง** อำเภอเมืองนครนายก

และต่อมาทุกครั้งที่มีงานแสดงสินค้าเป็นต้นว่างานของดีเมืองนครนายก หรือว่างานแสดงสินค้าต่างๆ ตามต่างจังหวัด คุณประยงค์ฯ ก็จะเป็นตัวแทนของจังหวัด ไปเป็นวิทยากรสาธิตการแกะสลักในเรื่องนี้ด้วย เช่น ที่จังหวัดระยอง ชลบุรี จันทบุรี และที่เชียงใหม่ด้วย ในงานไทยเที่ยวไทยของทุกๆ ปี จนทำให้จังหวัดนครนายกมีชื่อเสียงมากในด้านศิลปหัตถกรรมการแกะสลัก **"เหง้าไผ่ตง"** นี้

สำหรับโคนไผ่ตงที่ว่านี้ เมื่อประมาณ ๔ - ๕ ปีที่แล้วหาได้ง่ายมากโดยไม่ต้องไปหาซื้อเลย เพียงหาเก็บเอาตามสถานที่ต่างๆ ที่เขามีการโค่นกอไผ่ออกแล้วตัด **"เหง้าไผ่ตง"** นั้นทิ้งไว้แล้ว ก็ไปช่วยกันเก็บเอา แต่ปัจจุบันนี้หายากแล้ว จึงต้องซื้อขายกันราคาโคนละ ๒๐ - ๓๐ บาท โดยต้องออกไปหาซื้อที่ตำบลพรหมณี ตำบลเขาพระ ตำบลสาริกา ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง และที่ตำบลหินลาด อำเภอปากพลี เหล่านี้เป็นต้น

ก่อนที่จะลงมือแกะสลักก็ต้องนำเอา **"เหง้าไผ่ตง"** ทั้งหมดนั้น ไปล้างน้ำให้สะอาด เสร็จแล้วนำเอาไปตากแดดให้แห้ง แล้วจึงค่อยลงมือทำการแกะสลัก

สำหรับเครื่องมือในการแกะสลักนั้น ก็มีเพียงค้อน สิ่ว ขนาดต่างๆ เลื่อย และกรรไกรสำหรับตัดราก เมื่อทำการแกะสลักเป็นรูปต่างๆ ตามความต้องการแล้วก็จะทำการตัดรากเพื่อให้ดูสวยงามเสร็จแล้วนำไปขัดผิวให้มัน

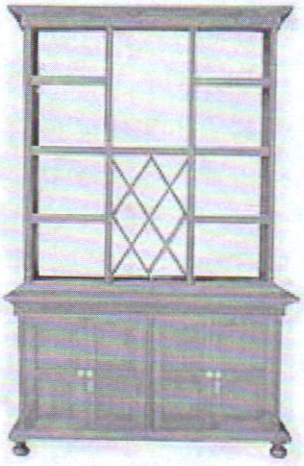

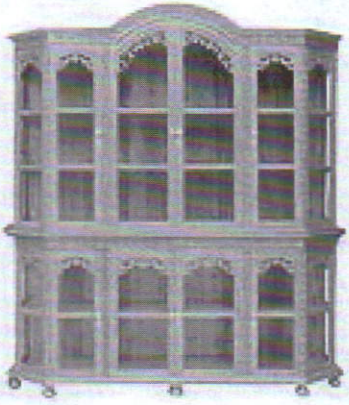

ต่อจากนั้นนำไปเข้าเตาอบทิ้งไว้นานประมาณครึ่งชั่วโมง แล้วนำเอาออกมาทิ้งไว้สักครู่หนึ่ง แล้วจึงค่อยทาแชลค แล้วนำไปผึ่งแดดไว้อีกประมาณ ๑๐ - ๑๕ นาที เสร็จแล้วนำมาวางขายได้เลยในราคาตัวละตั้งแต่ ๕๐ - ๖๐๐ บาท สำหรับในวันธรรมดา จะขายได้ประมาณ ๑,๐๐๐ กว่าบาท ส่วนในวันเสาร์และอาทิตย์จะขายได้ประมาณวันละ ๓,๐๐๐ - ๕,๐๐๐ บาท จึงทำให้ครอบครัวของคุณประยงค์ฯ มีความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเก่า

จะเห็นได้ว่า **"เหง้าไผ่ตง"** ที่ทุกคนมองข้ามไปว่า ไม่สามารถจะทำประโยชน์อะไรได้นั้น แต่ตอนนี้ได้กลายเป็นของสำคัญของศิลปหัตถกรรมด้านการแกะสลักที่ขึ้นชื่อของจังหวัดนครนายกไปเสียแล้ว

เมื่อพูดถึงเรื่องการประดิษฐ์เกี่ยวกับไม้นี่แล้ว ก็น่าดีใจที่ปัจจุบันนี้ได้มีเกษตรกรที่ถนัดทางช่างไม้ศิลปหัตถกรรมอยู่บ้างก็ได้รวมตัวกันขึ้นเป็นสหกรณ์ประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ไม้ต่างๆ ดำเนินการกันได้ผลดีก้าวหน้าอย่างจริงจังขึ้นได้แล้วเหมือนกัน อย่างเช่นที่พบเห็นกันว่ามีอยู่เด่นมากในหลายจังหวัด ทั้งในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือแม้กระทั่งที่จังหวัดสุโขทัยก็มีชื่อเสียงในการทำผลิตภัณฑ์ตอไม้ต่างๆ โด่งดังมาแต่อดีตจวบจนปัจจุบันนี้

จังหวัดสุโขทัยเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ภายในจังหวัดมีทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ อุทยานประวัติศาสตร์รามคำแหง ด้วยเหตุนี้เองที่จังหวัดสุโขทัยจึงมีช่างฝีมือมากมายที่ได้สืบทอดการแกะสลักการออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องเรือนจากสมัยบรรพบุรุษเพื่อรักษาและดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของเมืองสุโขทัย

อย่าง **"สหกรณ์บริการหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ไม้บ้านขวาง จำกัด"** ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัยได้ จดทะเบียนเป็นสหกรณ์ประเภทสหกรณ์บริการ ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๓๙ โดยการรวมตัวของช่างชาวสุโขทัย จำนวน ๙๖ คน ปัจจุบันสหกรณ์นี้มีทุนดำเนินงานทั้งสิ้น ๒.๔ ล้านบาท เป็นทุนของสหกรณ์เอง ๔๖๗,๖๕๔ บาท ที่ผ่านมาสหกรณ์ได้กู้ยืมเงินทุนส่งเสริมสหกรณ์จากกรมส่งเสริมสหกรณ์ จำนวน ๑.๕ ล้านบาท จัดหาวัตถุดิบจำหน่ายแก่สมาชิก ๒๐.๖ ล้านบาท และสหกรณ์รวบรวมผลิตภัณฑ์จากสมาชิกมาจัดจำหน่าย ๒๑.๔ ล้านบาท

ในการดำเนินงานด้านการผลิต สหกรณ์บริการหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ไม้บ้านขวาง จำกัด แห่งนี้ มีโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ ๗ โรงงาน ในแต่ละโรงงานจะจัดแบ่งเป็นล็อกๆ เพื่อให้สมาชิกได้เช่าทำผลิตภัณฑ์ได้ด้วย

ส่วนวัตถุดิบที่ใช้นั้น คุณกฤษณา จารุธรรมรัตน์ ประธานกรรมการของสหกรณ์นี้ได้กล่าวว่าสหกรณ์ได้ติดต่อซื้อไม้จากสวนป่าขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ *(ออป.)* ทางจังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นไม้ที่ถูกต้องตามกฎหมายด้วย

และในการไปซื้อไม้จาก ออป. ที่จังหวัดลำปาง สหกรณ์จะมีการแต่งตั้งกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งโดยจะซื้อเป็นคันรถๆ ละ ประมาณ ๓ แสนกว่าบาท เฉลี่ยแล้วจะซื้อเดือนละ ๑๐ ครั้ง เพราะสหกรณ์ มีโรงงานถึง ๗ โรง จึงต้องใช้ไม้จำนวนมากบริการสมาชิก

ทางด้านของการตลาดผลิตภัณฑ์ไม้สหกรณ์มีโรงงานโชว์ผลิตภัณฑ์เครื่องเรือนต่างๆ ที่สมาชิกได้ผลิตเสร็จแล้วเพื่อให้ลูกค้าหรือ

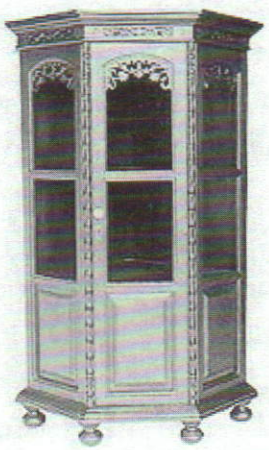

ผู้สนใจเข้าชมหรือเลือกซื้อ เมื่อผลิตภัณฑ์ของสมาชิกรายใดจำหน่ายได้ สหกรณ์จะหักค่าใช้บริการ ตามขนาดของผลิตภัณฑ์ เช่น ตู้โชว์ขนาดเล็ก จะเก็บค่าบริการ ๑๐๐ บาทต่อหลัง ขนาดใหญ่ ๒๐๐ บาทต่อหลัง ส่วนค่าไม้ที่เป็นวัตถุดิบในการผลิตนั้น สหกรณ์จะทยอยเก็บจากสมาชิกเมื่อสมาชิกขายผลิตภัณฑ์ไปได้จนครบตามมูลค่าไม้ที่ให้แก่สมาชิกแต่ละราย

คุณณรงค์ คงถึง ช่างฝีมือสมาชิกสหกรณ์อีกท่านหนึ่ง ได้กล่าวว่า การทำอาชีพช่างผลิตเครื่องเรือนนี้ มีรายได้พออยู่ได้ ดีกว่าไปเร่ร่อนทำงานต่างถิ่น รายได้จะตกในราวเดือนละ ๗,๐๐๐ - ๘,๐๐๐ บาท

ผลิตภัณฑ์รูปแบบโบราณของสหกรณ์นี่ใช้ไม้สักทองแท้ๆ ไม่มีการนำไม้ชนิดอื่นมาปะปนนอกจากนี้จากการผลิตจะใช้วิธีโบราณโดยการเข้าเดือยและลงสลักไม่ใช้ตะปู ในด้านรูปแบบนั้นก็มีให้เลือกมากมายหรือหากท่านต้องการรูปแบบที่เหมาะสมกับอาคารบ้านเรือนของท่าน หรือจะนำไปประยุกต์ใช้เฉพาะแห่งก็สามารถจะสั่งให้ช่างฝีมือประดิษฐ์ขึ้นมาตามความต้องการได้ ส่วนราคานั้นรับรองว่าถูกกว่าที่อื่นๆ แน่นอน

สำหรับการขนย้ายนั้นก็ทำได้สะดวกสบายมาก เนื่องจากทางสหกรณ์นี้จะออกใบกำกับสิ่งประดิษฐ์ทุกชิ้นให้กับผู้ซื้อที่สามารถนำไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ได้ถ้าหากมีการตรวจสอบ ดังนั้นจึงสามารถขนย้ายไปได้ทั่วราชอาณาจักรในจำนวนเท่าใดก็ได้

อาชีพช่างฝีมือทำผลิตภัณฑ์ไม้นั้นนับเป็นอาชีพที่มีความสำคัญอาชีพหนึ่งที่สามารถทำรายได้ให้แก่ครอบครัวได้แน่นอน นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ไม้แต่ละชิ้นที่ผลิตขึ้นมาไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ ลวดลาย หรือศิลปะแบบใดก็ตาม ยังสะท้อนให้เห็นถึงขนบประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของสุโขทัยได้เป็นอย่างดี

ถ้าหากว่าท่านสนใจในผลิตภัณฑ์ไม้ของช่างฝีมือสมาชิกสหกรณ์แห่งนี้ ก็อาจจะติดต่อได้ที่โทรศัพท์ (๐๕๕) ๖๑๐ ๑๘๘ ได้ แวะมาเยือนสุโขทัย โปรดนึกถึงศิลปหัตถกรรมไทย เพื่อร่วมกันสืบสานศิลป์ที่เลื่องชื่อเป็นเอกลักษณ์ของชาวสุโขทัยให้คงอยู่ตราบนานเท่านานสืบไปด้วยก็จะได้กุศลมาก

ท่านผู้อ่านทั้งหลาย นอกจากงานศิลป์จากตอและเหง้าไม้ไผ่ตงดังกล่าวแล้วนี้ ช่างศิลปหัตถกรรมพื้นเมืองของท้องถิ่นในภูมิภาคต่างๆ ยังคงมีงานผลิตภัณฑ์ที่ดีเด่นต่างๆ อีกมากมายหลายอย่าง จึงควรจะช่วยกันสนับสนุนและส่งเสริมการประกอบอาชีพการจัดทำผลิตภัณฑ์จากเหง้าไม้ไผ่ และผลิตภัณฑ์จากไม้ต่างๆ ซึ่งเป็นสินค้าพื้นเมืองของจังหวัดต่างๆ ด้วย ก็จะให้ประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง

พระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี

The Sixtieth Anniversary Celebrations of
His Majesty's Accession to the Throne

ท้ายเล่ม

ส่งท้ายเล่มของ**วารสารไทย**ฉบับนี้ ต้องขออนุญาตเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ที่เคารพรักยิ่งของพวกเราชาวไทยทั้งชาติเป็นพิเศษด้วย เนื่องจากอยู่ในช่วงที่ตรงกับวันสำคัญของพระราชวงศ์อยู่หลายประการ จึงควรบันทึกไว้ในวารสารนี้ เพื่อเสริมความรอบรู้ของอนุชนรุ่นหลังๆ ต่อไปด้วย

ผมขอเริ่มด้วยการกล่าวถึงข่าวสำคัญยิ่งที่ได้เกิดขึ้น และสมควรจารึกอยู่ในความทรงจำของพี่น้องประชาชนทั้งหลายด้วย นั่นก็คืองานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นข่าวดังก้องไปทั่วโลก

จากที่โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้กล่าวภายหลังการประชุม คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า เลขาธิการพระราชวังได้รายงานต่อที่ประชุมให้ทราบว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานชื่อการจัดงานในโอกาสนี้ว่า **"การจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี"** และ **"พระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี"** พร้อมกันนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สำนักพระราชวังดำเนินการ ซึ่งมีหมายกำหนดการในพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ดังนี้ คือ

วันพฤหัสบดีที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๙ เวลา ๑๗.๐๐ น. พระราชกุศลทักษิณานุปทาน ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

วันศุกร์ที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙ เวลา ๐๙.๐๐ น. ถึง ๑๗.๐๐ น. ถวายบังคมสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช ณ ปราสาทพระเทพบิดร เวลา ๑๓.๐๐ น. ถึง ๑๗.๐๐ น. ลงพระนามและลงนามถวายพระพร ณ พระบรมมหาราชวัง เวลา ๑๐.๐๐ น. พระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช ณ ศาลาทรงไทยมุขหลังพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ซึ่งจะมีการเสด็จออกมหาสมาคมถวายพระพรชัยมงคล ณ มุขเด็จ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

วันเสาร์ที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๔๙ เวลา ๑๗.๐๐ น. พระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ซึ่งจะมีการสถาปนาสมณศักดิ์พระสงฆ์ พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ และเวียนเทียนสมโภชสิริราชสมบัติ

วันจันทร์ที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๔๙ เวลา ๑๖.๐๐ น. สมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีต่างประเทศจาก ๒๖ ประเทศ ที่เสด็จมาทรงร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ที่พระที่นั่งอนันตสมาคม เวลา ๑๘.๓๐ น. ทอดพระเนตรนิทรรศการและกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค ที่หอประชุมกองทัพเรือและราชนาวิกสภา

วันอังคารที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๔๙ เวลา ๑๙.๓๐ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถวายเลี้ยงพระกระยาหารค่ำ สมเด็จพระราชาธิบดี และสมเด็จพระราชินีต่างประเทศ ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้**นายโคฟี อันนัน** เลขาธิการองค์การสหประชาชาติ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เพื่อกราบทูลถวายรางวัลเกียรติยศเพื่อการพัฒนา หรือ UNDP Award เทิดพระเกียรติ ที่ทรงนำการพัฒนาชีวิตคนไทยและประเทศ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๙ เวลา ๑๗.๐๐ น. ณ พระราชวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัด

ประจวบคีรีขันธ์

ในพระราชพิธีตอนนี้ ผมขอนำมากล่าวก่อนเลย เพราะตื่นเต้น เมื่อได้มีพระบรมราชวโรกาส ให้นายโคฟี อันนัน เลขาธิการสหประชาชาติ พร้อมภริยาและคณะ เฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุด **ด้านการพัฒนามนุษย์** *(UNDP Human Development Lifetime Achievement Award)* ซึ่งเป็นรูปพานทรงกลม ทำด้วยเงินบริสุทธิ์ ด้านในของพานขัดมันผิวเรียบ ส่วนด้านนอกผิวมีลักษณะเป็นคลื่นคล้ายสายน้ำ ตั้งอยู่บนฐานที่ทำจากไม้สัก มีแผ่นป้ายคำจารึกที่ฐานไม้ ความว่า **"To His Majesty King Bhumibol Adulyadej in Recognition of Lifetime Achievement in Human Development May 2006"** เพื่อเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปีนี้ด้วย เป็นรางวัลเดียวที่สหประชาชาติมอบให้แก่บุคคลในโลก

นายโคฟีได้กล่าวคำประกาศราชสดุดีเฉลิมพระเกียรติตอนหนึ่งว่า สหประชาชาติมีความปลาบปลื้มยินดีในเกียรติยศอันยิ่งใหญ่ ที่ได้รับพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัล **"ความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์"** ซึ่งเป็นรางวัลชิ้นแรกของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ *(UNDP)* จัดทำขึ้นเพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติในโอกาสแห่งการเฉลิมฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ได้ทรงมุ่งมั่นบำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของปวงชนชาวไทยอยู่เป็นนิจ

เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวโลก จึงต่างกล่าวขานพระนามพระองค์ว่าทรงเป็น **"พระมหากษัตริย์นักพัฒนา"** ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาททรงมีพระราชหฤทัยเปี่ยมล้น ด้วยพระเมตตาต่อพสกนิกรผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส โดยไม่แบ่งแยกสถานะ ศาสนา ชาติพันธุ์หรือหมู่เหล่า ทรงสดับรับฟังปัญหาความทุกข์ยากของราษฎร และพระราชทานแนวทางการดำรงชีวิต เพื่อให้ประชาชนของพระองค์ สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

ท่านผู้อ่านทั้งหลายคงจำได้ว่า ในพระราชพิธีช่วงต่างๆ ที่ประชาชนจะเข้าเฝ้าได้ ก็จะได้เห็นประชาชนที่พร้อมใจกันใส่เสื้อเหลือง จำนวนมากมายนับพันนับหมื่น พากันไปรอเข้าเฝ้ากันอย่างคึกคักทุกจุดที่เสด็จผ่าน หรือทรงพระราชทานโอกาสให้เข้าเฝ้าที่พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ก็มีประชาชนนับแสนไปยืนรอเฝ้าถวายพระพรอยู่ทางด้านพระบรมรูปทรงม้า ตลอดไปจนถึงถนนราชดำเนินแน่นขนัด สีเหลืองพรึบน่าตื่นตาตื่นใจเป็นอย่างยิ่ง เป็นที่ประทับใจของผู้ได้พบเห็นจะจดจำไปได้อย่างมิรู้ลืม

เสียงปวงชนถวายพระพร **"ทรงพระเจริญ"** ดังกึกก้องไปทั่วกรุง แม้ผู้ที่ไปร่วมในบริเวณพิธีไม่ได้ก็ได้อาศัยโทรทัศน์ถ่ายทอดให้ชมตลอดพิธีทุกวัน น่าชื่นใจจริงๆ ซึ่งทางการประเมินได้ทราบว่า มีผู้ร่วมพิธีเหล่านี้ ทั้งสิ้นในกรุงมีถึง ๖,๐๑๙,๐๐๐ คน และยังมีกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละจังหวัดทั่วประเทศอีกต่างหากด้วย

แม้ในตอนมีนิทรรศการ และขบวนเรือพยุหยาตราทางชลมารค ก็มีทั้งประชาชนชาวไทยและต่างประเทศได้ติดตามไปชมอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ในช่วงที่มีพิธีดังกล่าวอยู่แน่นขนัด ๒ ฝั่งน้ำ เหล่านี้เป็นที่ประทับใจของผู้พบเห็นเป็นอย่างยิ่ง

สมแล้วที่ผู้แทนพระราชวงศ์ชั้นสูงของประเทศต่างๆ ๒๖ ประเทศ ซึ่งได้มาร่วมงานนี้ ก็ได้กล่าวเทิดพระเกียรติพระองค์ท่านว่า เป็นเสมือนพระมหากษัตริย์ของประเทศต่างๆ ในโลกด้วย

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ในช่วง ๒ - ๓ เดือนนี้ก็ยังมีข่าวสำคัญๆ ที่เน้นถึงเกียรติภูมิและเอกลักษณ์ของชาติไทยเราอีกหลายข่าวที่มีการเผยแพร่ในต่างประเทศกันอย่างแพร่หลายด้วย

สำหรับการจัดงาน **"เฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐"** ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานชื่อพระราชพิธีว่า **"พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา"** และชื่อการจัดงานว่า **"งานเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐"** และชื่อภาษาอังกฤษใช้เพียงชื่อเดียวว่า **"The Celebrations on the Auspicious Occasion of His Majesty the King's 80 Birthday Anniversary 5 December 2007"** ซึ่งก็ได้มีกิจกรรมถวายพระพรยิ่งใหญ่เช่นกัน

เมื่อได้ทรงให้เชิญผู้แทนต่างประเทศ ในระดับสมเด็จพระราชาธิบดี และสมเด็จพระราชินีต่างประเทศมาร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ก็ได้รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า สมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีในหลายประเทศ ได้มีพระราชสาส์นขอบพระทัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้มีโอกาสมาร่วมพระราชพิธีครั้งนี้ สมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิแห่งประเทศญี่ปุ่น ได้เชิญเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศญี่ปุ่นไปรับประทานเลี้ยงน้ำชาเป็นกรณีพิเศษด้วย ก็ปรากฏว่าพระราชวงศ์ที่เสด็จมาทั้งหลายพอพระทัยและชื่นชมพระบารมีในหลวงของไทยเรามาก

อันนี้ก็เป็นงานที่ต้องขอบคุณคนไทยทุกคน ที่ได้แสดงความจงรักภักดี ต้อนรับพระราชาธิบดีและพระราชินีจากทั่วโลกได้อย่างสมพระเกียรติ

ตั้งแต่วันที่ ๙ มิถุนายน เวลา ๑๐.๐๗ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์โสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์ และพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์ จากพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต ไปในการพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช ณ พลับพลาพิธี พระที่นั่งอนันตสมาคม และเสด็จออกมหาสมาคม รับการถวายพระพรชัยมงคล ณ สีหบัญชร พระที่นั่งอนันตสมาคม พระราชวังดุสิตด้วย

ครั้นเสด็จพระราชดำเนินเข้าสู่พลับพลาพิธีแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการ บูชาพระพุทธปฏิมาปางประจำรัชกาล สมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประเคนพัดรองที่ระลึก พระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช แด่สมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะ ๑๐ รูป และประทับพระราชอาสน์ทรงศีล สมเด็จพระราชาคณะถวายศีล

จบแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปยังพระที่นั่งชุมสาย ที่ตั้งเครื่องบวงสรวง บริเวณด้านหน้าพลับพลาพิธี ทรงแปรพระพักตร์สู่ปราสาทพระเทพบิดรและวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงจุดธูปเทียนเครื่องราชสักการะ บวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช โหรหลวงลั่นฆ้องชัย พราหมณ์เป่าสังข์ ภูษามาลา แกว่งบัณเฑาะว์ ชาวพนักงานประโคมแตรดุริยางค์ แล้วเสด็จพระราชดำเนินประทับพระราชอาสน์ ที่มุขหน้าพลับพลาพิธี

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้พระราชครูวามเทพมุนี อ่านประกาศบวงสรวง จบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประเคนจตุปัจจัยไทยธรรมแด่สมเด็จพระราชาคณะ และพระราชาคณะแล้วทรงหลั่งทักษิโณทก พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ถวายพระพรชัยมงคลคาถาพิเศษ ถวายอติเรก ถวายพระพรลา จากนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินขึ้นท้องพระโรงพระที่นั่งอนันตสมาคม

เวลา ๑๑.๐๕ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จออก ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้พระบรมวงศานุวงศ์ องคมนตรี เลขาธิการพระราชวัง ราชเลขาธิการ สมาชิกราชสกุล และสตรีผู้มีบรรดาศักดิ์ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ในท้องพระโรงหน้าพระแท่นนพปฎลมหาเศวตฉัตร

จากนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จออกสีหบัญชร ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงเปิดกรวยกระทงดอกไม้ธูปเทียนแพ แล้วกราบบังคมทูลพระกรุณา ถวายพระพรชัยมงคลแทนพระบรมวงศานุวงศ์

จบแล้ว นายกรัฐมนตรีกราบบังคมทูลพระกรุณา ถวายพระพรชัยมงคล แทนคณะรัฐมนตรี ข้าราชการทหาร พลเรือน และราษฎรทุกหมู่เหล่า

ประธานรัฐสภากราบบังคมทูลพระกรุณาถวายพระพรชัยมงคล แทนสมาชิกรัฐสภา ประธานศาลฎีกากราบบังคมทูลพระกรุณา ถวายพระพรชัยมงคลแทนข้าราชการตุลาการ

ในโอกาสนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำรัสว่า

ข้าพเจ้ามีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้มาอยู่ในท่ามกลางมหาสมาคม พร้อมพรั่งด้วยบุคคลจากทุกสถาบันในชาติ ตลอดจนประชาชนชาวไทย ขอขอบใจในคำอวยพร และการเฉลิมฉลองอันยิ่งใหญ่ที่ทุกคนตั้งใจจัดให้ข้าพเจ้าเป็นพิเศษ ทั้งรัฐบาลที่จัดงานครั้งนี้ได้เรียบร้อยและงดงาม

น้ำใจไมตรีของประชาชนชาวไทย ที่ร่วมกันแสดงออกทั่วประเทศ รวมทั้งที่พร้อมเพรียงกันมาในวันนี้ น่าปลาบปลื้มใจมาก เพราะแต่ละคนได้แสดงออก และตั้งใจมาด้วยความหวังดีจากใจจริง จึงขอขอบใจทุกๆ คน จิตใจที่เปี่ยมไปด้วยความปรารถนาดี และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของทุกคนทุกฝ่ายนี้ ทำให้ข้าพเจ้าเห็นแล้วมีกำลังใจมากขึ้น นึกถึงคุณธรรมซึ่งเป็นที่ตั้งของความรักความสามัคคี ที่ทำให้คนไทยเราสามารถร่วมมือร่วมใจกัน รักษาและพัฒนาชาติบ้านเมือง ให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อกันมาได้ตลอดรอดฝั่ง

ประการแรก คือ การที่ทุกคนคิด พูด ทำ ด้วยความเมตตามุ่งดีมุ่งเจริญต่อกัน

ประการที่สอง คือ การที่แต่ละคนต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานงานประสานประโยชน์กัน ให้งานที่ทำสำเร็จผล ทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่น และแก่ประเทศชาติ

ประการที่สาม คือ การที่ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในความสุจริตในกฎกติกา และในระเบียบแบบแผนโดยเท่าเทียมเสมอกัน

ประการที่สี่ คือ การที่ต่างคนต่างพยายาม ทำความคิดความเห็นของตน ให้ถูกต้องเที่ยงตรง และมั่นคงอยู่ในเหตุและผล

หากความคิดจิตใจและการประพฤติปฏิบัติ ที่ลงรอยเดียวกันในทางที่ดีที่เจริญนี้ ยังมีพร้อมมูลอยู่ในกายในใจของคนไทย ก็มั่นใจ ได้ว่าประเทศชาติไทยจะดำรงมั่นคงอยู่ตลอดไปได้ จึงขอให้ท่านทั้งหลายใน

มหาสมาคมนี้ ทั้งประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า ได้รักษาจิตใจและคุณธรรมนี้ไว้ให้เหนียวแน่น และถ่ายทอดความคิดจิตใจนี้กันต่อไปอย่าให้ขาดสาย เพื่อให้ประเทศชาติของเราดำรงยืนยงอยู่ด้วย ความร่มเย็นเป็นสุขทั้งในปัจจุบันและในภายภาคหน้า

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสากล จงคุ้มครองรักษาประเทศชาติไทย ให้ปลอดพ้นจากภัยจากอันตรายทุกสิ่ง และอำนวยความสุขความเจริญสวัสดี ให้เกิดมีแก่ประชาชนชาวไทยทั่วหน้ากัน

เมื่อสมควรแก่เวลาแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนินไปประทับรถยนต์พระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินกลับ

เวลา ๑๕.๑๔ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ ไปถวายราชสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์ **พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร** เนื่องในอภิลักขิตสมัยคล้ายวันสวรรคต กับทรงเป็นประธานถวายผ้าป่ามูลนิธิอัฏฐมราชานุสรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ณ วัดสุทัศน์เทพวราราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ในการนี้ พระราชทานพระราชวโรกาสให้ไวยาวัจกร เฝ้าทูลละอองพระบาท รับพระราชทานดอกผลเงินทุนมูลนิธิฯ เพื่อบูรณะพระอารามและกิจกรรมอื่นของวัด กับพระราชทานถ้วยรางวัลแก่ผู้ชนะการประกวดร้อยกรอง เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี และเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร และพระราชทานของที่ระลึกแก่ผู้บริจาคเงินสมทบมูลนิธิฯ ด้วย

ในโอกาสนี้ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายา โดยเสด็จด้วย

เวลา ๑๕.๓๖ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ ไปถวายราชสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร เนื่องในอภิลักขิตสมัยคล้ายวันสวรรคต ณ พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

ในวันเดียวกันนี้ เวลา ๑๗.๐๔ น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง จากวังสระปทุม ไปทรงเปิดนิทรรศการ **"ใต้ร่มพระบารมีพระบรมธรรมิกมหาราช"** ณ อาคารมหาจุฬาลงกรณ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

ต่อมาในวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๙ นี้ ตรงกับ **"วันอาสาฬหบูรณมีบูชา"** ซึ่งตรงกับวันเพ็ญเดือน ๘ ก่อนเข้าพรรษา ๑ วัน วันอาสาฬหบูชานี้ย่อมาจากคำว่า **"อาสาฬหบูรณมีบูชา"** แปลว่า การบูชาพระในวันเดือนเพ็ญเดือนอาสาฬหะ หรือเดือน ๘ ในทางจันทรคติ เป็นวันที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงปฐมเทศนา ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร เป็นผลให้เกิดมีพระสาวกรูปแรกขึ้น ถือได้ว่า เป็นวันแรกที่มีทั้งพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ครบองค์พระรัตนตรัย

ในปีนี้ทางรัฐบาลได้จัดให้มีงาน **"อาสาฬหบูชา ธรรมยาตราคุ้มครองโลก"** ในระหว่างวันที่ ๖ - ๑๑ กรกฎาคม โดยจัดพิธีใหญ่ที่บริเวณท้องสนามหลวง กับที่พุทธมณฑล และถนนอุทยาน โดยมีการหล่อเทียนพรรษา ให้แก่วัดไทยทั่วราชอาณาจักร รวมทั้งวัดไทยในต่างประเทศด้วย รวมกว่า ๓๐,๐๐๐ วัด นอกจากนี้ยังมีพิธีสมโภชต้นเทียนพรรษา ประกวดต้นเทียน และมีพิธีตักบาตรพระสงฆ์ ๙๐๐ รูป

ทั้งนี้ การจัดงานดังกล่าว นอกจากจะถวายเป็นพระราชกุศลแล้ว ยังเป็นการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและประกาศให้ชาวไทยและชาวต่างประเทศทั่วโลก ได้รับรู้ถึงความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีของศาสนาพุทธในครั้งนี้ด้วย

ในวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๙ ก็ตรงกับวันเข้าพรรษา **"เข้าพรรษา"** แปลว่า พักฝน หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ต้องจำพรรษา อยู่ประจำที่ตลอด ๓ เดือน ในฤดูฝน คือ เริ่มตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ของทุกปี ถ้าปีใดมีเดือน ๘ สองหน ให้เลื่อนมาเป็นเดือนแปดหลัง ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑

ซึ่งพิธีทางศาสนาทั้งวันที่ ๑๐ และ ๑๑ กรกฎาคม ดังกล่าวนี้ ได้มีประชาชนไปร่วมกันทำบุญ และมีกิจกรรมทางศาสนา ในจังหวัดต่างๆ ด้วยเช่นกัน ในช่วง ๓ เดือนของวันเข้าพรรษานี้ พระภิกษุสงฆ์ต้องจำวัดอยู่ตลอด จะเดินทางไปพักค้างอ้างแรมที่อื่นไม่ได้ เพราะมีฝนตกหนักในช่วงระยะนี้

เริ่มจากวันที่ ๑๔ กรกฎาคม เวลา ๑๗.๔๔ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล เนื่องในโอกาส**วันคล้ายวันสวรรคต สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี** ทรงพระราชอุทิศถวาย **สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี** เป็นการส่วนพระองค์ ในการนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้เชิญพระฉายาลักษณ์ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชนนี พระพุทธรูปประจำพระชนมวาร สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ประดิษฐานในการทรงบำเพ็ญพระราชกุศลครั้งนี้ด้วย

อนึ่ง ทางคุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ รักษาการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กล่าวว่า เนื่องในวโรกาส **วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ** ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๙ ซึ่งตรงกับวันครบรอบ ๑ ปี แห่งการก่อตั้ง**สถาบันหม่อนไหมแห่งชาติ** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงเตรียมจัดงาน หม่อนไหมเทิดพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ระหว่างวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ถึงวันที่ ๒ สิงหาคมนี้ ที่ศูนย์การค้าสยามพารากอน กรุงเทพมหานคร โดยกิจกรรมภายในงานได้ประกาศความพร้อม การใช้ตราสัญลักษณ์ **"นกยูง"** พระราชทาน ที่เป็นเครื่องหมายรับรองคุณภาพผ้าไหมไทยอย่างมีมาตรฐาน

ขณะเดียวกันก็จะมีการจัดนิทรรศการ ให้ความรู้ประชาชนถึงผ้าไหม ๔ ประเภท ที่สถาบันหม่อนไหมจำแนกไว้ตามสีตราสัญลักษณ์นกยูงพระราชทานด้วย

คุณสุรเกียรติ์ เสถียรไทย รักษาการรองนายกรัฐมนตรี และรักษาการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ก็ได้กล่าวภายหลังการประชุม**คณะกรรมการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัดและศาสนสถานสำคัญ** เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ว่า ยังยืนยันหลักการเดิม คือ ต้องเป็นวัดหรือโบราณสถานที่มีอายุเกิน ๖๐ ปีขึ้นไป มีความเกี่ยวเนื่องกับราชวงศ์จักรี โดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ซึ่งการบูรณะจำเป็นต้องครอบคลุมทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ แต่ทั้งนี้ต้องเป็นโบราณสถานหรือวัด ที่มีความโดดเด่น และมีความสำคัญกับภูมิภาคนั้นๆ ด้วย

ทางด้านรัฐบาลนั้น พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร รักษาการนายกรัฐมนตรี ก็ได้เป็นประธานเปิด**การประชุมอธิการบดีโลกเฉลิมพระเกียรติ** ณ แพร์นารีฮอลล์ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ซึ่งมีอธิการบดีจากมหาวิทยาลัยต่างๆ จำนวนกว่า ๑,๐๐๐ คน จาก ๘๐ ประเทศทั่วโลก เข้าร่วมการประชุม

การประชุมครั้งนี้จัดขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง ของงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้งนี้ การพัฒนาการศึกษาระดับชาติ นับว่าเป็นความสำเร็จที่สำคัญที่สุดของพระองค์ ไม่ว่ารูปแบบของการกระตุ้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต การให้ทุนการศึกษา หรือการพิมพ์สารานุกรมสำหรับเยาวชน

ซึ่งการสร้างคุณประโยชน์สำหรับการศึกษาของพระองค์ สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนา ที่เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งได้รับการยกย่องจากองค์การสหประชาชาติ โดยได้ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ขององค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติด้วย

คุณประวิช รัตนเพียร รักษาการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้เดินทางไปติดตามความคืบหน้าของ**โครงการดาวเทียมคีออส** ดาวเทียมสำรวจทรัพยากร ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ณ สำนักงานใหญ่ บริษัท อีเอดีเอฟ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส

ก็ได้เปิดเผยให้ทราบว่า ขณะนี้คนไทย ๒๑ คน ยังอยู่ระหว่างการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีอวกาศที่ทางตอนใต้ฝรั่งเศส ซึ่งเป็นสถานที่ผลิตและประกอบดาวเทียมคีออส ก่อนที่จะปล่อยขึ้นสู่วงโคจรที่ประเทศรัสเซีย โดยดาวเทียมคีออส จะพร้อมปล่อยสู่วงโคจรตามเป้าหมายในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๐ เพื่อเฉลิมฉลองในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๘๐ พรรษา

แต่หลังจากพระราชพิธีสำคัญ ดังกล่าวข้างต้นนั้นเสร็จสิ้นแล้วไม่นาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงประสบอุบัติเหตุหกล้มลง คณะแพทย์ได้ถวายการรักษาพระปิฐิกัณฐกัฐิ หรือแปลเป็นภาษาสามัญคือ กระดูกสันหลัง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถูกกระทบกระเทือนมาก ซึ่งคณะแพทย์ได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ถวายการผ่าตัดโดยใช้ระบบกล้องจุลทรรศน์ ทำการขยายช่องทางเดินประสาทของกระดูกสันหลังระดับบั้นเอวของพระองค์ เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระอาการทรงก้าวพระบาทขวาไม่ถนัด ขณะทรงพระดำเนินเป็นครั้งคราว

คณะแพทย์ได้ถวายการผ่าตัดแล้ว เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๔๙ นี้ ตอนกลางคืน ใช้เวลาผ่าตัดประมาณเกือบ ๕ ชั่วโมง ต้องนอนพักรักษาพระองค์อยู่ที่ อาคาร ๑๐๐ ปี โรงพยาบาลศิริราช ทางคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล เพราะได้ปฏิบัติการด้วยเทคโนโลยีใหม่ ซึ่งได้ผลดีและทรงฟื้นเร็วมาก แล้วก็ไม่มีภาวะแทรกซ้อน ทุกอย่างเป็นไปตามปกติดีกว่าที่คาดหวังไว้มาก อันนี้จึงทำให้พี่น้องประชาชนได้คลายความกังวลไปได้มาก

แต่กระนั้นก็ยังมีประชาชนผู้ห่วงใยพระองค์ท่าน ได้เดินทางไปรอเฝ้าลงนามถวายพระพรและถวายกำลังใจให้พระองค์ท่านอยู่ที่โรงพยาบาลศิริราช ตั้งแต่วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ถึงวันเสด็จออกจากโรงพยาบาลได้นี้ เป็นจำนวนประมาณกว่า ๕๗๐,๐๐๐ คน เฉพาะที่ศิริราชแล้วยังมีประชาชนและผู้ลงนามถวายพระพรในจังหวัดต่างๆ อีกประมาณกว่า ๑๓ ล้านคนอีกด้วย

ทางคณะแพทย์ได้ถวายการตรวจพระวรกาย ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อติดตามผลของการผ่าตัดรักษาพระปิฐิกัณฐกัฐิ เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคมนั้น ปรากฏว่ายังคงมีเพียงพระอาการเจ็บแผล ส่วนพระอาการอื่นๆ เช่น ระบบการหายใจ ความเข้มของออกซิเจนในพระโลหิต หลังจากหยุดถวายออกซิเจน ความดันพระโลหิต การทำงานของพระหทัย รวมทั้งการทำงานของพระอันตะ *(ลำไส้)* เป็นปกติดี คณะแพทย์จึงขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต หยุดการใช้เครื่องมือบันทึกการตรวจสัญญาณพระชีพจรผ่านทางจอภาพแล้ว

คณะแพทย์ได้ขอพระราชทานให้ทรงพระบรรทมหงาย และเปลี่ยนพระราชอิริยาบถ เป็นทรงพระ

บรรทมตะแคงเป็นครั้งคราว มีการถวายการรักษาทางกายภาพบำบัด ช่วยระบบหายใจ และการถวายน้ำเกลือร่วมกับพระโอสถด้วย ท่ามกลางการดูแลอย่างใกล้ชิดของคณะแพทย์ผู้ถวายการรักษา และในการนี้ทางสำนักพระราชวังได้มีแถลงการณ์พระอาการ ให้ประชาชนทราบความก้าวหน้าทุกวันด้วย

อย่างเช่นในวันที่ ๒๒ กรกฎาคมนี้ ก็ได้มีแถลงการณ์สำนักพระราชวัง ฉบับที่ ๕ เรื่องการถวายการรักษาพระปิฐิกัณฐกัฐิของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีความว่า

คณะแพทย์ผู้ถวายการผ่าตัดรักษาพระปิฐิกัณฐกัฐิของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้รายงานว่า พระอาการทั่วไปดี พระอาการ เจ็บแผลทุเลาลง หายพระทัยลึกเข้าออกได้ดี *(Breathing Exercise)* ทั้งนี้เพื่อป้องกันโรคแทรกซ้อนทางพระปัปผาสะ *(ปอด)* เป็นปกติตลอดมา ผลการถวายตรวจพระเพลา *(ขา)* และพระบาท *(เท้า)* เป็นที่พอใจของคณะแพทย์ผู้ถวายการรักษา

อนึ่ง คณะแพทย์ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต เริ่มถวายพระกระยาหารเหลว ตั้งแต่เมื่อคืนวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๔๙ และขอหยุดถวายน้ำเกลือทางเส้นพระโลหิต ในตอนบ่ายวันนั้นด้วย

ได้มีแถลงการณ์ให้ประชาชนทราบทุกวัน จนถึงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๙ จึงได้มีแถลงการณ์ฉบับที่ ๑๗ มีความว่า

"วันนี้คณะแพทย์ผู้ถวายการรักษา ได้รายงานว่า พระอาการทั่วไปดี น้ำหนักพระวรกายเพิ่มขึ้นตั้งแต่หลังการผ่าตัดทรงพระดำเนินโดยใช้เครื่องช่วยพยุง ได้ระยะทางยาวขึ้น และได้ทรงงานราชการที่โต๊ะทรงพระอักษร เช่นเดียวกับเมื่อวานนี้พระอาการเป็นที่น่าพอใจของคณะแพทย์"

และในภาคบ่ายวันที่ ๓ นี้เอง ก็ได้เสด็จออกจากโรงพยาบาลศิริราช กลับไปพระราชวังสวนจิตรลดาฯ ท่ามกลางการส่งเสด็จของประชาชนแน่นขนัด จากโรงพยาบาลศิริราชไปจนถึงพระราชวังสวนจิตรลดาฯ ด้วยความเรียบร้อย

ในระหว่างที่ทรงประชวร ก็ปรากฏว่ามีพระบรมวงศานุวงศ์ พระประมุข พระราชวงศ์ต่างประเทศ คณะทูตานุทูตชาวต่างประเทศ ตลอดจนนักบวชในศาสนาต่างๆ ทั้งที่เดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทย และที่อยู่ในประเทศไทย ก็ได้แสดงความห่วงใยในพระอาการประชวร ได้ลงพระนามลงนามถวายพระพร ขอให้ทรงหายจากพระอาการประชวรโดยเร็วด้วย

อนึ่ง ระหว่างที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประชวรอยู่ทางโรงพยาบาลศิริราชนี้ ก็พอดีเกิดพระอาการประชวรของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ หลังจากที่จักษุแพทย์โรงพยาบาลจักษุรัตนินได้ถวายการรักษา ตั้งแต่วันที่ ๒๕ มิถุนายนที่ผ่านมา และคณะแพทย์ได้ติดตามผลการรักษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลการรักษาก็เป็นที่น่าพอใจ ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๔๙ นี้ คณะแพทย์ได้ตรวจพบอาการที่สมควรเข้ารับการรักษาเป็นการด่วน ดังความในแถลงการณ์สำนักพระราชวังฉบับที่ ๓ ได้ชี้แจงไว้เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๙ มีความว่า

"หลังจากที่คณะจักษุแพทย์โรงพยาบาลจักษุรัตนิน ได้ถวายการรักษาจอประสาทพระเนตร และสลายต้อกระจกที่พระเนตรข้างขวา ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ คณะแพทย์ได้ติดตามผลการรักษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลการรักษาเป็นที่พอใจ รอยปริที่จอประสาทพระเนตรกลับคืนสู่ปกติและแข็งแรงดี"

การตรวจเมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๔๙ คณะแพทย์พบว่า มีรอยน้ำซึมใหม่เกิดขึ้น

เล็กน้อย ที่จอประสาทพระเนตรข้างขวาด้านนอกล่าง เพื่อป้องกันมิให้จอประสาทพระเนตรเสียหายมากขึ้น และเป็นการเสริมบริเวณดังกล่าวให้แข็งแรงกว่าเดิม คณะแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจอประสาทตา ต่างเห็นพ้องกันว่าควรถวายการรักษาด้วยเลเซอร์และใส่แก๊สเข้าควงพระเนตร

คณะแพทย์จึงได้กราบบังคมทูล ขอพระราชทานพระราชานุญาตฯ ถวายการผ่าตัดรักษาจอประสาทพระเนตรในวันอาทิตย์ที่ ๓๐ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๔๙ ณ โรงพยาบาลจักษุรัตนิน และขอพระราชทานให้ทรงพักผ่อนพระวรกาย ภายหลังการถวายการผ่าตัดเป็นเวลา ๖ สัปดาห์ กับขอพระราชทานให้ทรงงดพระราชกรณียกิจเป็นเวลา ๖ สัปดาห์ด้วย

ซึ่งพอพี่น้องประชาชนทราบข่าวนี้ ก็ได้พากันไปขอลงนามถวายพระพรแด่พระองค์ท่าน เป็นจำนวนมากมาย แต่คลายใจและดีใจที่ทราบว่าสมเด็จพระราชินีท่านทรงหายประชวรเป็นปกติดีแล้ว คงต้องพักรักษาความแข็งแรงของประสาทตาอีกระยะหนึ่งเท่านั้นเอง

ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ศกนี้ ก็พอดีตรงกับวันพระราชสมภพของพระองค์ท่านด้วย ถึงแม้ผู้คนทั้งหลายจะไม่ได้เข้าเฝ้าที่พระตำหนักในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ขอรับพรจากพระองค์ท่านโดยตรง แต่ในฐานะที่วันที่ ๑๒ สิงหาคม เป็นวันแม่แห่งชาติประจำปีนี้ด้วย สมเด็จพระนางเจ้าฯ จึงมีเมตตาพระราชทานคำขวัญวันแม่ปีนี้ให้แก่ประชาชนด้วยความไพเราะยิ่งมีความว่า

คนเสื้อเหลืองร่วมใจรักในหลวง

นี่แสดงให้ประจักษ์ในน้ำพระทัยอันประเสริฐยิ่ง ที่พระราชทานบทกลอนเตือนใจคนไทยทั้งชาติมาดังนี้ด้วย ขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ได้โปรดถวายพระพรชัยแด่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถให้ทรงเป็นมิ่งขวัญของปวงชนชาวไทยสืบไปชั่วกาลนาน

อนึ่ง ในวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๔๙ ก็ตรงกับวันพระราชสมภพของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารด้วย ก็ได้มีพิธีการเฉลิมฉลองตามทางการเป็นงานใหญ่เช่นเคย

ซึ่งเหล่าข้าพระพุทธเจ้าคณะอนุกรรมการจัดทำ **"วารสารไทย"** สำนักนายกรัฐมนตรี ขอพระราชทานวโรกาสนี้ กราบบังคมทูลเกล้าฯ ถวายพระพรชัย ขอทุกพระองค์ทรงพระเจริญยิ่งยืนนานด้วยเทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย
๓๐ สิงหาคม ๒๕๔๙

"เขื่อนคลองท่าด่าน" อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เขื่อนคอนกรีตบดอัดยาวที่สุดในโลก

เขื่อนคลองท่าด่าน มีชื่อเต็มๆ ว่า **"เขื่อนคลองท่าด่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ"** ตั้งอยู่ที่บ้านท่าด่าน ตำบลหินตั้ง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก สร้างขึ้นตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อบรรเทาความทุกข์ยากที่เกิดกับประชาชนชาวจังหวัดนครนายกและจังหวัดใกล้เคียง จึงนับเป็นสิ่งก่อสร้างหนึ่งที่แสดงถึงพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อพสกนิกรชาวไทย

ตัวเขื่อน ประกอบด้วยเขื่อนหลักและเขื่อนรองสร้างด้วยคอนกรีตบดอัด มีความยาวรวม ๒,๗๒๐ เมตร ความสูง ๙๓ เมตร รับน้ำที่ไหลจากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ผ่านน้ำตกเหวนรกลงสู่อ่างเก็บน้ำ มีความจุ ๒๒๔ ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่ง **ปัจจุบันนับว่าเป็นเขื่อนคอนกรีตบดอัดที่มีความยาวที่สุดในโลก**

การสร้างเขื่อนโดยวิธี**คอนกรีตบดอัดแน่น** *(Rooler Compacted Concrete : RCC)* มีความหนาข้างละประมาณ ๗๐ เซนติเมตร ส่วนด้านในเป็นขี้เถ้าลอย ซึ่งได้จากถ่านหินลิกไนต์ จากเหมืองแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ถือเป็นสิ่งใหม่ที่เพิ่งนำมาใช้ในประเทศไทยเป็นครั้งแรก จึงนับว่าเป็นการทำขยะลิกไนต์ให้เกิดประโยชน์ได้อีกทางหนึ่ง

ประโยชน์ของเขื่อนมีมากมายมหาศาล ไม่ว่าจะเป็นการที่มีน้ำในการทำเกษตรกรรม การอุปโภคบริโภค การแก้ปัญหาดินเปรี้ยว เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาและบรรเทาอุทกภัย นอกจากนี้เขื่อนคลองท่าด่านจะยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดนครนายก นักท่องเที่ยวสามารถชมอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้จากบริเวณสันเขื่อน จะเห็นทิวทัศน์ด้านหน้าเขื่อน และชมทิวทัศน์เมืองนครนายกด้านหลังเขื่อนได้

ภาพ : จักรกฤษณ์ มณีปิตะสุต
เรื่อง : มาโนช คามณีย์

ห้องที่ ๑๓๒
นิลพัทนิรมิตกาย หอคตัวเป็นสะพานให้กองทัพข้ามไปประชิดลงกา

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง เรื่องรามเกียรติ์ บริเวณโดยรอบพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามพระบรมมหาราชวัง
ภาพ : จักรกฤษณ์ มณีปัตะสุต